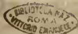
ARISTOTELIS

Libri analytici posteriores emendati & dilucidati per nouã interpretationẽ a clarissimo Philosopho ac medico Petro Nicolao ex Castellanijs Fauentino.

IOANNES MARIA CREMONENSIS CALCHOGRAPHVS LECTORI. S. P. D.

ACcipe lector quisquis es veræ philosophiæ studiosus nouam, in libros Aristotelis analyticos posteriores interpretationem, & a me impressam & factam, ab Excellentissimo Doctore Petro Nicolao Fauentino nostri temporis polihystore, cum capitibus sententiarum, imitatu græcorum aliquot teste Themistio, & cum titulis capitum, ac indicibus titulorum sed & dictorum, ad meliorem intelligentiam ac memoriam, & expecta breui a me similes in reliquos Aristotelis libros eiusdem auctoris translationes impressas, adhæc & opus vnum librorum sex de immortalitate animorum, atq; alterum: totius logicæ peripateticæ compẽdiũ, postremo etiam philosophiæ secundum peripateticos dilucidarium. Bene vale lector optime & lingua atq; animo, imo & manu auxiliari nobis faue. Fauentiæ M. D. XXIIII. VI. Cal. Iunii.

Epiſtola.

REVERENDISSIMO ANTISTITI AC ILLVSTRISSIMO PRINCIPI HERCVLI GONZAGAE EPISCOPO MANTVAE DESIGNATO MERITISSIMO DOMINOQ; OBSERVANDISSIMO PETRVS NICOLAVS EX CASTELLANIIS FAVENTINVS PHILOSOPHVS AC MEDICVS.

EDiturus amicis hortantibus ex interpretamentis in Ariſtotelem noſtris Analyticæ ſecundæ opus præſertim vt omnium logicæ partium, tum nobiliſſimũ ſubiecto, tum vtiliſſimũ fine, ſed & propter ſtili genus alioquin obſcuriſſimũ, cogitabam mecum, cui (vt ſit) magno viro dicarem. ſed tu ſtatim occurriſti ex omnibus maxime vnus Reuerendiſſime Antiſtes ac Illuſtriſſime Princeps Hercules Gonzaga, qui philoſophiæ ſtudia huiuſmodi, tanto ſtudio & diſcens & fouens amplecteris, vt nihil alterum mediteris, nihil aliud moliaris, vnde & Bononiæ conſidens procul ab otio patriæ ampliſſimo. Pomponacium ciuem tuum philoſophũ celebrem docentem ſedulo adis, atq; eruditos domi ſubinde audis, Eloquentiæ ſapientiæq; omnifariæ præceptores, in quos etiam & in omnes alios viros doctos tã liberalis extas & pronus, vt in eis promerendis, nulli ſumptui nulli curæ parcas, iure igitur omni tibi litterarum cultori & fautori maximo optimoq; litterarium hocce meum nuncupo opus. Quæ autem ratio mea fuerit interpretandi rurſus Ariſtotelis libros, iam antea a tot tantiſq; viris tranſlatos, fortaſſe quæres antiſtes Erudite, ſed paucis accipe ne videar facta (vt dicitur) facere, aut phidiæ mineruã, pro anſula crepidis reponenda: ab integro reformare: ſimplicio igitur teſte in prædicamentis, oportet Ariſtotelis interpretem non deficere ab eius Intellectu alto, hii autem qui hactenus philoſophi huius opera tranſtulerunt, mihi videntur linguam quidem Calluiſſe, ſed ſcientiam ipſam, quod erat magis neceſſarium nõ omnino habuiſſe. quare illi ſola verba ſectantes, ac vt erãt, indigeſta relinquentes, & vt ambigua nõ recte decernentes tranſlationes ſemper obſcuriſſimas, vt palam conſtat, fecerũt, & aliquã ac ſæpe erroneas. Vnde latinis tot quæſtionum, & contentionũ ſubortæ ſunt occaſiones, quæ littera philoſophi bene tranſlata penitus ceſſant. quin interpretes idem capita rerũ neſcientes diſcernere, litteram ſub continua ſerie confuſam reliquerũt. quod expoſitoribus, & lectoribus, laborioſam illam diuidendi curam audiroribuſq; oneroſam facit: ſed video mox aliquis boetianas tranſlationes obiiciet, dicens eas eſſe irreprenſibiles: cui reſpondemus illas ex parte plurima deſiderari ætate noſtra, & ſi quæ extent, nequaq̃ extare ſynceras. imo culpa ſcriptorum propter infortunia tpum fuiſſe vitiatas. Italia interim a tot Barbaris vexata. græcos autem Ariſtotelis codices in græcia ipſa Imperio perſeuerante melius longe, eſſe ſeruatos, ſed quicqd ſit quales, aliæ tranſlationes exiſtant, & quales noſtræ: tu princeps optime, vt es lector eruditus, & cenſor candidus diiudices, ſpero. n. non inutilem, neq; ſupuacaneã cẽſebis operam noſtrã, addidimus autem: titulos & Indices duos. vnum capitum, alterum dictorũ, tũ ad memoriæ promptitudinẽ, tũ ad intelligentiæ facilitatem, q ꝑ cõmentariolo fere etiã videri poterunt, donec integram expoſitionem a græcis maxime excerptam abſoluerimus, quandoquidem illi multo melius Ariſtotelis ſenſus propter cõmunionem linguæ: quam noſtrates latini, perceperũt. Bene Vale princeps optime, & Petrum Nicolaum Reueren. ac illuſtriſſimæ. D. tuæ addictiſſimum protege. Fauentiæ. M. D. XXIIII. VIII. kal. Iunii.

ARISTOTELIS ANALYTICORVM POSTERIORVM ID/EST DEMONSTRATIVAE LIBER PRIMVS INTERPRETE PETRO NICOLAO EX CASTELLANIIS FAVENTINO PHILOSOPHO AC MEDICO.

¶Q. ꝺ omnis disciplina ratiocinatiua fit ex præcognitione aliqua. Cap. i.

Omnis doctrina & omnis disciplina ratiocinatiua fit ex cognitione præexistente. Hoc autem est manifestum respicientibus in omnes. Scientiarum.n.mathematicæ perficiuntur per modũ istum,& vnaquæq; artium aliarum. Similiter autẽ est & circa sermocinationes,& quæ sunt per syllogismos,& quæ per inductionem. Vtræq;.n.faciunt doctrinã per antecognita, hæ quidem accipientes vt a prædisertatis, hæ autem demonstrantes ipsum vniuersale,propter ipsum singulare esse manifestum. Sic autem & oratoriæ confusadent aut per exemplum,quod est inductio,aut per enthymema quod quidem est syllogismus.

¶Q. ꝺ pcognitio in demõstratiõe est modis duobus & pcognitoꝝ triũ. Cap. ii.

Necessarium autẽ est præcognoscere dupliciter. Necessarium quidẽ est præexistimare hæc quia sunt,oportet autẽ intelligere hæc quid est dictum eorũ, hæc autem ambo, vt quia est q̃ omne quidem affirmare aut negare est verũ triangulum autem quid significat,ipsam autem vnitatem ambo,& quid significat, & quia est.Non.n.vnum quodq; horum est notum similiter.

¶Q. ꝺ id quod discitur quoddam fuit prænotum, quoddam non. Cap. iii.

Est autem cognoscere hæc cognoscentem prius,hæc autem accipientem notitiam simul,vt ea entia quæ iam contingunt sub vniuersalibus quorum notitiam habent.

¶Q. ꝺ conclusio vniuersalis præscita in principio vniuersali discitur,minor autem singularis non prænota discitur imediate sensu. Cap. iiii.

Etenim præsciuit q̃ quidem omnis triangulus habet æquales duobus rectis, inducens autem eum qui est in semicirculo cognouit simul q̃ est triãgulus. Disciplina.n.quorũdam fit hoc modo,& vltimum eorum,quæ entia iam contingunt singularia & non de subiecto aliquo,cognoscitur non per medium.

¶Q. ꝺ id quod discitur ratiocinatione vno mõ scitur alio ignoratur. Cap. v.

Pariter autem dicendum quidem est scire modo aliquo,modo autẽ alio nõ, ante inducere aut accipere syllogismũ. Sciuit.n.aliquo modo, hoc q̃ habet simpliciter duos rectos,quod non sciuit simpliciter, si est. Quare manifestũ est q̃ quidem sciuit vt sic,quoniã sciuit vniuersaliter:non autẽ sciuit simpliciter. Si autem non. Ambiguitas ea quæ est in menone continget,discent enim aut nihil, aut ea quæ nouerunt.

¶Responsio q̃ tantum omnia subiecti nota sciuntur per Enuntiationem vniuersalem notam. Cap. vi.

NOn.n.dicendum est,vt quidam aggrediuntur,soluere, vtrum scis omnem dualitatem quoniam est par,dicente autem, protulerunt quandam dualitatem,quam non existimauit esse,quare neq; parem. Soluũt.n.dicentes oẽm dualitatem esse parem:sed quam sciunt q̃ sit dualitas.

¶Improbatio & q̃ omnia simpliciter subiecti:sciuntur per conclusionem vniuersalem demonstratam. Cap. vii.

ET tamen sciunt id cuius demonstrationem habent:& cuius acceperunt,acceperunt autem non omnis,quem vtiq; sciunt q̃ est triãgulus,aut numerus, sed simpliciter de omni numero aut triangulo,nulla.n.præpositio talis accipitur q̃ quem tu scis numerum:aut quam scis lineam rectam sed de omni.

¶Q͛d idem scitur vno modo & nescitur alio,non autem eodem. Cap. viii.

QVare opinor nihil prohibet:q̃ est scire sic,id quod aliquis discit,est autẽ ignorare:sic non.n.absurdum est si discit,id quod sciuit aliquo modo, sed si sic videlicet vt discit & sic.

¶Quid sit scire. Cap. ix.

PVtamus autem scire simpliciter,vnũquodq;,sed non modo sophistico (quo secũdum accidens) cum putamus cognoscere causam propter quam res est, q̃ est causa illius,& nõ contingit,hanc rem,se habere aliter. Manifestũ est igitẽ q̃ ipsum scire est aliquid tale.Et.n.non scientes & scientes putant ita habere idem: & scientes autem habent.

¶Quod omne scitum simpliciter,est necessarium. Cap. x.

QVare hoc cuius est sciẽtia simpliciter est impossibile se habere aliter. Dicemus quidem igitur posterius:si modus ipsius scire alter sit.

¶Rursus quid sit scire & Quid sit demonstratio simpliciter. Cap. xi.

DIcimus autem & scire per demonstrationem,dico autem demonstrationẽ syllogismum scientiarium,voco autem scientiarium,eum quem in habere eundem:scimus.

¶Quot & quæ conditiones demonstrationis. Cap. xii.

SI igitur scire est:vt posuimus necessarium est,scientiam demonstratiuam esse. Et ex veris,Et primis,Et imediatis,Et notioribus,Et prioribus,Et causis cõclusionis.Sic.n.& erunt principia propria demonstrati.

¶Quod syllogismus potest esse sine his conditionibus, non autem demonstratio. Cap. xiii.

SYllogismus quidem enim erit & sine hiis,demonstratio autem non erit. Non enim faciet scientiam.

¶Ratio q̃ demonstratio exigit has conditiones. Cap. xiiii.

Oportet

OPortet quidem igitur esse verum. Quoniam non est scire non ens, vt quoniam diameter est cōmensurabilis. Ex primis autem indemonstrabilibus, qm̄ non habentem demonstrationem ipsorum: non est scire. Ipsum enim scire non secundum accidens, est habere demonstrationem eorum quorum est demonstratio. Oportet esse & causas & notiores. Causas quidem: qm̄ tunc scimus cū intelligimus causas. Et priores siquidem sunt causæ. Et prænotas, nō tantum intelligendo modo altero: sed & intelligendo quia sunt.

¶Quod notius quoddam est naturæ, quoddam est ad nos. Cap. xv.

PRiora autem & notiora sunt dupliciter. Non enim idem est prius naturæ: & prius ad nos, neq; notius & notius nobis. Dico autem priora: & notiora ad nos, propinquiora sensui. Priora autem & notiora simpliciter, ea quæ sunt lōgius. Ea autem quæ sunt vniuersalia maxime, sunt in longinquissimo. Ea autē quæ sunt singularia, sunt in propinquissimo. Et talia contraiacent inuicem.

¶Quid sit principium demonstrationis. Cap. xvi.

ESt autem ex primis id quod est ex principiis propriis, dico enim idem primum & principium. Principium autem demonstrationis est propositio imediata: immediata autem est ea, qua non altera est prior.

¶Quid propositio simpliciter: & dialectica: & demonstratiua. Cap. xvii.

PRopositio autem est altera pars contradictionis vna de vno. Dialectica autē est ea quæ accipit similiter vtramlibet. Demonstratiua autem est, quæ alterā definite, quoniam est vera.

¶Quid sit enuntiatio & quid cōtradictio, & affirmatio & negatio. Cap. xviii.

ENuntiatio autem est pars contradictionis vtralibet. Contradictio autem est oppositio cuius non est medium secundum se. Pars autē cōtradictionis quæ est aliquid de aliquo est affirmatio quæ aūt est aliquid ab aliquo est negatio.

¶Quid sit positio & quid dignitas. Cap. xix.

DIco autem positionem principii syllogistici imediati eam quam non est monstrare, neq; oportet discentem habere. Dignitatem autem eam quam oportet quemlibet discentem habere. Quædam enim sunt tales, consueuimus enim dicere in hiis maxime, hoc nomen.

¶Quid sit suppositio & quid diffinitio. Cap. xx.

POsitionis autem ea quæ accipit partem contradictionis vtramlibet (dico vt aliquid esse aut aliquid non esse) est suppositio: quæ autem est sine hoc: est definitio.

¶Quod definitio non est suppositio. Cap. xxi.

DEfinitio quidem enim est positio: (arithmeticus enim ponit, vnitatē esse indiuisibile secundum quātitatem.) Nō autem est suppositio: ipsum enim quid est vnitas, & ipsum, vnitatem esse non sunt idem.

Quod principia demonſtrationis ſunt nota magis ꝙ concluſio. Cap. xxii.

QVoniam autem oportet credere & intelligere rem: eo quod eſt habere ſyllogiſmum talē quem vocamus demonſtrationem(hic autem eſt propter ea eſſe ex quibus eſt ſyllogiſmus)neceſſe eſt non ſolū præcognoſcere prima aut omnia aut quædā,ſed & magis.illud enim propter quod vnūquodq; eſt,ſemper eſt magis:vt illud propter quod amamus,eſt amatū magis,quare ſiquidem ſcimus & credimus propter prima,& ſcimus & credimus magis illa:qm̄ & ea quæ ſunt poſterius propter illa.

Quod principia ſunt nota melius ꝙ per demonſtrationem. Cap. xxiii.

NOn poteſt autem:non diſpoſitus melius quam ſciens(ſi contingit) credere ea quæ non contingit ſciens,magis hiis quæ ſcit.

Qđ principia nō ſūt nota melius,ſi nō ſunt nota prius ꝙ ꝯcluſio. Cap. xxiiii.

HHoc autem continget,ſi nullus credentium per demonſtrationem præcognouerit.

Quod non omnia ſed quædam principia ſunt nota melius abſq; demonſtratione. Cap. xxv.

NEceſſe autem eſt debentem cognoſcere per demonſtrationem credere magis principiis concluſionis,aut omnibus aut quibuſdam.

Quod principia ſunt nota firmiter. Cap. xxvi.

OPortet autem nō tantū cognoſcere magis principia & credere magis ipſis quam demonſtrato,ſed neq; aliud oppoſitorum principiis, ex quibus erit ſyllogiſmus deceptionis cōtrariæ:eſſe notius,neq; credibilius ipſis, ſiquidē oportet ſcientem ſimpliciter eſſe imutabilem.

De opinionibus aliorum falſis. Cap. xxvii.

PRopter quidem igitur oportere ſcire prima,ſcia videtur quibuſdam non eſſe hiis aūt demonſtratio eſſe oīum, quorū neutrum eſt veꝝ , neq; neceſſarium.

Ratio opi.ꝙ nihil ſcitur per demonſtrationem. Cap. xxviii.

ALiqui quidem enim ſupponentes omnino non eſſe ſcire,hii exiſtimāt,redigi ad infinitum , dicentes recte, ꝙ non ſunt ſciētes vtiq; poſteriora propter priora,quorum non ſunt prima.impoſſibile enim eſt trāſire infinita, ſi autē ſtant & principia ſunt,eſſe ignota , non exiſtente demonſtratione ipſorum: quod ſolum aiunt eſſe ſcire.Si autem non eſt ſcire prima neq; eſſe ſcire ex hiis ſimpliciter neq; proprie,ſed ex ſuppoſitione ſi illa ſunt.

Ratio opi.ꝙ demonſtratio eſt omnium. Cap. xxix.

HIi autem confitentur ſcire.ſolum enim eſſe per demonſtrationem: ſed nihil prohibet demonſtrationem eſſe omnium. contingere enim demonſtrationem fieri circulo & ad inuicem.

¶ Q. d' principia sunt nota sine demonstratione. Cap. xxx.

Nos autem dicimus neq; omnem scientiam esse demonstratiuam: sed imedia torum, indemõstrabilem, & manifestum est q hoc est necessarium. Si enim est necessarium. scire priora & ea ex quibus est demonstratio, imediata autẽ stant aliquando, necesse est hæc esse indemonstrabilia.

¶ Q. d' principia cognoscuntur terminis cognitis. Cap. xxxi.

Sic igitur dicimus hoc: & non tantum scientiam sed & dicimus esse principium quoddam scientiæ, quatenus cognoscimus terminos.

¶ Ratio prima q demonstratio simpliciter non est circularis. Cap. xxxii.

Manifestum autem est, q impossibile est, demonstrari simpliciter, circulo. Si quidem oportet demõstrationem esse ex prioribus & notioribus, impossibile enim est eadem esse simul, priora & posteriora eisdem, nisi modo altero, vt hæc quidem ad nos, hæc autem simpliciter, quo quidem modo inductio facit notum. Si autem ita est: nõ vtiq; scire simpliciter fuit definitum bene, sed est duplex aut hæc demonstratio altera facta ex notioribus nobis non est simpliciter.

¶ Ratio secunda q si demonstratio simpliciter sit circularis: idem demonstrabitur per se ipsum. Cap. xxxiii.

Dicentibus autem demonstrationem esse circulo, non tantum dictum nunc contingit. Sed nihil aliud q̃ q si hoc est, hoc est, omnia autem demonstrari ita est facile.

¶ Deductio rationis. ii. Cap. xxxiiii.

Manifestum autem est q hoc contingit terminis tribus acceptis, & enim patet nihil differre: reflectere per multos aut per paucos videlicet duos, quando enim ipso. A. existẽte, ipsum. B. est ex necessitate: isto autẽ ipsum. C. ipso. A. existente. C. erit. Si igitur ipso. A. Existente necesse est. B. esse, isto autem ipsum. A. (hoc autem erat circulo) ipsum. A. ponat id in quo est. C. dicere igitur ipso. B. existente ipsum. A. esse, est dicere ipsum. C. hoc autẽ est q. A. existente. C. est, hoc autem ipsum. C. est idem ipsi. A. Quare dicentibus demonstrationem esse circulo, nihil alterum accidit, nisi q ipsum. A. est ipso. A existẽte, omnia autem demonstrari ita, est facile.

¶ Rõ. iii. & q demonstratio circularis nõ est nisi inter cõuertibilia. Cap. xxxv.

Veruntamen sed neq; hoc est possibile nisi in hiis, quæ sequuntur inuicem vt propria.

¶ Q. d' syllogismus nõ fit ex vnico termino neq; ex vnica ꝓpositiõe. Cap. xxxvi.

Demonstratum quidem igitur est q nonquam necessarium est aliquid alterum esse posito vno, dico autem quoniam neq; termino vno: neq; propositione vna posita. Siquidẽ & contingit syllogizari ex propositionibus primis & duabus ad minus.

¶ Ratio. iiii. & q demonstratio circularis fit solum in fig. i. Cap. xxxvii.

CVm quidem igitur ipsum. A. sequitur ipsum. B. & C. & hæc adinuicem, & ipsum. A. sic quidem igitur contingit omnia quæsita demonstrari adinuicē in figura prima, vt ostensum est in hiis quæ sunt de syllogismo, ostensum autem est q aut non fit syllogismus in aliis figuris: aut non fit ex acceptis.

¶ Collectio rōis primæ. ii. & . iii. & q demonstratio circularis est vana i quibus pōt fieri, & q non potest fieri in omnibus sed paucis. Cap. xxxviii.

NEquaq̄ igitur est monstrare circulo nō prædicata de se inuicem. Quare quoniam hæc sunt pauca in demonstrationibus: manifestum est quoniam est vanum dicere demonstrationem esse inuicē, & impossibile est propter hoc contingere demonstrationem esse omnium.

¶ Q. d' oīs demōstratio est ex necessariis. Cap. xxxix.

QVoniam autem id cuius est scientia simpliciter, est impossibile se habere aliter, scibile vtiq secundum scientiam demonstratiuam erit necessariū. Demonstratiua autem est ea quam habemus habitu demonstrationis, demonstratio igitur est syllogismus ex necessariis.

¶ Quæ sint dicenda. Cap. xl.

ACcipiendum est igitur ex quibus & qualibus sunt demonstrationes. Determinemus autem primo quid dicimus de omni: & quid per se, & quid vniuersaliter.

¶ Quid sit prædicatum de omni subiecto. Cap. xli.

ET dico quidem de omni hoc, quod vtiq sit non de aliquo quidem, de aliquo autem non, neq aliquando quidem, aliquando autem non.

¶ Q. d' pdicatū de oī subiecto est verū de quolibet contento vere sub ipso subiecto, & in quolibet tpe: in quo subiectū verificat' de eo. Cap. xlii.

VT si animal est de omni homine. Si igitur dicere hominem est verum, & animal, & si nunc alterum & alterum. Et si punctum est in oī linea similiter est.

¶ Q. d' instantia fertur contra prædicatum de omni subiecto ex defectu subiecti vel temporis. Cap. xliii.

SIgnum autem est, & enim interrogati de omni, ferimus instantias aut si in aliquo non est, aut si aliquando non est.

¶ Quid sit pdicatū p se de subiecto primo modo. Cap. xliiii.

PEr se autē ea, quæ sunt in eo quod est quid: vt linea triāgulo. Essentia enim horum est ex hiis in ratione dicente quid est.

¶ Quid prædicatum per se secundo modo. Cap. xlv.

ET ea inexistentium: quibus eadem insunt in ratione dicente quid est: vt rectū & curuum lineæ, & par & impar. Primum & cōpositum. Et æquicrurum & oblongum

oblongū numero. Et insunt in omnibus hiis in ratione dicente quid est, hic quidē linea, hic autem numerus, similiter autem & in aliis.

Quid prædicatum per accidens. Cap. xlvi.

Voco autem talia in omnibus per se, quæ autem sunt neutro modo, accidentia, vt musicum & album animali.

Quid sit ens per se. Cap. xlvii.

Amplius id quod non dicitur de subiecto altero, vt ambulare: ambulans, & album, est aliquid alterum: substantia autem & quæcunque significāt quid, sunt aliquid quod vere est non alterum.

Quid sit ens accidens. Cap. xlviii.

Dico quidem igitur hæc nō de subiecto per se, hæc autem de subiecto, accidentia.

Quid sit effectus per se. Cap. xlix.

Amplius alio modo per se: id quod est existens cuilibet propter ipsum.

Quid sit effectus per accidens. Cap. l.

Accidens autem, id quod est non propter ipsum, non.n. coruscauit propter ambulare, sed dicimus hoc coaccidere: si autem est propter ipsum, est per se, vt si quis iugulatus & secūdum iugulationem periit, quoniam propter iugulari, sed non ipsum perire coaccidit ipsi iugulari.

Qđ prædicata per se, insunt ex necessitate. Cap. li.

Dicta igitur in scibilibus simpliciter, ita inesse aut subesse prædicatis, & per se, sunt & ex necessitate, non.n. contingit non inesse aut simpliciter, aut opposita, vt rectum aut curuum lineæ, & impar aut par numero.

Qđ contraria imediata in subiecto proprio sunt vt contradictoria. Cap. lii.

Contrarium enim in eodem genere est priuatio, aut contradictio: vt par & nō impar in numeris vbi sequitur, quare si necessarium est affirmare, aut negare: Necessarium est & quæ sunt per se, inesse. Ipsum quidē igitur de omni & per se, sit determinatum hoc modo.

Quid sit prædicatum vniuersaliter. Cap. liii.

Dico autem vniuersaliter, id quod vtique inest & de omni & secundum se, & quatenus est ipsum.

Qđ quæ prædicantur vniuersaliter, insunt ex necessitate. Cap. liiii.

Manifestum quidem igitur est, quæ sunt vniuersaliter: ea inesse rebus necessario.

¶Q. d secundum se: & quatenus ipsum sunt idem. Cap. lv.

ET secundum se autem, & quatenus est ipsum, est idem, vt punctum, & rectum inest secundum se, lineæ. Et enim quatenus est linea, & triágulo duobus rectis quatenus est triangulus, & enim æquales duobus rectis, est triágulo secúdú se.

¶Quando aliquid prædicatur vniuersaliter. Cap. lvi.

IPsum autem vniuersaliter, tunc inest, quando demonstratur in quolibet, & primo, vt habere duobus rectis, neq; inest vniuersaliter figuræ, quáuis est demonstrare de figura, q habet duobus rectis, sed non de omni figura, neq; demonstráns vtitur in omni figura. Et .n. quadrangulus est quidem figura, non aute habet, æquales duobus rectis, omnis æquicrurus autem habet æquales duobus rectis, sed nó primo, sed triangulus prius.

¶Q. d i súma pdicatú vniuersaliter e quod dicit d oi subiecto & primo. Cap. lvii.

VNiuersaliter igitur, inest primo huic, quod omne, primum habet duobus rectis, aut aliud quodlibet.

¶Q. d demonstratio est per se, prædicati vniuersaliter. Cap. lviii.

ET demonstratio est secúdum se huius vniuersaliter, aliorum autem est modo aliquo, non est secundum se, est autem æquicruri, non vniuersaliter, quoniá est in pluribus.

¶Q. d tres sunt occasiones errandi circa dictum vniuersaliter & quæ. Cap. lix.

OPortet autem non latere: quod multoties contingit errare, & nó est demóstratum vniuersaliter primo, quéadmodum videtur, demóstrari, vniuersaliter primo. Erramus autem tali errore, quando nullú est accipere superius præter singulare, aut singularia. Aut sit quidem, sed est inominatum, in rebus differentibus speciæ: Aut eius contingit totum in parte: in qua demonstratur.

¶Q. d nó quodlibet demóstratú de oi subiecto, demóstrat vniuersaliter. Cap. lx.

DEmonstratio enim, est quidem in parte: & erit de omni, & tamen demonstratio: non erit huius, primi, vniuersaliter, dico autem huius primi, vt demóstrationem huius quando sit primi vniuersaliter.

¶Q. d .l. rectiangulæ: nó vt rectiágulæ, sed vt æqdistantes, nó cócurrút. Cap. lxi.

SI quis igitur demonstrauerit, q rectæ non concurrunt, videtur vtiq; esse demóstratio huius, propter esse in omnibus rectis, non autem est, siquidé hoc nó est quia sunt æquales sic, sed quatenus sunt æquales quolibet modo.

¶Q. d si vnicum singulare existat sub vniuersali, ipsum singulare videtur esse subiectum vniuersaliter. Cap. lxii.

ET si triangulus non erat alius quam æquipes, æquipes vtiq; videbatur esse,

¶Q. d qñ subiectú vniuersale e inominatú, passio demóstrat d speciebus. Ca. lxiii.

Et quoniam

Et quoniam numeri, & lineæ, & solida, & tépora sunt cohabita: pportionale aliqñ demonstrabitur seorsum, possibile demonstrari de omnibus demonstratione vna, sed hæc oia vnû, numeri: lineæ, tépora, solida, propter nô esse aliqd nominatû, & differre speciæ, accipiebant seorsû. Nô aût demôstratur vniuersaliter, nô enim est vt lineæ, aut vt numeri, sed vt hoc quod supponebat esse vniuersale.

C Q. ꝙ passio demonstrata seorsum de singulis speciebus non Idcirco est demonstrata vniuersaliter. Cap. lxiiii.

Propter hoc vtiq, neq; aliqs demôstratôe videlicet seorsû vna & altera æqlate ri & gradarii, & æquipedis: môstrabit quélibet triágulû: qa habet duos rectos.

C Q. ꝙ & si passio est, scita de vnaquaq; speciæ, non tamen est scita de genere sibi e sto. vniuersaliter. Cap. lxv.

Nondum igitur scit triangulum qm̃ æqualem duobus rectis nisi modo sophistico: non autem vniuersaliter. Neq; si nullus triangulus sit præter istos, non enim scit. quatenus est triangulus sed secundum numerum, non auté vniuersum, secundum formam: & si nullus est qué non scit.

C Quomodo prædicatum vniuersaliter cognoscitur. Cap. lxvi.

Manifestû igitur est, qñ nô scit qm̃ vniuersaliter: & quando scit simpliciter. Quoniam si esse erat idem triangulo, & æquilatero, est, aut omni aut omnibus, si autem non est Idem: sed alterû, itaq; non scit: quatenus est triangulus vtrum autem demonstratio est quatenus est triágulus aut quatenus æquipes, & qñ est primo de hoc, & alicuius vniuersaliter. Manifestum est quoniam, est, qñ est ablatis primo vt duo recti triangulo: æquipedi æreo. Sed & ablato esse æreum, & æquipede, sed non, figura: aut termino, sed non primis.

C In summa quod sit subiectum vniuersaliter passionis. Cap. lxvii.

Cuius igitur primi. i. si itaq; est trianguli, & est aliis secundum hoc, & demonstratio est huius vniuersaliter.

C Ratio. i. qꝺ omnis demonstratio est ex necessariis. Cap. lxviii.

Si igitur sciétia demôstratiua est ex necessariis, manifestû itaq; est ꝙ syllogismus demôstratiuus vtiq; erit ex qbusdá talibus. Quod. n. scit é impossibile se habere aliter, quæ. n. sunt p se sunt necessaria rebus, hæc quidem. n. inexistunt in quid, hæc autem eadem existunt, hiis prædicatis, quorum alterum oppositorum inexistere est necesse. Omne. n. est, aut sic aut per accidés, accidétia aût nô sunt necessaria.

C Ratio. ii. quia omnis demonstratio est ꝯclusiôis necessariæ. Cap. lxix.

Ergo dicédû é, aut ita: aut ponétibꝰ pncipiû, qꝺ demôstratio é necessarioꝝ. Et si qꝺ demôstrat, nô pôt se hére aliter igit opꝫ hûc syllogismû eé ex necessariis.

C Q. ꝙ aliquis syllogismus est ex non necessariis, sed non demôstratio. Cap. lxx.

Igitur est quidem & non demonstrátem syllogizare ex veris, nô est aût demonstrantem syllogizare, nisi ex necessariis, hoc enim, iá est, demonstrationis.

¶Q. d' demonstratio patitur instantiam si non est ex necessariis. Cap. lxxi.

Signũ aũt ẽ, ꝙ demõstratio ẽ ex necessariis, qm̃ sic ferimus instãtias ad putãtes de mõstrare, qm̃ vtiq; ñ necessitas ẽ, si putamus oio posse aliter, aut gra disputatiõis

¶Q. d' demonstratio non est ex solis probabilibus & veris. Cap. lxxii.

MAnifestum est autem ex hiis, & ꝙ putantes accipere bene principia, quãdo propositio est probabilis, & vera: sunt stulti: vt rhetores. Quoniam scire est habere scientiam. Non. n. ipsum probabile, potius quam non, est principiũ. Sed primum generis, circa quod demonstratur. Et non omne verum est propriũ.

¶Rõ. iii. & ꝙ ꝯclusio necessaria nõ scit pp qd ẽ ex medio contigente. Cap. lxxiii.

MAnifestum est autem & ex hiis, ꝙ oportet hunc syllogismũ esse ex hiis. Si. n. demonstratione existẽte: nõ est habens, scientiã propter quid, nõ est sciens. si igitur erit, vt ipsum. A. esse necessario de ipso. C. Ipsum. B. autẽ medium per quod est demonstratum, non est ex necessitate non sciuit propter quid. Non enim hoc est propter medium, ipsum enim non esse contingit, ipsa aũt conclusio est necessaria.

¶Q. d' conclusio vera non scitur per propositiones falsas. Cap. lxxiiii.

AMplius, siquis nũc habens rationẽ, & saluus, ipa re salua, neq; oblitus, nõ scit, neq; sciuit prius. Ipsum autem medium corrũpetur, nisi sit necessariũ, quare habebit quidẽ rationẽ saluã, ipsa re salua, nõ autẽ scit, neq; igitur sciuit prius.

¶Sol. ob. & ꝙ omne possibile esse: potest poni esse. Cap. lxxv.

SI autem non est corruptum, at contingit corrupti, si enim ipsum est accidens, erit possibile, & contingens, sed ita se habentem scire, est impossibile.

¶Q. d' necessarium potest syllogizari ex non necessariis. Cap. lxxvi.

IGitur quãdo quidem conclusio sit ex necessitate, nihil prohibet, ipsum mediũ per quod est demonstratum, esse nõ ex necessitate, est. n. & necessarium syllogizari ex non necessariis: vt & verum ex non veris.

¶Q. d' si propositiones sunt necessariæ & conclusio. Cap. lxxvii.

IPsum autẽ mediũ quando est ex necessitate, & cõclusio est ex necessitate, sicut & ex veris verũ, semper est necessario. Ipsum enim. A. sit necessario de ipso. B. & hoc de ipso. C. ergo necessarium est & ipsum. A. inesse ipsi. C.

¶Q. d' si conclusio non sit necessaria, neq; propositiones sunt. Cap. lxxviii.

COnclusio autem quando non sit necessaria, neq; ipsum medium potest esse necessarium. Sit. n. ipsum. A. inesse ipsi. C. nõ necessario, necessario aũt ipsi. B. & hoc ipsi. C. Ergo ipm. A. necessario inest ipsi. C. sed non supponebat.

¶Collectio rõnis. iii. & ꝙ si cõclusio necessaria est scita demonstratiue: propositiones sunt necessariæ. Cap. lxxix.

IGit qm̄,si scire est demonstratiue,oportet esse ex necessitate, manifestū est φ & habere demōstrationē per medium necessarium:similiter siue sciat ipsum quia p mediata:siue ipsum propter quid, per imediata, aliter nō sciés,aut cū accipiat ipsum necessarium vt necessarium,putabit,aut neq; putabit.

¶Q. d' demōstratio nō est accidētiū nō p se & φ hæc nō sunt necessaria. Cap. lxxx.

SCiētia aūt demōstratiua ñ ē accidētiū nō p se,quomō determinatū ē p se Nō.n. est mōstrare cōclusionē eē necessariā,cōtigit.n.accidés ñ eē: dico.n.de accidēte tali.

¶Q. d' ɔclusio sēp seqt̄ necessario ex ɔtingētibus,sʒ nō ē necessaria ex illis. C. lxxxi.

TAmē forte vtiq; aliqs dubitabit,cuius gr̄a oportet petere,si nō ē necessariū cōclusionē eē.Nihil.n.refert,siqs petat cōtingētia,postea dicat ɔclusionē, opʒ āt petere,nō vt eē necessariā pp petita:sed φ dicēti illa necessariū est colligere, & colligere vere,quando existentia sunt vere.

¶Q. d' demōstratio est ex propositionibus p se & cōclusionis per se. Cap. lxxxii.

MAnifestum est,quoniam quecunq; sunt necessario circa genus vnūquodq;, sunt per se & secundum ipsum, φ & demōstrationes sunt circa existētia p se & sunt ex talibus.Ipsa enim accidentia non sunt necessaria.

¶Deductio φ cōclusio necessaria non scit pp qd ex accidentibus. Cap. lxxxiii.

QVare nō est necessariū scire ɔclusionē pp qd est(neq; si erit semp nō aūt p se)vt syllogismi p signa,hoc.n.ē p se,nō aūt sciet p se,neq; pp qd. ipsū enim scire pp qd,ē scire p cām.Propter ipsā igit̄ oportet & mediū inesse tertio,& primū medio.

¶Q. d' demōstratio nō trāscēdit i sciētiā diuersā. Ca.lxxxiiii.

ERgo nō ē descēdētē ex genere alio demōstrare, vt geometricū arithmeticæ.

¶Tria sunt in demonstratione. Cap. lxxxv.

TRia.n.sūt i demōstratiōibus,vnū qd̄ ē ipsa ɔclusio demōstrata: hæc aūt ē existés p se alicui generi:vnū aūt dignitates,dignitates aūt sūt ex qbus, tertiū aūt ē ip̄ū genus subiectū,cuius passiōes,& accidētia p se manifestat demōstratio.

¶Q. d' principia cōmunia sunt eadem in scientiis diuersis. Cap. lxxxvi.

COntingit quidem igitur ea,ex quibus est demonstratio,esse eadem.

¶Rō φ vna scientia non demonstrat cōclusionem alterius diuersæ. Cap. lxxxvii.

QVaꝝ āt genus est alteꝝ,vt arithmeticæ:& geometriæ, nō ē demōstratio ĕe arithmeticā accomodari in accidētia magnitudinibus(nisi magnitudines sūt numeri)Hoc aūt quō ɔtingit i qbusdā, dicṫū ē posterius. demōstratio.n.arithmetica semp habet genus circa qd' demōstratio sit, & aliæ similiter.

¶Q. d' demōstratio trāscēdit i sciētiā subalternatā simplr aut fm qd. C. lxxxviii.

Quare si demonstratio debet transcendere: necesse est genus esse idem, aut simpliciter: aut aliquo modo, aliter autem, quod esse impossibile est manifestũ ẽ, necessarium.n. est extrema & media esse ex genere eodem. si enim non sunt per se, erunt accidentia.

¶ Q. q̃ vna sciẽtia demõstrat cõclusiões solius alterius subalternatæ. Cap. lxxxix.

PRopter hoc non est geometriæ demonstrare, q̃ scientia contrariorũ est vna. sed neq̃ q̃ duo cubi sunt cubus. Neq̃ est alterius scientiæ, id quod est alterius. Nisi quæ se habent ita, adinuicem, vt altera sit sub altera velut perspectiua ad geometriam, & musica ad arithmeticam.

¶ Q. q̃ scientia subalternata non demonstrat passionem cõmuniorem de subiecto etiam suo. Cap. xc.

NOn igitur est, si quid est lineis, nõ quatenus sunt lineæ, & quatenus ex principiis propriis, vt recta est pulcherima linearum, aut si circularis, se habet cõtrarie. Nõ.n. est quatenus est genus idẽ, pprium, sed quatenus est aliqd cõmune.

¶ Q. q̃ demonstratio est conclusionis perpetuæ. Cap. xci.

MAnifestum est autem & quando propositiones: ex quibus est syllogismus, sunt vniuersaliter, quod necessarium est & cõclusionem demonstrationis talis, & est dicere demonstrationis simpliciter, esse perpetuam.

¶ Q. q̃ demonstratio non est nisi per accidens, corruptibilium. Cap. xcii.

ERgo demõstratio nõ ẽ nisi per accidẽs, corruptibiliũ. Neq̃ sciẽtia simpliciter, sed est ita, vt ẽm accidẽs q̃a nõ ẽ ipsius vniuersali, sed est aliqñ & aliquo mõ.

¶ Q. q̃ si cõclusio non est perpetua: altera propositio nõ est perpetua. Cap. xciii.

QVando igitur est talis: necessarium, est alteram propositionem esse non vniuersaliter, & corruptibilem: corruptibilẽ quidẽ, qm̃ & cõclusio est.

¶ Q. q̃ altera ppositiõe nõ vniuersali, cõclusio aliqñ ẽ vniuersalis aliqñ nõ. C. xciiii.

EXistente autẽ nõ vniuersaliter (quoniã est quidẽ eorũ, ex quibus est) erit & nõ erit. quare non est syllogizare vniuersaliter, sed quia nunc.

¶ Q. q̃ etiam definitio est perpetua. Cap. xcv.

SImiliter aũt se habet circa definitiões: qm̃ definitio est, aut principium demonstrationis, aut demonstratio differens positione, aut conclusio quædam.

¶ Q. q̃ demõstratio aliqñ est effectus rari tñe sed semp [illegible] cãm suã. Cap. xcvi.

DEmõstrationes aũt & sciẽtiæ: sunt factorũ multoties & manifestũ est quoniã defectus lunæ quatenus sunt tales, sunt semper, quatenus aũt non sunt semp, sunt secundum partem, sicut quidem igitur defectus, ita est & in aliis.

¶ Q. q̃ demõstratio nõ est tantũ ex veris & imediatis sed etiã propriis. Cap. xcvii.

QVoniam autem si demõstratum est, quatenus, est illud, manifestum est, q nõ est demonstrare vnumquodq; nisi ex principiis, vniuscuiusq;, nõ enim, est scire hoc, si monstret ex veris & indemõstrabilibus & imediatis. Sic monstrare autem est, vt quidem Brison quadraturam, & enim rationes tales monstrant per cõmune, quod est alteri, propterea & rationes accomodantur aliis non congeneribus. Ergo nõ scitur quatenus est illud, nõ enim demonstratio vtiq; accomodabitur & in genus aliud.

¶ Q. ꝯ omne scitum per se est scitum ex propriis. Cap. xcviii.

SCimus autem vnumquodq; non secundum accidens, quãdo cognoscimus secundũ illud per quod est, ex principiis, ppriis illius, quatenus est illud. Vt ipsum dictũ, habere æquales duobus rectis, cui inest p se: ex principiis huius, quare si p illud, inest per se, ei cui inest: necesse est, medium esse in cognatione eadẽ.

¶ Q. ꝯ conclusio scientiæ subalternatæ demonstratur ex principiis subalternantis vt ex propriis. Cap. xcix.

SI aũt nõ est: sed est, vt musica per arithmeticam: & talia demonstrãtur similiter.

¶ Q. ꝯ scientia subalternans scit propter, qd subalternata autẽ quia. Cap. c.

DIfferũt aũt, ipsum quia. n. est quidẽ sciẽtiæ alterius, nã ipsum genus subiectũ est alterum, ipsum aũt propter quid est superioris, cuius sunt p se, passiões.

¶ Q. ꝯ principia ppria sciẽtiarũ particulariũ: nõ demõstrat nisi a sciẽtia cõi. Cap. ci.

QVare manifestũ ex hiis, q non est quodlibet demonstrari simpliciter, nisi ex principiis propriis & principia horum habent cõmune, si autem hoc est, manifestum, manifestum est, & quod nõ est vniuscuiusq; demonstrare principia propria. Illa enim erunt principia omnium.

¶ Q. ꝯ principia propria scientiarum, demonstrantur a metaphysica. Cap. cii.

ET scientia illorum est domina omniũ, & enim qui est sciens ex causis superioribus: scit magis, sciuit enim ex prioribus, quando sciat non ex causatis causarũ. Quare si sciuit magis, & maxime. & si illa erit sciẽtia & magis, & maxime.

¶ Epilogus q demõstratio nõ trãsit ex vna sciẽtia i alterã nisi subalternatã. Cap. ciii.

DEmonstratio autem non accomodatur, ad genus aliud nisi (vt dictum) est geometricæ in perspectiuas aut mechanicas. Et Aritmeticæ in musicas.

¶ Q. ꝯ difficile est scire. Cap. ciiii.

NOscere aũt si sciuit, an nõ, difficile est. difficile. n: est ipsũ noscere, si scimus ex principiis vniuscuiusq;: an nõ, quod qdẽ est ipsũ scire, putamus aũt scire: si hẽmus syllogismũ ex veris & primis, & nõ ẽ. Sed oportet esse cognatũ primis.

Quæ sint principia simpliciter. Cap. cv.

DIco aũt principia in vno quoq; genere, q̃ non cõtingit demõstrari qa sũt.

¶Quid supponitur & quomodo:& quid probatur in demonstratiõe. Cap. cvi.

Accipitur quidem igitur, quid significant prima:& quæ sunt ex hiis: Est autẽ accipere principia quia sunt, demõstrare autem alia. Vt quid vnitas: & quid recta, & triangulus. Est quidem accipere vnitatem, & magnitudinem esse, est autem demonstrare alia.

¶Quæ sint principia cõmunia:& quæ propria. Cap. cvii.

Eorum autem quibus vtuntur in scientiis demõstratiuis, hæc quidem sunt propria vnicuiq; scientiæ, hæc autem cõmunia, sunt autem cõmunia secundum proportionem: quoniam quãtuncũq; est in genere, est vtile ad scientiã, ppria autem sunt: vt lineam talem, & rectam, cõmunia autẽ sunt, vt si auferas æqualia ab æqualibus, reliqua sunt æqualia.

¶Q đ principia cõmunia, contracta sufficiunt demonstrationi. Cap. cviii.

Vnũquodq; autem horum, quantumcunq; est in genere, est sufficiẽs, facit.n. Idem:& si non accipit de omnibus. Sed geometræ: solum in magnitudinibus, arithmetico autem in numeris.

¶Rursus quæ sint principia propria. Cap. cix.

Et propria autem quidem sunt ea: quæ accipiuntur esse, circa quæ scientia speculatur existentia per se, vt arithmetica vnitates: geometria autem puncta & lineas.

¶Rursus quid supponitur & quomodo:& quid probatur in demõstratione. Cap. cx.

Accipiũt enim hæc & esse, & esse hoc, horum autem has passiones per se, accipiunt, quid vna quæq; significat. Vt arithmetica, quid impar: aut quid par, aut quadrangulus: aut cubus. Geometria autẽ quid irrationale, aut quid curuari, aut reflecti. Demonstrant autem & quia sunt, per cõmunia:& ex demõstratis. Et Astrologia similiter.

¶Quot sint in scientia & quæ. Cap. cxi.

Omnis autem scientia demonstratiua, est circa tria, quæ & ponũtur esse, hæc autem sunt, ipsum genus, cuius passionũ per se, est speculatiua. Et ipsæ quas dicimus dignitates. ex quibus primis demonstrãt. Et tertium passiones, quorum quid vnum quodq; significat accipit.

¶Q đ principia non supponuntur expresse, si sint nota. Cap. cxii.

Nihil tamen prohibet quasdam scientias despicere quædam horum. Vt non supponere ipsum genus, si sit manifestum quia est. Non enim est manifestũ similiter quia numerus est, & quia calidum, & frigidum est. Et non accipere quid significant passiones, si sint manifestæ. Vt neq; accipit quid significant cõmunia. Sicut ipsum, demere æqualia ab æqualibus: quoniam est notum.

¶Q đ subiectum, medium, & passio sunt eadem natura. Cap. cxiii.

Sed nihil

SEd nihil minus hæc tria sunt eadem natura, & id circa quod demonstrat, & ea quæ demonstrant, & ea ex quibus.

¶ Q. suppositio & petitio non sunt dignitates. Cap. cxiiii.

NOn est autem suppositio: neq; petitio, id quod est necessarium esse per se, & est necessarium videri.

¶ Q. probatio & improbatio sunt in animo. Cap. cxv.

NOn enim demonstratio est ad rationem extra, sed ad eam, quæ est in anima. Quoniam neq; syllogismus, semper enim est instare ad rationem extra, sed non semper ad rationem intus.

¶ Quid sit suppositio. Cap. cxvi.

QVæcunq; quidem igitur existentia demonstrabilia, Idem accipit non demonstrans: cum accipit eadem visa discenti, supponuntur, & sunt suppositiones, non simpliciter, sed ad illum solum.

¶ Quid sit petitio. Cap. cxvii.

QVando autem, aut accipit nulla opinione inexistente, aut accipit cōtraria existente: ipsum petitur.

¶ Quomodo suppositio & petitio differunt. Cap. cxviii.

ET suppositio & petitio differt isto, petitio enim est cōtraria opinioni discētis quatenus aliqs accipit, id qđ vtiq; existit demōstrabile, & nō demonstrās vtit.

¶ Q. definitio non est suppositio. Cap. cxix.

DEfinitiones igitur non sunt suppositiones. Neq; n. dicuntur esse, vel nō esse: sed suppositiones sunt in propositionibus, oportet autem solum intelligere definitiones, hoc autem non est suppositio (nisi aliquis dicat & audire esse suppositiones) sed sunt ea ex quibus existentibus, propter illa esse, cōclusio fit. Amplius petitio & suppositio est, vel vt totum, vel vt in parte, definitiones autem sunt neutrum horum.

¶ Q. geometra non demonstrat per falsum, sed dat exemplum. Cap. cxx.

NEq; autem geometra supponit falsum: vt quidam affirmabant, dicentes, quod non oportet vti falso, geometram autem dicentem pedalem eam, quæ nō est pedalis, aut descriptam rectam existentem non rectā, mentiri. Geometra autem nihil concludit, propter lineam esse, quā Idem supposuit. Sed propter manifestata per istam.

¶ Q. non, si demonstratio est, Idea est, sed vniuersale est. Cap. cxxi.

ERgo quidem si demonstratio erit, non necessarium est Ideas esse, aut vnum præter multa, attamen necessarium est dicere: vnū esse de multis, si enim hoc non sit, non ipsum vniuersale erit, cum autem nō ipsum vniuersale sit, ipsum

medium non erit, quare neq; demonstratio. Oportet igitur aliquid vnum & Idem esse in pluribus, non æquiuoce.

¶ Q. d'hoc principium, nō contingit affirmare, & negare, non ingreditur demonstrationem, nisi ad concludendum vnum, & excludendum opp. Cap. cxxii.

Nulla autem demonstratio accipit ipsum, non contingere simul affirmare & negare, nisi cum oporteat demonstrare cōclusionem, & sic.

¶ Quomodo demonstratur per tale principiū. Cap. cxxiii.

Demonstratur autem accipientibus primum de medio, quoniam verum est affirmare, negare autem nō est verum. Et nihil differt accipere mediū esse, & non esse, tertium autem eodem modo.

¶ Q. d' medium in tali demonstratione, potest accipi sub termino maiore finito & infinito. Cap. cxxiiii.

Si.n. sit datū: id de quo dicere hominē, est ve℞, & si, nō hominē, est ve℞, nō aial autem, nō (nisi solus homo, sit animal) dicere enim Calliam esse animal, est verum, & si non Calliam, similiter, nō animal autem, nō est, causa autē est, qm̄ primum non solum dicitur de medio, sed & de alio, propter esse in pluribus. Quare nihil differt ad conclusionem, si ipsum medium est idem, & non Idem.

¶ Q. d' hoc alterum principiū, omne affirmare aut negare, accipit in demonstratione ad impossibile. Cap. cxxv.

Demōstratio autem ad impossibile accipit, ipsum, oē affirmare, aut negare.

¶ Q. d' tale principium contractum ingreditur & sufficit. Cap. cxxvi.

Neq; eadē semp vniuersaliter, sed quātū est sufficiēs, est aūt sufficiēs in genere, dico autem in genere, circa quod fert demonstrationes, vt dictū est & prius.

¶ In quibus scientiæ conueniunt & differunt. Cap. cxxvii.

Omnes autem scientiæ conueniunt adinuicem, secūdum cōmunia, dico aūt cōmunia, ea quibus vtuntur vt demonstrantes, ex hiis: sed nō ea circa quæ demonstrant, neq; id quod demonstrant.

¶ Q. d' dialectica probat principia cōmunia. Cap. cxxviii.

Et dialectica, & si qua alia ē, tētat demōstrare vniuersali cōmunia oibus, vt qm̄ est, oē affirmare, aut negare, aut qm̄ æqualia ab æqualibus aut quædā talium.

¶ Q. d' dialectica differt a metaphysica & quomodo. Cap. cxxix.

Dialectica aūt nō ē aliquo℞ determinato℞ ita, neq; est alicuius generis vnius, nō.n. vtiq; interrogaret, nō est.n. demōstrātē interrogare, pp, idē nō demōstrati oppositis existētibus, hoc aūt ē demōstratū i his q̄ sunt de syllogismo.

¶ Q. d' aliqua interrogatio est propria scientiæ & quæ sit. Cap. cxxx.

Si autem

SI aũt interrogatio syllogistica est eadẽ, & ppositio ptradictiõis, ppositiões aũt sunt fm vnaquãq; sciẽtiã, ille ex qbus ẽ syllogismus, q est fm vnaquãq;, qdã iter rogatio vtiq; sciẽtiaria ẽ earũ, ex qbus syllogismus fit, q ẽ pprius fm vnaquãq;.

¶ Q. d nõ ois interrogatio est propria cuilibet sciẽtiæ & q̃ sit ppria. Cap. cxxxi.

MAnifestũ est ergo qm̃ nõ ois interrogatio vtiq; erit geometrica, neq; medicinalis, similiter autem & in aliis. Sed est earum, ex quibus aut demonstrat aliquid illorum de quibus est geometria; aut ex eisdẽ demonstrantur i geometria vt ea quæ sunt perspectiua. Similiter autem & in aliis.

¶ Q. d scientia ex principiis propriis, demonstrat conclusiones suas & scientiæ sub alternatæ, non autem principia sua. Cap. cxxxii.

ET ex principiis propriis, dicendum est rationem, & de hiis & conclusionibus, non est autem reddendũ rationẽ de principiis geometricis, a geometrã, quatenus est geometricus. Similiter autem & in aliis.

¶ Q. d interrogatio & responsio & disputatio debet eẽ ppria sciẽtiæ. Cap. cxxxiii.

NEq; igiť ẽ iterrogadũ vnũquẽq; sciẽtẽ, oẽm iterogationẽ, neq; ab vnoquoq; respõdẽdũ ẽ ad oẽm iterrogationẽ, sʒ fm sciẽtiã determinatã. Si aũt disputat cũ geometra, q̃tenus ẽ geometra, mãifestũ ẽ qm̃ & bñ sic demõstrat ex hiis, si aũt nõ, nõ bene, manifestũ est aũt qm̃ neq; cõtradicit geometræ, nisi fm accidẽs.

¶ Q. d nõ est etiam disputandum coram ignaris sciẽtiæ. Cap. cxxxiiii.

QVare non vtiq; erit disputandũ de geometria in ageometricis, praue. n. disputans latebit. similiter autem & in aliis scientiis.

¶ Q. d aliqua interrogatio est ageometrica & quæ. Cap. cxxxv.

QVoniam autem interrogationes sunt geometricæ, igitur sunt & nõ geometricæ. Et ageometrica est fm aliquã ignorãtiã pter sciẽtiã vnãquãq;.

¶ Q. d interrogatio ageometrica est duplex. Cap. cxxxvi.

ESt aũt pter geometriã, q̃tenus est ex aliis artibus. Vt iterrogatio musica ẽ ageometrica pter geometriã. Et opinari æqdistãtes ocurrere, ẽ geometrica aliquo mõ, & ageometrica alio modo. Hæc. n. est duplex, vt informe, & altera qdẽ est ageometrica, ipso non habere, vt informe, & altera qdẽ est ipso habere praue.

¶ Q. d ignorantia ex principiis falsis est contraria scientiæ. Cap. cxxxvii.

ET ipsa ignorantia, quæ est ex principiis talibus, est contraria.

¶ Q. d syllogismus ignorantiæ est paralogismus. Cap. cxxxviii.

ET vtrum sillogismus secundum ignorantiam est syllogismus qui est ex oppositis; An est paralogismus.

¶ Q. d i mathematicis nõ fit paralogismus æquocatiõis: sʒ i dialecticis. Ca. cxxxix.

PAralogismus autem non similiter est in mathematicis. Quoniā ipsum mediū semper est duplex. Est.n. de omni hoc, rursus hoc dicitur de oi alio (& ipsum prædicatum nō dicitur omne) hæc autē sunt intellectioni vt visioni, latet aūt in logicis, vtrum.n. omnis circulus est figura, est manifestū si describatur, quid aūt sunt ipsa carmina circulus? manifestum est q non.

CQ. d' instantia demonstratiua est vniuersalis. Cap. cxl.

NOn oportet autem ferre instātiam in eādem, si sit propositio inductiua. Vt enim neq; ꝓpositio est, si nō est in pluribus (neq;.n. erit in oibus. syllogismus autē est ex vniuersalibus) manifestū est qm̄ neq; instātia. ꝓpositiōes.n. & instātiæ sunt eedē, ea.n. quā fert instātiā, fit ꝓpositio, aut demōstratiua, aut dialectica.

CQ. d' aliquando fit paralogismus in scientiis sed latet. Cap. cxli.

COntingit autem quibusdā colligere asyllogistice, propter accipere ambo cō sequentia. Vt & ceneus facit, q ignis est in proportiōe multiplicata. Et.n. vt dicit, ipse ignis, & ipsa ꝓportio generat celeriter. sic āt nō ē syllogismus. Sed si ꝓportio multiplicata sequitur celerimā, & mutatio ens celerima ignē, etenī hunc ꝓportio. Aliquādo quidem igitur non contingit syllogizare ex acceptis, sed non ꝓspicitur, aliquando autem contingit.

CQ. d' si verum non concluderetur ex falsis, facile esset syllogizare. Cap. cxlii.

SI autem impossibile esset monstrare verum ex falsis, facile vtiq; esset resoluere, necessario enim conuerterentur.

CQ. d' si propositiones sunt veræ & conclusio. Cap. cxliii.

SIt.n. ipsum. A. verum de. B. hoc autē vt ipso vero de. C. ex hiis igitur monstro quia illud est. A. propter illa esse, quæ scio, quia sunt.

CQ. d' termini syllogismi, sæpe conuertuntur in mathematicis. Cap. cxliiii.

COnuertūt aūt magis i mathematicis, qm̄ accipiūt nullū accidēs, sꝫ definitiōes.

CQ. d' rationes mathematicæ augentur non per media sed per subiecta, & in dupliciter. Cap. cxlv.

SEd & differunt isto ab eis quæ sunt in disputatiōibus, augentur enim non per media, sed ipso assumere, vt ipsum. A. de ipso. B. hoc autem de ipso. C. & rursus istud de ipso. D & hoc in infinitū. Et in latus, vt ipsum. A. est & de ipso. B. & de ipso. E. vt numerus, quantuscūq; sit ēt infinitus, hoc sit id in quo est. A. ipse numerus impar quātuscūq; sit id in quo est ipsum. B. hic numerus impar id in quo est. C. Ergo ipsum. A. est de ipso. C. Et ipse numerus par quantuscunq; sit id in quo est. D. hic numerus par. Id in quo est. E. Ergo ipsum. A. est de ipso. E.

CQ. d' demonstratio quia est duplex & quomodo fit per effectum. Cap. cxlvi.

IPsum autē scire quia differt & ipsum propter quid primo quidē in scientia eadē, & in hac dupliciter, vno quidem modo, si syllogismus fit p nō imediata, nō enim causa prima accipitur: alio autem, est per imediata quidem, sed per non causam

causam,propter eã esse notiorẽ, & per cõuertibilia,nihil enim phibet cõuertibile aliquando esse non causam.

¶Q. d' causa demonstratur quia est,non aũt est per causatum,causatum autem demonstratur & est propter causam. Cap. cxlvii.

QVare demõstratio erit per hoc,vt quia planetæ sunt prope per ipsum nõ scintillare,planetæ sint id i quo est.C.ipsum nõ scintillare id in quo.B. Ipsum esse prope id in quo.A.verum autem est dicere ipsum.B.de ipso.C.planete.n.non scintillant. Sed & ipsum.A.de ipso.B.ipsum.n.non scintillans est prope,hoc autem accepto per inductionem siue sensum,necesse est igit ipsum.A.inesse ipsi.C.quare demõstratur quia planetæ sunt prope, hic igitur syllogismus est non ipsius propter quid,sed ipsius quia.Nõ.n.sunt prope:propter ipsum nõ scintillare:sed non scintillant propter ipsum esse prope.

¶Q. d' aliquando fit demonstratio propter quid conuersa & quando. Cap. cxlviii.

COntingit autem alterum demonstrari p alterum,& demonstratio erit ipsius ppter qd,vt planete sint Id in quo est.C.Ipsum esse prope,id in quo.B.ipm non scintillare id in quo.A.ipsum igit.B.inest ipsi.C.& ipsum.A.non scintillare ipsi.B.qre & ipm.A.ipsi.C.& syllogismus est pp qd,cã.n.prima est accepta.

¶Q. d' luna illuminatur sphærice,propterea q est spherica,scitur autem esse spherica,per id q illuminatur sphericæ. Cap. cxlix.

RVrsus vt demonstrãt lunam quia est sphærica,per augméta.Si.n.auctũ sic est sphæricũ,luna autẽ auget sic,manifestũ est qa est sphærica;syllogismus qdẽ igit ita factus,est ipsius qa.Medio aũt posito ecõuerso,est ipsius pp qd,nõ.n.est sphærica pp augmenta;sed accipit augmẽtatiões tales pp esse sphæricã.luna sit id in quo est.C.spherica id in quo est.B.Augmentatio id in quo est.A.

¶Q. d' aliquando demonstratio propter quid non fit conuersa & qũ. Cap. cl.

IPsum aũt quia demonstratur,non aũt ipsum propter qd,in eis,in quibus media non cõuertuntur,& notius est nõ causa.demõstratio.n.ipsius qa,& nõ ipsius pp qd,est in istis,nõ.n.aliquid nõ animal dicitur causa vt propter quid nõ respirat.

¶Q. d' si quid est causa prima alicuius,oppositũ est causa oppositi. Cap. cli.

SI.n.hæc ẽ cã,ipsius ñ respirare,oportebat aïal eẽ cãm ipsius respirare.Vt si negatio est cã ipsius,nõ esse,affirmatio est cã ipsius esse.Vt si calida & frigida incõmẽsurata,sunt cã ipsius nõ bene valere:esse cõmẽsurata sunt cã ipsius bene valere,qd' aũt dictum est,non contingit in demõstratis ita,nõ enim omne aïal respirat.

¶Q. d' demonstratio negatiua per causam cõmunem fit in fig.ii. Cap. clii.

SYllogismus aũt causæ talis,fit in figura media,vt aïal sit ipm.A.respirare de quo est,sit id in quo est.B.paries id in quo.C.ipm igit.A.inest oi.B.oẽ.n.respirãs est aïal,nulli aũt.C.quare ipm.A.inẽ nulli.C.igit paries nõ respirat. Tales aũt causaæ assimilant dictis sm excessum,hoc aũt est dicere,ipm mediũ distãs plus. Vt ipsius Anacharsidis,qa fistulatores nõ sũt in scythis,neq.n.vites.Hæ qdẽ igit differẽtiæ ipsius qa,ad syllogismũ pp qd,sunt sm sciẽtiã eãdẽ,& sm positionẽ mediorum.

¶ Q. đ demonstratio quia fit aliquando in altera scientia: q̃ demonstratio propter quid & quomodo. Cap. cliii.

IPsum autem propter quid, differt ab ipso quia, alio modo, propter alterum spe culari alterius scientiæ, hæc autem sunt, quæ se habent adinuicem ita vt alterũ sit sub altero, vt perspectiua ad geometriam, & mechanica ad stereometriã & harmonica ad Arithmeticam, & apparentia ad astrologiam.

¶ Q. đ scientiæ subalternæ sunt fere eedem. Cap. cliiii.

NAm quædam scientiarũ talium sunt fere cognomines, vt astrologia: & quæ est mathematica, & quæ est secundum auditum.

¶ Quod scientia subalternata scit quia subalternans scit propter quid. Cap. clv.

HIc.n. scire ipsum quia est sensitiuarum ipsum aũt propter quid est mathematicarum, tales enim habent demonstrationes causarũ, & multoties non pspiciunt ipsum quia quemadmodũ speculantes ipsum vniuersale, multoties nõ perspiciunt quædam secundum singulare propter inaduertentiam.

¶ Quod sciẽtiæ abstrahẽtes a materia sensibili: sciũt pp qd & nõ sciũt qa. Cap. clvi.

HAec aũt sũt q̃ existẽtia aliqd alterũ essentia, vtunẽ formis. ipsæ.n. mathematicæ sunt circa formas: nec.n. sunt de aliquo subiecto. Et si.n. geometria ẽ de aliquo subiecto, tñ non est de aliquo subiecto quatenus est geometrica.

¶ Quod scientia de iride subalternatur perspectiuæ. Cap. clvii.

ALia aũt vt de iride se habet ad ipsã pspectiuã: vt eadẽ ad geometriã, ipm.n: scire qa, est physici, ipm aũt pp qd, ẽ pspectiui, aut simplr, aut sm disciplinã.

¶ Q. đ multæ scientiæ subalternantur secundum quid aliis. Cap. clviii.

MVltæ ãt sciẽtiaꝝ nõ subalternataꝝ, se hñt ita, vt medicina ad geometriã, scire qdẽ.n.ꝙ vulnera circularia sanẽt tardius, ẽ medici, pp qd aũt geometræ.

¶ Quod figura prima est maxime apta demonstrationi. Cap. clxix.

PRima autem figurarum est scientiaria maxime, scientiarum enim mathematicæ ferunt demonstrationes per hãc, vt arithmetica & geometria: & perspectiua, & vt est dicere, fere quæcunq; faciunt considerationem propter quid.

¶ Quod demonstratio propter quid vt plurimum fit in fig. i. Cap. clx.

SYllogismus.n. ppter qd aut oio aut in multis & in pluribus, fit p hãc figurã. qre & sic ẽ sciẽtiaria maxime: erit p hãc figurã, speculari.n. pp qd ẽ scire ppriissime.

¶ Q. đ demonstratio definitionis fit solum in fig. i. Cap. clxi.

POstea solũ possibile ẽ venari sciẽtiã ipsius qd ẽ, p hãc figurã. syllogismus.n. pdicatiuus ñ fit i figura media, sciẽtia aũt ipsius qd ẽ, ẽ affirmatiõis, i postrema aũt fit qdẽ, sʒ nõ vniuersalis, ipm ãt qd ẽ, est vniuersale. nõ.n. hõ sm qd ẽ, aial bipes

¶Q. d' fig.i.non perficitur per alias,aliæ autem perficiuntur per ipsam. Cap. clxii

AMplius hæc nihil indiget illis,illæ aũt deficiũt & augẽtur p hãc, quousq; vtiq; perueniãt ad imediata,manifestũ ẽ igiẽ,φ figura prima ẽ pprussima ipsius scire.

¶Q. d' aliqua propositio negatiua est imediata. Cap. clxiii.

SIcut aũt ptingit,ipsum.A.inesse indiuisibilr ipsi.B.& contingit ita non inesse, dico autem inesse aut non inesse indiuisibiliter:eo φ non est medium eorum, sic enim non erit,inesse aut non inesse per syllogismum.

¶Q. d' negatio est mediata quando vnum extremum vel vtrunq; est in vno genere in quo alterum non est. Cap. clxiiii.

QVãdo qdẽ igiẽ,aut ipsum.A.aut ipm.B.aut & ambo fuerit i aliquo toto nõ ptingit ipsum.A.nõ inesse primo ipsi.B.Ipsũ.n.A.sit i.C.toto, ergo si nõ ipsũ.B.est in.C.toto,syllogismus erit ipsius.B.nõ esse. A.ptingit.n. ipsum.A.esse in aliquo toto & ipm.B.nõ esse in hoc. Si.n.ipsum.C.inest oi.A.Nulli aũt ipsi.B.ipsum.A inest nulli.B.similiter aũt & si ipsum.B.est in aliquo toto vt in ipso.D.toto,ipsum.n.D.inest oi ipsi.B.ipsum.D.aũt nulli. A.qre nullum.A inest ipsi.B.per syllogismum,& si ambo sint in aliquo toto,demõstrabitur eodẽ modo.

¶Q. d' aliquid est in vno genere in quo aliqd' aliud non est. Cap. lxv.

MAnifestũ est aũt ex coordinatiõibus, q̃ nõ cõmutãtur adinuicẽ, φ cõtingit ipsum.B.nõ inesse ei in quo toto est ipsũ. A. aut rursus ipsũ. A.in eo toto in quo ẽ ipsum.B.Et.n.si nihil in coordinatiõe. A.C.D.pdicaẽ de aliquo eorũ q̃ sunt in.B.D.Z.ipsum.D. A.est in ipso.T.toto,manifestũ est qm ipsum.B.nõ ẽ in ipso.T.coordinatiões.n.cõmutarenẽ.Similiter aũt & si ipsum.B.sit i aliquo toto.

¶Q. d' qñ neutrũ extremũ est in aliquo genere negatio est imediata. Cap. clxvi.

QVando autẽ nõ alterũ sit in aliquo,ipsum autẽ. A.inest ipsi.B.necesse est indiuisibiliter nõ inesse.Si.n.aliqd' mediũ erit,necesse est aliqd' ipsorũ esse in aliquo,syllogismus enim erit in figura prima aut in media.

¶Si negatio vniuersalis mediata syllogizetur in fig.i.minor est in aliquo toto,si in .ii. vterlibet terminus. Cap. clxvii.

SI qdẽ igiẽ in prima ipsum.B.erit in aliquo toto, oportet.n.ad hoc ppositionẽ esse affirmatiuã.Si aũt in media vtrũlibet cõtingit,syllogismus.n.fit priuatiua accepta ad vtranq;:nõ erit aũt ex ambabus existentibus negatiuis. Manifestum est igitur φ contingit,aliud non esse indiuisibiliter,in alio,& quando, & quomodo contingit dictum est.

¶Q. d' ignorantia erronea quædam est circa enũtiationem mediatam, quædam circa imediatam,& quædam affirmatiua.q.negatiua,&.q.syllogistica.q.a syllogistica. Cap. clxviii.

IGnorãtia igitur dicta non per negationẽ,sed per dispositionẽ:est qdẽ deceptio facta p syllogismũ:eadẽ aũt qdẽ inexistẽtibus primo, aut nõ iexistẽtibus, ptingit dupliciter,aut.n.qñ accipit simplr esse aut nõ esse,aut qñ accipit p syllogismũ.

¶ Q. deceptio asyllogistica fit vno modo: syllogistica autem multis modis. Cap. clxix.

DEceptionis quidem igitur simplicis deceptio est, est simplex, per sillogismũ autem est multiplex, ipsum. n. A. insit diuisibiliter, nulli. C. ergo cũ est ac cipiens p medium. B. ipsum. A. inesse ipsi. C. erit deceptus per syllogismum.

¶ Q. ignorãtia syllogistica circa vniuersalem affirmatiuã imediatam fit ex ambabus falsis. Cap. clxx.

COntingit quidem igitur ambas propositiones esse falsas: contingit autem alteram solum. Si enim ipsum. A. inest nulli. B. & ipsum. B. nulli. C. vtraq; aũt accipitur econuerso, ambæ erunt falsæ.

¶ Q. possibile est medium inueniri, cui nulli inest maior, & q nulli minori insit. Cap. clxxi.

COntingit autẽ ipsum. B. se habere ita ad ipsum. A. & ad ipsum. C. Quare ipm inest vniuersaliter nulli. C. Impossibile enim est ipsum. C. esse in aliquo toto, dicebatur enim ipm. B. non inesse primo, ipsi. C. necesse igitur est ipsa oibus vniuersaliter non inesse. Quare ambæ sunt falsæ.

¶ Q. talis error fit etiam ex altera falsa sed tantũ minore. Cap. clxxii.

SEd & cõtingit accipere alteram falsam, non tamen contingebat qualemlibet, sed ipsam. C. B. propositio enim. C. B. erit semper falsa propter ipsum. B. inesse nulli. C. Ipsum autem. A. cõtingit ipsi. B. vt si ipsum. A. inest indiuisibiliter, & ipsi. B. & ipsi. C. Quando enim idem prædicatur primo de pluribus, non alterum erit de altero.

¶ Q. talis deceptio fit solum in figura. i. Cap. clxxiii.

ET Deceptio aũt quæ est ipsius esse, si nõ inest indiuisibiliter nihil differt: & sit ita per hæc solum, non enim syllogismus ipsius esse, erat in figura alia.

¶ Q. deceptio vniuersalis negatiua fit in fig. i. & . ii. Cap. clxxiiii.

IPsius autem non esse, est in figura prima, & secunda.

¶ Q. deceptio vniuersalis negatiua, imediata fit ex ambabus falsis in fig. i. Cap. clxxv.

PRimo quidem igitur dicamus quotupliciter fit in prima & quomodo propositionibus se habentibus: contingit quidem igitur ambabus propositionibus falsis, vt si ipsum. A. inest indiuisibiliter ipsi. B. & ipsi. C. quando enim ipsum A. accipiatur nulli. B. & ipm. B. omni. C. propositiones sunt falsæ.

¶ Q. fit ex altera vtralibet falsa. Cap. clxxvi.

COntingit autem & altera existente falsa, & hac vtralibet contingebat. Cõtingit enim ipsam quidem. B. A. esse veram, ipsam autem. C. B. falsam, quoniã ipsum. B. est impossibile ipsi. C. cui nulli inest ipsum. A.

¶ Q. fit

¶ Q. d' si ambæ propositiones sunt veræ & conclusio. Cap. clxxvii.

NOn etiam ipsa propositio.B.C.erit vera.Simul enim & si ambæ sunt veræ & conclusio erit vera.

¶ Q. d' sit maiore falsa, & minore vera. Cap. clxxviii.

SEd & contingit.B.C.esse veram,ipsa altera existente falsa,vt si ipsum.B.est & in ipso.C.& in ipso.A.necesse est.n.alterum esse sub altero.Quare si accipiat ipsum.A.inesse nulli.C.propositio erit falsa.Manifestum est igitur q & altera existente falsa,& ambabus syllogismus erit falsus.

¶ Q. d' talis deceptio in fig.ii.non fit ex ambabus falsis in toto. Cap. clxxix.

NOn cõtingit autem ambas propositiones in figura media,esse falsas in toto. Quãdo.n.ipsum.A.inest omni.B.nihil erit accipere qd' est in omni altero, nulli autem alteri inerit.Oportet autem sic accipere propositiones vt qdem huic inesse,huic autem nõ inesse,si igitur accipimus falsas ita,manifestum est,q cõtrarie se habent econuerso,hoc autem est impossibile.

¶ Q. d' fit ex ambabus falsis in parte. Cap. clxxx.

NIhil autem prohibet vtrunq esse falsum in aliquo, vt si ipsum.C.inest alicui & ipsi.A.& ipsi.B.si.n.accipiatur inexistens omni quidẽ.A. nulli autem.B. ambæ propositiones erunt falsæ,non tamen totæ, sed in aliquo & econuerso similiter negatiua posita.

¶ Q. d' fit ex altera falsa vtralibet. Cap. clxxxi.

COntingit autem ipsam alteram esse falsam vtranlibet. quod n. inest oi ipsi. A.& inest omni ipsi.B.quando igitur accipitur ipsum.C.inesse oi ipsi.A.oi autem ipsi.B.nõ inesse,ipsa quidem.C.A.erit vera,ipsa autẽ.C.B.falsa. Rursus quod inest nulli ipsi.B.neq inerit omni ipsi.A.si.n.inẽ ipsi.A.inest & ipsi.B.sed non inexistebat,quando igitur accipit, ipsum.C.inesse oi ipsi.A.Oi autẽ ipsi.B.nõ inexistebat,ipsa quidem.C.A.erit vera,ipsa autem.C.B.falsa.Similiter autem & negatiua postposita,quod.n.inest nulli ipsi.A.neq inerit vlli.B.

¶ Q. d' fit maiore vera & minore falsa. Cap clxxxii.

QVando igitur accipitur ipsi.A.toti.C.non inesse,inesse autẽ.B.toti,ipsa qdẽ propositio.A.C.erit vera,altera autem falsa.

¶ Q. d' fit maiore falsa & minore vera. Cap. clxxxiii.

ET rursus accipere quod inest omni.B.inexistere nulli.A.est falsum,necessario enim si inest omni ipsi.B.& inest alicui ipsi.A.Quando igiẽ accipitur ipsum. C.inesse omni ipsi.B.nulli autẽ ipsi.A.propositio quidẽ.B.C.erit vera.A.C. autem falsa.Manifestum est igitur q & ambabus existentibus falsis & altera solum, syllogismus deceptorius erit in indiuisibilibus.

¶ Q. d' negatio falsa mediata non syllogizatur per medium proprium ex ambabus falsis. Cap. clxxxiiii.

Quando quidem autem syllogismus falsitatis fiat per medium proprium in existentibus aut non existentibus non indiuisibiliter, non contingit ambas propositiones esse falsas. Sed solum ad extremitatem minorem. Dico autem medium proprium, id per quod syllogismus contradictionis fit. Ipsum enim. A. insit ipsi. B. per medium. C. quoniam igitur necesse est. B. C. affirmatiuã accipi syllogismo facto, manifestum est quoniam ipsa semper erit vera, non. n. conuertitur. ipsa autem. C. A. est falsa. Eadem. n. conuersa syllogismus contrarius fit.

¶ Q. eadẽ nõ syllogizat ex ambabus falsis p mediũ ꝓpriũ minori. Cap. clxxxv.

Similiter autem, & si ipsum medium, accipitur ex alia coordinatione, vt ipsum. D. si. n. est in ipso. A. toto, & prædicatur de omni. C. necesse est ipsam propositionem. C. D. manere, alteram autem conuerti, quare hæc quidẽ semp est vera, hæc autem semper, est falsa. & fere deceptio talis aut eadem est per mediũ proprium.

¶ Q. eadẽ syllogizat i fig. i. p mediũ alienũ a minore, ex ãbabus falsis. Ca. clxxxvi.

Cum autem syllogismus fit per medium non proprium, quando medium sit sub ipso. A. insit autem nulli. C. necesse est ambas esse falsas. propositiões. n. sunt accipiendæ contrariæ q̃ vt se habent. si syllogismus debet fieri. acceptis autem sic, ambæ sunt falsæ. vt si ipsum quidem. A. inest ipsi. D. toti. ipsum autẽ. D. nulli. C. hiis. n. conuersis syllogismus erit, & propositiones ambæ falsæ.

¶ Q. eadem syllogizatur per medium alienum ab vtroq; extremo. ex maiore vera, & minore falsa. Cap. clxxxvii.

QVando autem ipsum medium non sit sub. A. vt. D. ipsa quidem. D. A. erit vera, ipsa autem. C. D. falsa. Quoniam si erat vera, & cõclusio erat vera, sed erat falsa.

¶ Q. eadẽ nõ syllogizat in fig. ii. ex ambabus falsis in toto. Cap. clxxxviii.

Deceptione igitur facta per figuram mediam, non contingit quidẽ, ambas propositiones totas esse falsas. Quãdo. n. ipsum. C. sit sub. A. nihil contingit inesse, huic quidem omni, huic autem nulli. queadmodũ & dictũ est prius.

¶ Q. eadẽ syllogizat in fig. ii. ex altera & vtralibet falsa in toto. Cap. clxxxix.

Contingit autem alteram, & qualemlibet contingebat. Si. n. ipsum. B. inest & ipsi. A. & ipsi. C. Quãdo accipitur inesse quidem ipsi. A. ipsi autem. C. nõ inesse. ipsa quidem. A. B. erit vera, altera autẽ falsa. Rursus si accipiatur ipsum B. inesse ipsi. C. ipsa. C. B. erit vera, altera autem falsa. dictum quidem igitur est, cũ syllogismus deceptionis, sit priuatiuus, quando & per quæ deceptio sit.

¶ Quod affirmatio vniuersalis mediata non syllogizatur per medium proprium ex ambabus falsis. Cap. cxc.

Cum autem est affirmatiuus, quando quidem est per medium proprium. Impossibile est ambas esse falsas. necessarium. n. est ipsam. C. B. manere, siquidẽ syllogismus erit quemadmodum dicebatur prius. quare ipsa. B. A. erit semp falsa, eadem. n. est conuersa.

¶ Quod eadem

¶ Quod eadem syllogizatur per medium alienum a minore ex maiore vera & minore falsa. Cap. cxci.

Similiter autem & si medium accipiatur ex alia coordinatione. quẽadmodum & dictũ est in deceptione priuatiua. Necesse est ipsam. C. D. manere, ipsam aũt D. A. conuerti, & deceptio fit eadem quæ prius. maior est semper vera, minor autem falsa, quãdo est per non proprium. Cum quidem. n. ipsum. D. sit sub ipso. A. eadem quidem erit vera, altera autem falsa.

¶ Q. d maior põt inesse medio & minori disparatis. Cap. cxcii.

Contingit. n. ipsum. A. inesse pluribus, quæ non sunt sub inuicem.

¶ Q. d eadẽ syllizať ex maioř falsa & mioře vera p mediũ alienũ a maioř. C. cxciii.

Cum autem ipsum. D. sit non sub ipso. A. manifestum quidem est, ꝙ eadem quidem semper est falsa, affirmatiua. n. accipitur.

¶ Q. d maiore falsa, eadẽ syllogizať ex minore mõ vera, mõ falsa. Cap. cxciiii.

Contingit autem ipsam. B. D. esse & veram & falsam. nihil. n. prohibet ipsum A. inesse nulli. D. ipsum autem D. omni. B. vt aial scientiæ, scia aũt musicæ, iterum autem & ipsum. A. nulli. D. & ipsum. D. nulli. B.

¶ Epilogus. Cap. cxcv.

Manifestum quidem igitur est, quoniã non existente medio sub. A. cõtingit ambas esse falsas, & qualemlibet contingebat, contingit quidem igitur deceptiones per syllogismos, fieri multipliciter, & manifestum est i immediatis & in hiis, quæ sunt per demonstrationem.

¶ Q. d carẽtia sciæ sensibiliũ fiat p defectũ sensus. Cap. cxcvi.

Manifestum est autem. quoniam & si quis sensus deficiat, necesse est scientiã aliquam deficere, quam habere est impossibile. Siquidem discimus aut per inductionem aut per demonstrationem.

¶ Quod vniuersalia sensibilium non discũtur nisi per inductionem, a singularibus prænotis sensu. Cap. cxcvii.

Demonstratio autẽ est qdẽ ex vniuersalibus. Inductio aũt est ex hiis q̃ sũt fm partes. Impossibile est aũt speculari vlia, nõ p inductionẽ. qm & dicta p abstractionẽ (& si non sunt separata, quatenus vnũ quodq; est tale) erũt nota p inductionẽ. si quis velit facere nota, ꝙ qdã insunt gñi eoꝝ cuilibet, impossibile est aũt nõ habẽtes sensum inducere. Sensus. n. est singulariũ, nõ. n. cõtingit accipere sciam ipsorũ. neq; est ex vniuersalibus absq; inductione, neq; est p inductionẽ absq; sensu.

¶ Q. d ois syllus ẽ ex trib⁹ termis & ꝙ qdã ẽ affirmatiuus qdã negatiuus. Ca. cxcviii.

Omnis aũt syllogismus est p terminos tres, & hic qdẽ põt demõstrare, ꝙ ipm A. inest ipsi. C. pp. A. inesse ipsi. B. & hoc ipsi. C. hic autẽ est priuatiuus, hũs propositionẽ alterã, ꝙ aliud inest alii, alteram autem, quoniam non inest

Manifestū est igitur, quoniam principia quidē & suppositiones dictæ, sunt eædem.

¶ Quod procedendum est demōstrando propositiones mediatas vsq; quo perueniunt ad imediatas. Cap. cxcix.

NEcesse est aūt accipiētē has ita demōstrare: vt ꝙ ipm. A. inest ipi. C. ꝑ ipm. B. Rursus āt ꝙ ipm. A. inest ipi. B. ꝑ aliud mediū, & sīr ꝙ ipm. B. ipsi. C.

¶ Q̄d sillogismus dialecticus est ex imediatis secūdū opinionē. Cap. cc.

MAnifestū q̄dē igit est, ꝙ syllogizātibus secūdū opinionē, & solū dialecticæ, hoc solū est cōsiderādū, si syllogismus est ex his ꝓbabilissimis q̄ ꝯtingūt eē. Quare & si mediū est in veritate, ipsum. A. B. videt aūt nō esse, syllogizās syllogizat dialecticæ. Secūdū autē veritatē, oportet ꝯsiderare, ex existētibus.

¶ Q̄d ꝑdicatū quoddā est ꝑ se, quoddā ꝑ accñs. Cap. cci.

SIc aūt se hēt, q̄m est quod q̄dē ꝑdicat de alio nō ꝑ accñs (dico aūt secundum accidēs) vt aliq̄n dicimus illud albū eē hoiem, dicētes nō sīr. & hoiem eē albū; quod. n. est ens aliquod nō alterū, est albū. Ipsum albū aūt est hō, q̄m esse albū accidit ipsi homini. Quædā aūt sunt talia, quare ꝑdicant per se.

¶ Vtrū subiecto vltimo dato: ꝑdicatū primū detur. Cap. ccii.

IPsum igit. C. sit tale, quod ipsum q̄dē nō amplius inest alii alteri, ipsum. B. autē huic primo, & non est aliud mediū. Et rursus ipsum. E. ipsi Z. sīr & hoc ipsi. B. vtrū igit necesse est hoc stare an contingit ire in infinitum.

¶ Vtrū ꝑdicato primo dato, subiectū vltimū det. Cap. cciii.

ET rursus, si nihil ꝑdicat ꝑ se de ipso. A. ipsum. A. inest primo ipsi. T. nulli autē medio priori, & ipsum. T. ipsi. I. & hoc ipsi. B. vtrū & hoc stare est necesse, an contingit hoc ire in infinitum.

¶ Q̄d q̄ō de subiecto vltimo dīet, a q̄ōne de ꝑdicato primo. Cap. cciiii.

IStud aūt differt ab eo quod est prius tanto, q̄a ipsum quidē est, vtrū incipiente a tali, quod ipsum quidē est de alio, nihil aūt prædicat de illo, considerando in deorsum, contingit ire in infinitum.

¶ Vtrū extremis finitis media sint infinita. Cap. ccv.

VTrū autē etiā media extremorū finitorū, sint infinita. Dico autē, vt si ipm. A. inest ipsi. C. B. autē est mediū ipsorū, altera autem sunt ipsius. B. & ipsius. A. Alia autem horum. vtrum & contingit: hæc ire in infinitum.

¶ Quod quærere an termini sint infiniti, est consequenter quærere an demonstrationes sint infinitæ. Cap. ccvi.

HOc autem considerare, est idem, & si demonstrationes vadūt in infinitum, & si demonstratio est cuiuslibet, aut perficiuntur adinuicem.

¶ Q đ eædē qōnes fiūt in p̄dicatis negatiuis. Cap. ccvii.

SImiliter aūt dico & in syllogismis negatiuis, & in ppositionibus. vt si ipsum. A. inest nulli ipsi. B. an primo, an aliqd erit mediū, cui nō inest priori, vt si ipm. I. inest omni ipsi. B. & rursum huius aliquid alii priori, vt ipm. T. cui omni inest ipsum. I. Et. n. in his, aut infinita non insunt prioribus, aut stant.

¶ Q đ in cōuertibilibus hæ qōnes nō cōtingunt. Cap. ccviii.

IN cōuertibilibus aūt, nō se hēt simi'iter. nō. n. in cōuertibilibus est id de quo p̄dicaf, primū, aut vltimū. oia. n. ita se hūt similiter ad omnia, siue p̄dicata de ipso, sunt infinita, siue ambo quæsita sunt infinita: præter q̄: nō cōtingit cōuerti similiter, sed hoc quidem est, vt accidens, hoc autem vt prædicatum.

¶ Quod si extrema sunt finita & media. Cap. ccix.

MAnifestum quidem igitur est, q̄ si prædicata stant i deorsum, & in sursum, non contingit esse infinita. Dico aūt in sursum quidem, id quod est vniuersale magis. in deorsum aūt id quod est secūdū partē. Si. n. ipo. A. p̄dicato de ipso. Z. media sunt infinita, in quibus. B. est, manifestū est: q̄ contingit vtiq̄, & ab A in deorsum, in infinitum alterū prædicari de altero. Media. n. sunt infinita ante accedere in ipsum. Z. & ab ipso. Z. sunt infinita sursum, ante accedere in ipsum. A. Quare si hæc sunt ipossibilia, & ipossibile est media ipsius. A. & ipsius. Z. eē īfinita.

¶ Quod si procedatur per media infinita etiam mediata non peruenitur ad extremū vndecunq̄; incipiatur. Cap. ccx.

NEq̄. n. differt, si quis dicat ipsa. B. C. habita inuicē: nō esse mediata: hæc autē non est accipere. media. n. ipsorū. B. C. quæ vtiq̄ accipio ad ipsum. A. aut ad ipsum. Z. erunt infinita, aut nō nihil igif differt siue statim, siue nō statim sunt infinita, & a quo primum, quæ. n. sunt post hæc sunt infinita.

Q đ si staf in affirmatione, staf in negatione. Cap. ccxi.

MAnifestū est autē q̄ & stabif in demonstratione priuatiua, si quidem stabif in prædicatiua. Sit. n. nō possibile ab vtraq̄; ire in infinitū ab eo stāte, a quo est (dico aūt stans, id quod qdē inest nulli alii: aliud aūt illi vt. z. &. a. primo in stans. Dico autem primum, id quod quidem est de alio, nullum autem aliud est de illo.) Si igitur hoc est, manifestum est, quia & stabitur in negatione.

¶ Q đ negatio syllogizatur per tres figuras. Cap. ccxii.

NOn existens autem monstratur tripliciter.

¶ Ratio q̄ si statur in affirmatione, statur in nagatione syllogizando in fig. i. Cap. ccxiii.

SI. n. ipsum. B. inest omni ei cui quidem inest ipsum. C. ipm autem. A. ei nulli cui ipsum. B. ergo ipso. C. B. interuallo semper, necesse est vadere in imediata & altero. hoc. n. interuallum est affirmatiuum. Manifestum est autē, quoniam hoc alterum si alii priori non inest vt ipsi. D. oportebit hoc inesse ipsi. B. & si rursus alii priori ipso. D. non inest, oportebit illud inesse ipsi. D.

¶ Quod si subiectum affirmatiuum vltimum datur, & subiectum negatiuum primum datur. Cap. ccxiiii.

ERgo quoniam via stat in deorsum, stabit & sursum. & erit aliquid cui primo non inest.

¶ Quod negatio stat, si affirmatio stat, quia semper negatione assumpta affirmatio coassumitur syllogizãdo in fig. ii. Cap. ccxv.

RVrsus si ipsum. B. inest omni ipsi. A. nulli autem. C. ipsum autem. B. inest nulli ipsi. C si oportet hoc monstrari, rursus manifestum est, φ monstrabit per modum superiorem. aut per hũc, aut per tertium, primus quidem igit est dictus, secundus autem dicetur. Sic autem vtriq monstratur. Vt φ ipsum. D. inest omni ipsi. B. nulli autem. C. ex quo necesse est aliquid inesse ipsi. B. Et rursus si hoc non inerit ipsi. D. Aliud quod non inest ipsi. C. inest ipsi. D.

¶ Collectio rõnis φ vt dat subiectũ primũ affirmatiõis. sic & negatiõis. Cap. ccxvi.

ERgo quoniam ipsum inesse superiori, semper stat, & ipsum non inesse stabit.

¶ Q. ꝺ negatio stat, syllogizando in fig. iii. Cap. ccxvii.

SI ipsum quidem. A inest omni. B. ipsum autem. C. non inest ipsi. B. Rursus aũt hoc ipsum. C. non in omni. B. inest. monstrabitur aut per dicta superius aut similiter, illo quidem igitur modo stabitur. si autem est hoc modo, rursus sumet ipsum. E. inesse ipsi. B. cui omni ipsum. C. non inest, hoc rursus similiter.

¶ Q. ꝺ stat syllogizãdo in fig. iii. q̃a subiectũ vltimũ affirmatiõis dat. Cap. ccxviii.

QVoniam autem supponitur stari & in deorsum, manifestum est, quoniã & ipsum non existens stabit.

¶ Q. ꝺ negatio stat syllogizãdo in oĩbus figuris. Cap. ccxix.

MAnifestũ est autẽ, & cũ monstrat non vna figura, sed oĩbus, quia & ita stat. Quãdoq. n. ex figura prima, quãdoq ex secũda, aut tertia. hæ. n. viæ sunt finitæ. necesse est aũt oĩa finita, finities, finiri. Manifestũ qdẽ igit est φ stat in negatiõe si qdẽ & in esse. Sic aũt manifestũ est speculãtibus logice in illis, φ est ita.

¶ Q. ꝺ prædicata qdditatiua sunt finita. Cap. ccxx.

MAnifestum quidem igitur est, in prædicantibus ipsum quid est. Si. n. est definiri, aut si ipsum quid erat esse, est notum, (non est autem pertransire infinita) prædicata in quid est, ex necessitate finiuntur.

¶ Q. ꝺ p̃dicatio per accidens est triplex. Cap. ccxxi.

SIc aũt dicamus vł. est. n. verũ dicere ipsum albũ ambulare: & illud magnũ esse lignũ: & rursus ipsum lignũ esse magnũ: & hominem ambulare.

¶ Quod subiectum prædicatur de accidente, ratione non accidentis: sed subiecti, cui inest. Cap. ccxxii.

Alterum igitur est, ipsum dicere hoc modo, & ipsum, illo. quando. n. dico album esse lignum, tunc dico: quoniam id cui accidit esse album est lignum. sed non, quia ipsum album est subiectum ligno. Et. n. neque albũ est ens, neque albũ est factum ipsum aliquid, quod est vere. Quare non est lignũ, nisi sm accidẽs.

Q. d' accñs pdicat de subiecto rõne eius, de accñte aũt rõne subiecti. Cap. ccxxiii.

Quando autem dico, lignum esse album, non dico ꝙ aliquid alterum est album (illud autem esse album accidit ligno) vt quando dico musicum esse album. tunc. n. dico ꝙ homo cui accidit esse musicum, est albus: sed ipsum lignum, est subiectum, quod est factum vere, non, ens aliquid, alterum q̃ id quod est lignum vere, aut lignum aliquod.

Quod prædicatio per accidens non est simpliciter. Cap. ccxxiiii.

Si igitur oportet imponere nomina, ita dicere, sit prædicare, illo autem modo est, aut prædicare nullatenus, aut est prædicare quidem, non simpliciter. est. n. prædicare secundum accidens: ipsum album autem: est quidem vt prædicatũ. ipsum lignum autem est id de quo prædicatur.

Quod pdicatio per accidens non conuenit demonstrationi. Cap. ccxxv.

Supponitur igitur semper prædicari simpliciter, sed non per accidens: de eo, de quo prædicatur. sic enim demonstrationes demonstrant.

Q. d' oẽ pdicatũ est ex aliquo prædicamẽto. Cap. ccxxvi.

Ea propter quando vnum prædicatur de vno, est, aut in ipsum quid est, aut quia, quale aut quantum, aut ad aliquid: aut faciens: aut patiẽs, aut alicubi, aut situm: aut aliquando, aut habere.

Q. d' pdicatũ quidditatiuum est idem simpliciter subiecto. Cap. ccxxvii.

Amplius significantia essentiam, significant id quod est vere illud, aut quod est vere illud aliquid. de quo prædicantur.

Q. d' oẽ pdicatũ accñtariũ nõ est simpl̄r, neq; ẽ idẽ simpl̄r subiecto. Cap. ccxxviii.

Omnia autẽ q̃ significant non essentiam, sed dicũtur de subiecto altero, significant id quod non est. & id quod non est vere illud aliquid. vt albũ de homine. albũ. n nõ est homo: neq; est id quod est vere, neq; albũ est id qđ est vere aliquid. sed fortasse animal. homo enim est vere animal.

Q. d' oẽ accñs est ens in subiecto: & non est ens simpl̄r. Cap: ccxxix.

Oportet autem, quæcunq; significant non essentiam: pdicari de aliquo subiecto. & non esse aliquid. vt album. Album. n. est non ens aliquid, alterum.

Q. d' ideæ sũt figmẽta verisimilia, sed nõ sũt necessariæ demõstratiõi. Cap. ccxxx

Ideæ. n. valeãt: nã sunt cantilenæ, & si sunt, nihil sunt ad rationem. Demonstrationes enim non sunt de talibus.

¶ Q. d' subiectum non prædicat simpliciter de accidēte viceuersa. Cap. ccxxxi.

AMplius si non, hoc est qualitas huius, illud huius. Neq; qualitas est qualitatis, impossibile est, sic viceuersa prædicari adinuicem, sed contingit quidem dicere verum, non autem contingit viceuersa prædicari vere.

¶ Deductio rōnis qd' prædicata essentialia sunt finita vtrinq;. Cap. ccxxxii.

SI enim prædicabitur vt essentia (vt si est p̄dicātis ens) est, genus, aut differētia; monstratum autem est, quod hæc non erunt infinita, neq; in deorsum, neq; in sursum. vt homo est animal, bipes, istud, hoc autem est alterū. Neq; ipsum aial est in ipsum quid de homine, hoc autem est de callia. hoc autem est de alio. Est.n. oīm essentiā talē definiri, nō est autem, intelligētē ptransire infinita. Quare neq; in sursum neq; in deorsum sunt infinita. nō.n. est illā de qua infinita p̄dicant, definiri.

¶ Repetitio q̄ subiectum non prædicat simplr de accidente. Cap. ccxxxiii.

SIc quidem igitur, genus non prædicabitur viceuersa. ipsum.n. erit aliquid, qd' est vere. at vero nihil est de ipsa qualitate, aut aliis (nisi prædicetur fm accñs) omnia.n. hæc acciderunt, & prædicantur de substantiis.

¶ Rursus q̄ omne prædicatum est in aliquo. x. prædicamentorum, & q̄ aliqd' est substantia, aliquod est accidens. Cap. ccxxxiiii.

SEd neq; erunt infinita in sursum, de vno quoq;.n. prædicat id quod vtiq; significat aut aliquid quale, aut talium, aut eorum quæ sunt in essentia.

¶ Q. d' prædicamenta sunt finita v3. x. Cap ccxxxv.

HAec autem finiuntur. genera enim prædicamentorum finiuntur, aut enim est quid, aut quale, aut quātum, aut ad aliquid, aut agens, aut patiens, aut alicubi, aut situm esse, aut aliquando, aut habere.

¶ Q. d' substantia non prædicatur simpliciter de accidente, & q̄ accidens quoddā est per se, quoddā non per se. Cap. ccxxxvi.

SVpponit autem, vnum prædicari de vno, non autem prædicari de hiis, quæ non sunt aliquid. Et non hæc omnia sunt accidentaria, sed hæc quidem insūt per se, hæc autem secundum modum alium.

¶ Q. d' omne accidens prædicat & non subiicit, qd' q̄ non est ens simpliciter, neq; idem simpliciter subiecto. Cap. ccxxxvii.

DIcimus autem, hæc omnia prædicari de subiecto aliquo, & ipsum accidens non esse subiectum aliquod. ponimus enim quodlibet taliū, non ens aliqd, alterum quod dicitur non esse, id quod dicitur, sed ipsum est de alio, & alia quædam sunt de altero.

¶ Q. d' omnia prædicata sunt finita. Cap. ccxxxviii.

ERgo neq; semper dicetur vnum esse de vno in sursum, neq; in deorsum. Ea de quibus quidem.n. accidentia dicunt, sunt ea, quæ sunt in essentia vniuscuiusq;

eadē aūt nō sunt infinita.hæc.n.sunt sursum,& vtraq; accidentia non sunt infinita.

¶Corolariū & q aliqd' pdicatū est primū,& aliqd' subiectū ē vltimū. Ca. ccxxxix.

Ergo necesse est,esse aliquid de quo aliquod primum prædicetur, & de hoc aliud,& hoc stare.Et esse aliquid,quod non amplius de alio priori,neq; aliud prius,prædicatur de illo.Vnus quidē igit modus demonstrationis dī talis.

¶Quod si aliqua principia sunt nota sine demonstratione,sunt imediata, & si sūt imediata sunt finita. Cap. ccxl.

Amplius est alius,si demonstratio est horum', de quibus priora quædam prædicantur,neq; autem contingit se habere ad ea quorū est demonstratio, melius ipso scire,neq; est scire absq; demonstratione,si autem, hoc est notum p hæc,non autem scimus hæc:neq; nos habemus ad ipsa,melius ipso scire:neq; igitur scimus notum per hæc. Ergo si est scire aliquid per demonstrationem simplr:& nō ex aliquibus,neq; ex suppositione,necesse est prædicata media stare.

¶Qd' si pdicata sunt infinita,oia principia sunt mediata,& consequenter demonstrabilia,& cū non demonstrentur,remanent ignota. Cap. ccxli.

Si.n.non steterunt,sed est semper accepto in sursum,demonstratio erit omniū, quare si non est possibile ptransire ea infinita,quorū est demonstratio, nō sciemus ista per demonstrationē. Ergo non habebimus nos ad ea melius ipso scire & non est scire per demonstrationem simpliciter,sed ex suppositione.

¶Quod pdicata p se in demonstratione,sunt duplicia. Cap. ccxlii

Aliquis quidem igitur ex hiis logice,analytice autem per breuiora credet de eo quod est dictum,q non contingit prædicata esse infinita, in scientiis demonstratiuis de quibus est intentio.Demonstratio.n.est eorum quæ insunt per se,rebus,ipsa per se autem sunt dupliciter.Et.n.ea quæ insunt illis in quid, & ea quibus,inexistētibus ipsis,ipsa insunt in quid est, vt impar numero, qd' inest qdem numero,ipse autem numerus inest in ratione ipsius.Et rursus multitudo, aut diuisibile inest in ipsa ratione numeri.

¶Qd' vtraq; pdicata per se,sunt infinita. Cap. ccxliii.

Horum autem neutra esse infinita contingit, neq; vt impar numero. Rursus enim vtiq; aliud inest ipsi, cui inexistenti inest. Hoc autem si est, numerus inerit primo.Si quidem igitur non contingit talia infinita inesse vni, neq; erunt infinita in sursum.sed necesse est omnia inesse ipsi primo:vt numero : & numerum illis.Quare erunt conuertibilia,sed non excedentia. Neq; autem ista quæ insunt in ipso quid est,sunt infinita,neq;.n.esset definire.

¶Qd' si pdicata sūt finita sursum & deorsum,& si extrema & media. Ca. ccxliiii.

Quare si quidem omnia prædicata per se sunt hæc, hæc autem non sunt infinita:stabunt vtiq; in sursum,quare & in deorsum. Si autem ita est & media duorum terminorū,semper sunt finita.

¶Qd' si termini sūt finiti,aliq principia sūt prima,& indemōstrabilia. Cap. ccxlv

SI autem hoc est:manifestum & iam est,ꝙ necesse est,& principia esse,& demõstrationem non esse omnium,quod quidem dicebamus aliquos dicere apud principia.Si.n.principia sunt,neq; omnia sunt demonstrabilia,neq; est possibile ire in infinitum.

Q. ꝫ si termini sunt infiniti,oĩa principia sũt mediata,& viceuersa. Cap. ccxlvi.

QVodcunq;.n.horum esse,nihil est aliud,ꝙ nullum interuallum esse imediatum,& indiuisibile.Sed omnia esse diuisibilia. Demonstrabile.n.demonstratur ipso imittere terminum:sed non assumere.Quare si contingit hoc ire in infinitum,contingit vtiq; media inter duos terminos esse infinita,sed hoc est impossibile:si prædicata stant in sursum,& in deorsum.ꝙ autem stant,monstratum est prius quidem logice,nunc autem analytice.

Quod non omne cõe pluribus:est cõe per aliud. Cap. ccxlvii.

HIis autem monstratis:est manifestum,ꝙ quando idem inest duobus,vt ipm A.ipsi.C.& ipsi.D.(aut nullatenus pdicato altero de altero,aut non de oi) non semper inerit secundum aliquid cõe. vt habere æquales duobus rectis, inest secũdum aliquid cõe,æquipedi & gradario.inest.n.quatenus est figura q̃dã, & non quatenus est alterum,hoc autem non semper ita se habet.ipsum.B.n.sit id per quod ipsum.A.inerit ipsis.C.D.Manifestum est igitur,q̃m si ipsum.B.inest per aliud cõe,& illud per alterum,termini infiniti incident vtiq; inter duos terminos, sed hoc est impossibile.Ergo non necesse est quidem,ipsum quod inest pluribus, inesse secundum aliquod cõe.Q. m̃ interualla media finiuntur.

Q. ꝫ mediũ demõstratiõis est eiusdẽ gñis cũ extremis. Cap. ccxlviii.

NEcesse quidem igitur est,terminos esse in eodem genere & ex eisdem indiuisibilibus,si quidem ipsum cõmune erit existentium. Non.n.erat demonstrabilia transire ex alio genere,in genus aliud.

Q. ꝫ si affirmatio sit mediata,est demonstrabilis. Cap. ccxlix.

MAnifestum est autem,quoniam & quando ipsum.A.inest ipsi.B. si quidem aliquod est medium,est monstrare quoniam ipsum.A.inest ipsi.B. & hæc sunt elementa huius,totidem quot sunt media.propositiones.n.imediate, aut omnes aut vniuersales,sunt elementa. Si.n.non erunt,non etiam demonstrationes erunt,sed ipsa via est ad principia.

Quod si negatio sit mediata,est demonstrabilis,& si non sit mediata,non est demonstrabilis. Cap. ccl.

SImiliter autem,& si ipsum.A.nõ inest ipsi.B. si quidem propositio media est, qua non inest,demonstratio est,si autem non est,non est.

Q. ꝫ principia sunt tot,quot termini medii. Cap. ccli.

SEd principia & elemẽta sũt totidẽ:quot termini,horũ.n.ppões,sũt principia demõstratiõis,& sunt indemonstrabiles:vt sunt principia demonstrationis.

Q. ꝫ vt principia q̃dã,sunt affirmatiua,sic & q̃dã negatiua. Cap. cclii.

Et quoniam

ET quoniam hoc est huic, & quoniam hoc inest huic: sic hoc nõ est huic, neq; hoc inest huic. Quare principia, hæc quidem erunt aliquid esse, hæc autem aliquid non esse.

¶ Quod processus demonstratiuus est continuandus, quousq; perueniatur ad principia prima. Cap. ccliii.

QVando autem oportet, aliquid demonstrari, est accipiendum: id quod prædicať primo, vt de ipõ. C. & sit ipm. B. & de hoc similr ipm. A. quare & ita semper eunti in ipsa demonstratione ipsius. A. ipsum medium semper densatur, donec fiant indiuisibilia & vnum.

¶ Q. đ principiũ primũ simplr est vnum, & simplex. Cap. ccliiii.

VNum autem est, quando sit imediatum: & propositio est vna simplex, quatenus est imediata: &, vt in aliis, principium est simplex.

¶ Q. đ principia prima diuersoꝝ generũ sunt diuersa. Cap. cclv.

HOc autem non est idem vbiq;, sed vnum quidem in ponderibus est mina, in melodia autem est tonus, in alio autem est aliud. sic vnum in syllogismo est ꝑpõ imediata, vnũ aũt in demonstratione & in scia, est intellectus.

¶ Quod medium in demonstrationibus affirmatiuis nõ est alienum ab extremis, in omnibus figuris. Cap. cclvi.

NIhil quidem igitur in syllogismis probatiuis ipsius esse, cadit extra.

¶ Quod medium in demõstrationibus negatiuis est alienum ab extremo negato nõ ab affirmato: & in prima non est alienum a minore. Cap. cclvii.

IN priuatiuis aũt quidem tunc nihil cadit extra id quod oportet inesse. vt si ipm A. non inest ipsi. C. per ipsum. B. si. n. ipsum quidem. B. inest omni ipsi. C. ipm autem. A. nulli. B. rursus si monstratur, quia ipsum. A. inest nulli. B. medium ipsius. A. & . B. est accipiendum, & ita semper procedet.

¶ Q. đ mediũ in fig. ii. nõ est alienũ maiore. Cap. cclviii.

QVando autem oportet monstrari ꝙ ipm. E. non inest ipsi. D. ipso. C. ipsum. C inest omni ipsi. E. nulli autem. D. aut nõ omni ipsius. D. neq; cadet extra ipsum. E. Hoc autem est quod non inesse oportet.

¶ Q. đ mediũ in fig. iii. nõ est alienum a minore. Cap. cclix.

IN mõ aũt tertio nũq̃ egrediť extra id, a quo oportet negare, id quod oportet.

¶ Q. đ demõstratio q̃dã est vlis, q̃dã ꝑticularis, q̃dã affirmatiua, q̃dã negatiua, q̃dã ostensiua, q̃dã ad impossibile. Cap. cclx.

DEmõstratiõe aũt existẽte hac qdẽ vli, hac aũt particulari, & hac qdẽ ꝑdicatiua, hac aũt priuatiua. Dubitať vtra est melior, sic aũt eodẽ mõ dicimus & de ipsa ostensione, & ipsa ducente ad impossibile, primo quidem igitur consi

deremus de ipsa vniuersali, & particulari, manifestantes autem hoc: dicemus & de dicta ostendese, & de ipsa ad impossibile.

¶ Obiectio & q demonstsatio particularis sit potior vniuersali, quia videtur facere scire per se, & ita magis. Cap. cclxi.

PArticularis quidem igitur forte videbitur esse melior. Si nãq ea demõstratio est melior, secundũ quã scimus magis (hæc.n. est virtus demonstrationis) scimus autem magis vnum quodq quando scimus ipsum per se, q̃, qñ per aliud (vt coriscum musicum, qñ, quia est coriscus, q̃ qñ quia est musicus, similiter autem & in aliis.) Vniuersalis autem demonstratio est quia aliud cõtingit, nõ qa ipsum, vt q æquipes, non quia æquipes, sed quia triãgulus. particularis autem quia est ipsum. Si igitur ea quæ est secundum se, est melior, talis autem est particularis, ipsa demonstratio particularis, vtiq erit magis & melior ipsa vniuersali.

¶ Obiectio. ii. & q. d. vlis, vr eẽ circa vle separatũ & ita circa nõ ens. Cap. cclxii.

AMplius si qdẽ ipm vle nõ est aliqd, pter singularia, ipsa aũt demõstsatio, fm q demõstsat aliqd, facit opinionẽ aliqd eẽ hoc: & nãm aliq tale esse in eũtibus: vt triãguli cisca qdã, & figuræ circa qdã. & vnũ circa quosdã numeros, ea aũt q est entis, est melior, q̃ ea q est nõ entis. Et ea p quã non decipiet, q̃ ea p quã. vlis aũt est talis. pcedentes.n. demõstsãt, vt de analogo. vz q aliqd qdẽ quatenus tale, erit analogũ. qd neq est lineæ, neq numeri, neq solida, neq supficies. Sed aliqd pter hæc. si igit vlis qdẽ est magis ipsa, est aũt minus de ente, ipsa particulari: & facit opinionẽ falsũ. ipsa vlis vtiq erit peior, particulari.

¶ Determinatio q. d. vlis ẽ potior pticulari qa facit scire p se & ita magis. C. cclxiii.

ET primo qdẽ, neutra rõ est magis in particulari q̃ in vli. si. n. est sciẽs ipsum existese duobus sectis, nõ quatenus est æqpes, sed quatenus triãgulus. q est sciens, quatenus est æqpes, sciuit minus: q̃ si est sciens ipm, qa est triãgulus. oino & si postea mõstsabit: nõ existẽte qdẽ quatenus est triãgulus: nõ vtiq, demõstratio erit, si aũt existẽte, est sciẽs vnũ quodq, quatenus est vnũ quodq, sciuit magis. si igitur ipse triãgulus est in pluribus & rõ est eadẽ, & est vtiq triãgulus, nõ fm æquocationẽ & ipsum duo, inest oi triangulo. Non vtiq triãgulus quatenus est æqpes: hẽt angulos tales, sed æqpes quatenus est triangulus. Quare sciens vniuersaliter, sciuit magis q̃ particulariter. Ergo ipsa vniuersalis est melior ipsa particulari.

¶ Solutio obiectiõis. ii. & q. d. vniuersalis non est de ente minus sed magis, quia de in corruptibili. Cap. cclxiiii.

AMplius si quidẽ erit aliqua satio ipsius vniuersalis: & non æquiuocatio, nihil minus erit, q̃ ea, q est ipsosũ particulariũ sed magis, quanto ipsa sunt incorruptibilia in illis, q autem sunt secundum partem, sunt corruptibilia magis.

¶ Sol. obiectionis etiam. ii. & q. d. vniuersalis non facit errare putando vniuersale esse separatum, sed errans male intelligit. Cap. cclxv.

AMplius nulla necessitas est, opinari magis, aliquid esse hoc psæter ista: quia significat vnum. q̃ in aliis: q significant non aliquid: sed aut qualitatem aut ad aliquid aut agens: si est, ergo non demonstratio est causa, sed audiens.

¶ Ratio. ii.

¶Ratio.ii.& q.d.vlis est magis p cām, & sic est potior. Cap. cclxvi.

AMplius si demōstratio quidem est syllogismus factus, monstratiuus causæ & ipsius propter quid, vniuersale autem est cā magis. hoc ipsum.n.est cā ipsi cui aliquid inest per se.ipm aūt vniuersale est primū. ergo ipsum vle est cā, quare & demonstratio est melior. est.n.magis ipsius causæ & ipsius propter quid.

¶Deductio rōnis.ii.& q demōstratio p cām primā est potior. Cap. cclxvii.

AMmplius quærimus ipsum propter vsq; ad hoc, & tunc putamus scire, qñ aut fiens aut ens non sit propter aliquod aliud q̄ hoc, finis enim & terminus vltimus est sic, hoc autem est vt reddat ei cui debuit. hoc autem est, vt non agat iniuste. & sic euntes dicimus venire propter hoc, vt finem, quando non etiam propter aliud: neq; gratia alterius. si igitur similiter se habet in omnibus causis & & propter quid: scimus autem sic maxime in his, quæ sunt causæ ita, vt ipsa cuius gratia; ergo & tunc scimus maxime in aliis: quando non amplius hoc est, propter aliquid aliud. quando quidem igitur cognoscimus, q ipsi extra, sunt æquales, ipsis quatuor, quia est æquipes: etiam relinquitur propter quid ipse æquipes quia est triangulus: & hoc, quia est figura rectilinea, si autem, hoc est non amplius propter aliud, tunc scimus maxime, & tunc autem vniuersaliter.

¶Collectio rōnis.ii.& q cā vlis est prima. Cap. cclxviii.

AMplius autem sic, est.n.ipsum vniuersale magis, demonstrare per medium existens propinquius principio. imediatum autem est propinquissime, hoc autem est principium. Si igitur ea quæ est ex principiis: est certior ea, quæ non est, ex principiis: ea quæ est ex principiis magis, est demōstratio certior ea, quæ est minus, ea autem quæ est vniuersalis, est talis, vtiq; ea quæ est vniuersalis, est melior. Vt si oportebat demōstrare: ipsum. A. de ipso. D. media sunt ea in quibus sunt, B.C. ipsum igitur. B. sit superius: quare ea quæ est per hoc est vniuersalis magis, sed dictorum quædam sunt logica.

¶Ratio.iii.& q demōstratio vniuersalis est potior quia est subiecti vniuersalis qd' est scibile magis. Cap. cclxix.

AMplius ea quæ vtiq; sit particularis incidit in infinita, ea autem quæ quidē est vniuersalis in simplex & ipsum terminum. hæc autem quatenus infinita, sunt non scibilia, quatenus autem finita sunt scibilia. Et ea quidem quæ est vniuersalis est intelligibilis, ea autem quæ est particularis est terminata in sensum. ergo ea quæ est vniuersalis est scibilis magis; q̄ ea quæ est particularis. vniuersalia ergo sunt demonstrabilia magis. Demonstratio autem est demonstrabilium magis. ipsa.n.ad aliquid, sunt magis simul. ipsa ergo vniuersalis est melior, quoniam est & demonstratio magis.

¶Ratio.iiii.& q demonstratio vniuersalis facit scire plura quam particularis. Cap. cclxx.

AMplius ea vtiq; p quā scimus hoc & aliud: est eligibilior, quam ea per quā, hoc tantum, qui autem habet vniuersalem, scit & particularem, hic autem non scit ipsum vniuersale. Quare si ita est: erit eligibilior.

¶Deductio rationis.iiii. Cap. cclxxi.

MAxime autẽ est manifestũ, qm̃ ipsa vl̃is est principalior: qm̃ hñtes propõnẽ priorẽ, scimus & aliquã posteriorẽ, & habemus potentia. vt si qs sciat qa ois triãgulus duobus rectis: scit aliquo mõ, & si nõ scit, ipm̃ æqpedẽ; qa est triangulus. Qui aũt hẽt ppõnẽ talẽ, nullatenus scit ipsam vl̃em, neq; potentia, neq; actu. Tõt qdẽ igiť a nobis sunt dicta, q̃ ea q̃ est vl̃is, est melior ipsa particulari.

Ratio. i. quod demonstratio affirmatiua, vt sic est potior negatiua, qa est ex propositionibus paucioribus secundum qualitatem. Cap. cclxxii.

HInc autem est manifestum, q̃ affirmatiua sit melior ipsa priuatiua. Ipsa. n. demonstratio ex paucioribus aut petitionibus, aut suppositionibus, aut positionibus, sit melior aliis eisdem existẽtibus. Si. n. sunt notæ similiter, cognoscere per hæc est citius, hoc autem est eligibilius.

Quod demonstratio per propositiones pauciores numero, est potior: quia est p priora, & similiter per pauciores secundum qualitatem. Cap. cclxxiii.

RAtio vniuersalis autẽ huius propositionis, q̃ ea quæ est ex paucioribus est melior, est. Si. n. erit media esse nota similiter, priora autem sunt notiora, hæc demonstratio quidem sit, q̃ ipsum. A. inest ipsi. C. per ipsas medias. B. A. & . C. B. hæc autem q̃ ipsum. A. inest ipsi. D. per ipsas. B. A. & . C. B. & . D. C. Similiter igitur se habet q̃ ipsum. A. inest ipsi. C. & q̃ ipsum. A. inest ipsi. D. & hoc autẽ q̃ ipsum. A. inest ipsi. C. est prius & notius q̃ q̃ ipsum. A. inest ipsi. D. illud. n. demõstraẽ per hoc. id autem per quod, est credibilius. Ergo & ipsa demonstratio p pauciora, est melior, aliis eisdem existentibus.

Qd̃ demõstratio negatiua est ex paucioribus sec̃dũ q̃litatẽ. Cap. cclxxiiii.

AMbæ qdẽ igiť mõstranẽ p terminos tres, & ppõnes duas, sed hæc qdẽ accipit esse, hæc aũt aliqd nõ esse, ergo est per plura. Quare est peior.

Quod omnis syllogismus negatiuus est ex propositione vna affirmatiua, & altera negatiua. Cap. cclxxv.

AMplius quoniam monstratum est, q̃ impossibile est syllogismum fieri, ambabus propositionibus existentibus priuatiuis, igitur oportet hanc quidem esse talem, hanc autem quia est.

Quod demõstratione negatiua aucta v3 prosyllogizãdo propositiones ambas affirmationes plures adduntur, negatio autem vnica. Cap. cclxxvi.

AMplius ad hoc, & demonstratione aucta, qa oportet accipere, necessariũ est has quidẽ p̃dicatiuas esse plures vna, in oi syllogismo (fit. n. ipsum. A. inesse nulli eorum, in quibus est. C. ipsum autẽ. C. inesse ipsi. E. omni, si autẽ oporteat augere rursus propositiones, medium est iniiciendum. ipsum. B. sit ipsius. C. A. ipsum. D. autem ipsius. E. C. manifestum quidem igitur est q̃ ipsum. D. C. est p̃dicatiuum. ipsum autem. C. B. est affirmatiuum. Adhoc, ipsum. B. A. supponiẽ vt priuatiuum. ipsum quidem. n. B. inest omni. C. & ipsum. C. omni. D. oportet autem ipm̃ A. inesse nulli. B. Propositio quidem vna fit priuatiua.

Quod ad syllogizãdum affirmationẽ: ambæ propositiones sunt affirmatiuæ, ad negationẽ autẽ altera est negatiua. Cap. cclxxvii.

IDem autem modus est & in aliis. semper.n. mediū affirmatiui, est affirmatiuū ad ambo, priuatiui autem necessarium est esse priuatiuum ad alterum.

¶Ratio.ii.q.d. affirmatiua est potior negatiua quia propositio affirmatiua est potior negatiua. Cap. cclxxviii.

SI igitur id, per quod monstratur, est notius & credibilius: ipsa priuatiua autem, monstratur quidem per affirmatiuam, hæc autem existens prior, & notior, & credibilior, non monstratur per illam: erit vtiq; melior.

¶Deductio rationis.ii. & q affirmatio est prior & notior negatione. Cap. cclxxix.

AMplius, si propositio vniuersalis imediata, est principiū syllogismi: affirmatiua autem est in affirmatiua, negatiua autem est in priuatiua: ipsa autem affirmatiua est prior & notior negatiua (negatio.n. est nota per affirmationē. Et affirmatio est potior, vt & ipsum esse, q non esse. Quare principium affirmatiuæ est melius, q priuatiuæ.) Ipsa igit vtens principiis melioribus, est melior.

¶Q.d. affirmatio est principalior negatione. Cap. cclxxx.

AMplius & qm̄ est principalior (priuatiua.n. non est sine affirmatiua.) Manifestum est quidem q prædicatiua sit melior priuatiua.

¶Quod demonstratio ostensiua est ea quæ ex propositionibus veris ostendit conclusionem esse veram. Cap. cclxxxi.

ET ostensiua ducente ad impossibile. oportet autem scire, quæ sit differētia earum. Sit igitur ipsum. A. inesse nulli. B. ipsum autem. B. omni. C. necesse est ipsum. A. inesse nulli. C. sic igitur acceptis, demōstratio priuatiua ostēsiua vtiq; erit, ea quæ est ostensiua q ipsum. A. non inest ipsi. C.

¶Quod demōstratio ad impossibile est ea, quæ ex impossibili dato, infert impossibile notius, & ex huius impossibilitate: infert impossibilitatem dati, ex impossibilitate autem dati: infert necessitatē eius contradictorii. Cap. cclxxxii.

IPsa aūt ad impossibile ita se habet, si oporteat monstrari, quoniam ipsum. A. nō inest ipsi. C. Accipiendum est igitur, & ipsum. A. inesse ipsi. C. quare contingit ipsum. A. inesse ipsi. B. hoc autem sit notius & cōfessum: q est impossibile. Ergo non est possibile ipsum. A. inesse ipsi. C. si igitur ipsum. A. inesse ipsi. C. impossibile, conceditur. Est, ipsum. A. inesse ipsi. B.

¶Demōstratio ōsiua hēt ppōnes notiores. q. āt ad impl̄e ꝯclusionē. Ca. cclxxxiii.

TErmini qdē igit ordinant similiter, ipsum aūt dfert, eo qd est, vtra vtiq; priuatiua sit notior, qm̄ ipm. A. vtiq; prius nō inest ipsi. B. quā ipm. A. nō inest ipsi C. qn̄ qdē igit ꝯclusio qa nō est: est notior: demōstratio ad impl̄e fit: qn̄ autē ppō sit, est i syllogismo ostēsiuo: prius igit nā est q ipm. A. nō inest ipsi. B. q q ipm A. nō inest ipsi. C. Ea.n. ex qbus est ꝯclusio, sūt priora ꝯclusione, ipm aūt. A. nō inest ipsi. C. est qdē cōclusio. Ipsum aūt. A. nō inesse ipsi. B. est id ex quo est cōclusio.

¶Quod non omne consequens est conclusio syllogistica: nec omne antecedens est propositio syllogistica. Cap. cclxxxiiii.

NOn.n.si contingit aliquid amoueri,hoc est conclusio,illa autem sunt ex quibus.Sed & ipsum quidem ex quo est syllogismus vtiq;,vt sic se habet, se hēt sicut,aut totū ad partē:aut pars ad totū,ipsæ autem propōsitiones ipsum.A. non inest ipsi.B. & ipsum.A.non inest ipsi.C.non ita se habent ad inuicem.

¶Ratio q̄ demōstratio ostēsiua est potior ducēte ad impossibile. Cap. cclxxxv.

SI igitur ea quæ est ex notioribus,& prioribus,est melior,ambæ aūt sunt credibiles ex nō esse,sed hæc quidē ex priori,illa autem ex posteriori. Demōstratio igit̄ ostēsiua vtiq; erit melior simpl̄r,ea quæ est ad impossibile.

¶Quod vna scientia est certior alia dupliciter vʒ ratiōe medii potioris abstractionis & ratione subiecti. Cap. cclxxxvi.

EA sciētia autem,est certior,& prior, scientia ea quæ eadem est,& ipsius quia, & propter quid,sed non est ipsius quia,seorsum ab ipso propter quid. Et ea q̄ est non de subiecto,ea quæ est de subiecto. Vt Arithmetica,Musica. Et ea quæ est ex paucioribus:ea quæ est ex appositione:vt vnitas est essentia non sita. Punctū autem est essentia sita:ex appositione.

¶Q. d' scīa est vna,ex subiecto scibili p principia eadē. Cap. cclxxxviii.

SCientia autem vna est ea,quæ est generis vnius eorum quæ constāt ex primis, & partes,aut passiones per se sunt.

SCientia autem altera ab altera,est eorum quorum principia,neq; sunt ex eisdē: neq; altera sunt ex alteris.

¶Ratio q̄ scientia est vna ex subiecto scibili vno, quia si principia subiecti scibilis sunt eadem,subiectum scibile:est vnum. Cap. cclxxxix.

SIgnum autem huius est,quando veniunt ad indemonstrabilia. oportet enim eadem,esse in genere eodem demonstratis.Et signum autem huius est,quādo monstrata per eadem,sunt in genere eodem & velut cognata.

¶Quod eadem conclusio potest demonstrari per media plura : tum coordinata, tum non coordinata. Cap. ccxc.

POssibile est demonstrationes plures esse eiusdem,non solum accipiēti mediū continuum ex coordinatione eadem, vt ipsorū.A.z. ipsum.B.C.&.D. &.E. Sed & ex altera,vt ipsum.A.sit mutari.ipsum autem in quo est.B.moueri. Ipsum autem.z.lætari.Et rursus ipsum.I.quiescere. verum est igitur & ipsum.B.prædicari de ipso.z.& ipsum.A.de ipso.B.qui enim lætatur mouetur & ipsum quod mouetur:mutatur.Rursus verum est ipsum.A.prædicari de ipso.I.& ipsum.I.de ipso.z. omnis.n.qui lætatur tendit ad quietem,& tendens ad quietem mutatur.

¶Quod media & si sunt non coordinata,tamen prædicantur de se inuicem quia & de subiecto eodem. Cap. ccxci.

QVare syllogismus est p media altera:& nō ex coordinatione eadē.Nō tn̄ vt:nō alterū mediorū dicat̄ de altero.necesse est.n.ambo eē i gn̄e eodē. cōsideratio aūt est & p figuras alias:quotupl̄r ꝯtingit fieri syll̄m p idem.

¶Q. d' demōstratio

Quod demonstratio non est fortuitorum. Cap. ccxcii.

SCientia per demonstrationem, non est eius quod est a casu. Quod .n. est a casu non est vt necessarium, neq; vt frequenter. sed est factum præter hæc. Demonstratio autem est alterius horum. omnis .n. ea est syllogismus p ppositiones aut necessarias, aut vt frequenter. Et si quidem propositiones sunt necessariæ & conclusio est necessaria. Et si vt frequenter, & conclusio est talis. Quare si ipsum a casu: est neq; vt necessarium, neq; vt frequenter, neq; demonstratio vtiq; erit.

Quod scire non est cognoscere sensu. Cap. ccxciii.

SCire autem non est per sensum. Et si .n. sensus est talis, & non ipsius cuiusdam, attamen necessarium est sentire hoc aliquid: & alicubi, & nunc, ipsum autem sentire vniuersaliter, & in omnibus, est impossibile, non enim erat hoc, neq; nunc, nõ .n. vtiq; esset vniuersale. Dicimus .n. ipsum vniuersale esse semper & vbiq; Quoniam quidem igitur demonstratio est vniuersalium, non est autẽ sentire hæc, manifestum est quoniam neq; scire est per sensum.

Quod & si cognoscamus sensu causam, non tamen scimus, quia non cognoscimus sensu causam vniuersalem. Cap. ccxciiii.

QVare manifestum est, quoniam & si esset sentire: q triangulus habet angulos æquales duobus rectis, quæreremus vtiq; demonstrationem & nõ (vt quidam dicunt) sciremus. necessarium quidẽ .n. est sentire singulariter, scientia autem est ipso cognoscere vniuersaliter. Propterea & si existentes supra lunam, videremus terram obstruentem: non vtiq; sciremus causam eclypsis. sentiremus .n. quia deficit, & non omnino propter quid. sensus .n. non erat ipsius vlis.

Q. d' p sensum colligẽtes vle inuenimus sciam. Cap. ccxcv.

SEd tamen hoc ptingit, q ex videre sæpius venantes vtiq; vniuersale: habemus demonstrationem. ip sum .n. vniuersale est manifestum ex pluribus secundum singularia.

Quod cognitio principiorum est potior cognitione conclusionis, & per sensum. Cap. ccxcvi.

IPsum autem vniuersale est honorabile: quoniam ostendit causam. Quare ea de talibus, quæ est ipsius vniuersalis, est nobilior sensibus, & cognitione eorum quorum est altera causa. sed ratio de primis est altera. manifestum est igitur quoniam impossibile est scire aliquid demonstrabilium esse, ipso sentire, nisi aliquis dicat, hoc sentire esse habere scientiam per demonstrationem.

Q. d' aliqua sciuntur adminiculo sensus. Cap. ccxcvii.

QVædam tamen sunt in quæsitis reducta ad defectum sensus. Si .n. videremus quædam, non vtiq; quæreremus. (non vt scientes ipso videre, sed vt habentes ipsum vniuersale ex ipso videre.) Vt si uideremus vitrum foraminosum & ipsum lumen transiens: manifestum vtiq; esset, & propter quid translucet. est aũt intelligere simul, qa est ita in oibus, p ipm vtiq; videre in vno quoq;.

Rõ. i. qd' nõ oium syllogismorũ principia sũt eadẽ. Cap. ccxcviii.

IMpossibile autem est principia omnium syllogismorum esse eadem. primum quidem speculantibus logice, syllogismorum.n.hii quidem sunt veri, hi autem falsi. falsa autem & vera sunt altera.

¶ Q vere syllogizat ex falsis, sed nõ, falsum ex veris. Cap. ccxcix.

ET si erit syllogizare vere ex falsis, attamen hoc fit semel. Vt si ipsum. A. esse de ipso. C. est verum. ipsum autem. B. medium, est falsum: neq3.n.ipsum. A. inest ipsi. B. neq3 ipsum. B. ipsi. C. quare cũ media harum propositionũ accipiunt, erunt falsæ, propterea omnis conclusio falsa, est ex falsis, ex veris autẽ, est vera.

¶ Q nõ oĩa principia falsa sunt eadem. Cap. ccc.

POstea neq3 falsa sunt ex eisdem sibi ipsis. falsa.n. sunt & contraria ad inuicem: & impossibilia esse simul. vt iustitiam esse iniustitiam vel fortitudinem, & hominem equum, aut bouem, & ipsum æquale aut maius, aut minus.

¶ Q principia syllogismorũ q̃dã sunt necessaria q̃dã sunt ↄtingẽtia. Cap. ccci.

AMplius principia. hæc q̃dẽ sunt ex necessitate, hæc autem sunt contingẽtia.

¶ Q nõ oĩa principia demõstrationũ vera sunt eadẽ. Cap. cccii.

EX suppositis autem ita est, neq3.n. principia oĩum verorum, sunt eadem. principia.n. multorum sunt altera gñe: & neq3 coaptata. vt vnitates non coaptant punctis. hæ.n. nõ hñt positionem. hæ autem habent. necesse est aũt coaptari in media: aut deorsum, aut sursũ, aut q̃dẽ se hẽre, hæc intra, hæc aũt extra terminos.

¶ Q principia cõia & si vt sic: sũt eadẽ, tñ ↄtracta nõ sũt eadẽ. Cap. ccciii.

SEd neq3 possibile est principiorum cõium, quædam esse ex quibus oĩa demonstrabũt. Dico autem cõia, vt ipsum omne affirmare, aut negare: ipsa.n. genera entium sunt altera. & hæc insunt quidem quantitatibus: hæc autẽ qualitatibus solis, de quibus demonstrantur per cõia.

¶ Q multiplicatis ↄclusiõibus, p̃ncipia & ↄplexa, pariter multiplicant. C. ccciiii.

AMplius principia sunt non multo pauciora conclusionibus. principia.n. sũt propositiones. propositiones aũt sunt, termino. aut assumpto aut inmisso.

¶ Q media multiplicant multo minus. q̃ extrema ↄclusionis. Cap. cccv.

AMplius conclusiones sunt infinitæ, termini autem finiuntur.

¶ Quod principia complexa multiplicata pariter conclusionibus, sunt diuersa sicut conclusiones. Cap cccvi.

SIc igitur speculantibus. impossibile est principia infinita conclusionum existentium infinitarum, esse eadem.

¶ Quod si principia omnium demonstrationum essent eadem, & omnium scientiarum, & sic omnes sciẽ essent eedem. Cap. cccvii.

Si quis

SI quis autem aliquo modo dicat aliter, vt hæc quidem sint geometriæ, hæc au tem eius quæ est de numeris, hæc autem medicinæ, quid vtiq; dictū, erit aliud, q̄ q̄ principia sciarum sunt eadem: hoc autem dicere eadem, est ridiculū, quoniam eadem eisdem, sunt eadem. omnia. n. ita erunt eadem.

¶ Q. d̄ nō oēs ɔclusiones demōstranť ex principiis ꝓpriis eisdē. Cap. cccviii.

VEruntamen neq; est: quodlibet demonstrari ex oībus. hoc. n. quærere principia omnium esse eadem: est stultum valde. neq;. n. hoc fit in mathematicis manifestis. neq; in resolutione.

¶ Q. d̄ ɔclusio multiplicať altera ꝓpōne multiplicata ex extremo. Cap. cccix.

PRopositiones. n. imediatæ, sunt principia, conclusio autem fit altera, propositione imediata altera.

¶ Quod scientiæ diuersæ habent principia diuersa. Cap. cccx.

SI aliquis autem dicat propositiones imediatas, esse principia eadem: vna est in genere vno.

¶ Q. d̄ aliq̄ principia, vt cōia, sūt eadē, aliq̄ aūt, vt ꝓpria, nō sūt eadē. Cap. cccxi.

SI autem neq; oportet, quodlibet demōstrari ex omnibus. sic neq; esse altera, vt cuiuslibet scientiæ sint altera. Relinquitur si principia sunt omnium, esse cōgenera. hoc autē manifestū est, q̄ nō ɔtingit. monstratū. n. est, q̄ principia, differētiū genere, sunt alia genere. Quare hæc quidem sunt ex hiis, hæc autem ex hiis.

¶ Quod principia complexa cōmunia sunt eadem: & q̄ principia incōplexa propria sunt diuersa. Cap. cccxii.

PRincipia autem sunt duplicia, & ea ex quibus, & id circa quod: hæc quidem igitur ex quibus sunt cōia, hæc aūt eius circa quod, sunt propria, vt numerus, magnitudo.

¶ Ratio. i. quod scientia non est opinio. Cap. cccxiii.

ET ipsum scibile differt ab opinabili, & ipsa scientia ab opinione. Quoniā quidem scientia est vniuersalis & per necessaria. Ipsum autem necessarium non potest se habere aliter. Et quædam autē entia vera sunt possibilia se hēre aliter. manifestū igiť est, q̄ scia nō est circa hæc. erat. n. impossibile se habere aliter.

¶ Quod opinio & scientia non est intellectus. Cap. cccxiiii.

VEruntamen neq; est intellectus. dico autem intellectum principium sciētiæ, hic autem est existimatio propositionis imediatæ, nō aūt sciētia est indemōstrabilis. Intellectus aūt & scientia & opinio est vera: & dictorum per hæc.

¶ Quid sit opinio. Cap. cccxv.

QVAre relinquiť opinionē esse circa quidē verū: aut falsum, possibile aūt se hēre aliter. hæc aūt ē existimatio ꝓpōnis imediatæ & nō necessariæ.

¶ Ratio.i.ꝙ opinio non est scientia. Cap. cccxvi.

ET consentaneum autem est sic apparentibus.opinio.n.est incerta & talis natura,adhæc autem nullus putat opinari,sed scire,quando putat impossibile se habere aliter.sed nihil prohibet opinari,quando esse quidem sic,verumtamẽ sed & aliter,vt opinio existat talis,scientia autem necessarii.

¶ Ob.i.ꝙ opinio sit sciẽtia.q̃a idẽ est mediũ & obiectũ vtriusq;. Cap. cccxvii.

QVomodo igitur non est opinari, & scire idem.& propter quid scientia non est opinio:si quis posuerit ꝙ possibile est opinari id omne qđ scitur. hic quidem.n.sciens,hic autem opinans p media cõsequenter, quousq; veniat ad imediata.Quare si quidem ille scit,& opinans scit.

¶ Ob.ii.qđ q̃a eedẽ dñæ sũt vtriusq;.& ꝓbatio ꝙ idẽ ẽ mediũ. Cap. cccxviii.

VT.n.est,opinari ip̃m q̃a,est,& ipsum propter quid.hoc autem est medium.

¶ Sol.ꝙ dñt rõe medii & obiecti.& ꝙ q̃ putat p mediũ necessariũ & aliqđ necessariũ,vt sic,scit.q̃ aũt p ꝯtingens & ꝯtingẽs,vt sic,opinat̃. Cap. cccxix.

AN si quidem ita existimat non possibilia se habere aliter(vt habere definitiones,per quas sunt demonstrationes)non opinabitur.sed sciet. Si autem esse quidem verum:non tamen hæc inesse illis secundum essentiam,& secundũ formam,opinabitur,& non sciet vere,& ipsum quia,& ipsum propter quid.

¶ Quæ opinio propter quid & quia. Cap. cccxx.

IPsum,propter quid quidem,quando opinabitur per imediata,opinabitur autẽ ipsum quia solum quando non per imediata.

¶ Q. đ opinio & scia sunt obiecti eiusdẽ secũdũ qd. Cap. cccxxi.

OPinio autem & scientia non est eiusdem omnino,sed vt & vera & falsa est eiusdem aliquo modo,sic & scientia & opinio est eiusdem.Et ipso,opinionem veram & falsam esse eiusdem(vt aliqui dicunt quidem)contingit, absurda alia dici.& non opinari id quod opinatur.

¶ Q. đ opinio vera & falsa est eiusdẽ subiecti,nõ eiusdẽ enũtiati. Cap. cccxxii.

QVoniã ãt idẽ dr̃ multiplicit̃,est qdẽ vt ꝯtingit,est ãt vt nõ,(absurdũ.n.ẽ opinari vere,ip̃am diametrũ eẽ cõmẽsurabilẽ)sic ẽ eiusdẽ,q̃m diameter, circa quã opinari ẽ,est idẽ.ip̃m ãt qđ erat eẽ alteri,nõ ẽ idẽ ſm rõnem.

¶ Q. đ scia & opinio est eiusdẽ obiecti,sed nõ ſm rõnem eãdẽ. Cap. cccxxiii.

SImiliter autem & scientia & opinio est eiusdem: hæc quidem huius animalis, vt non contingere non esse animal,hæc autem vt contingere,vt si hæc quidẽ est hominis vere.hæc autem hominis quidem,non autem hominis vere. ip̃m enim est idem:quia est homo.hoc autem est,vt non idem.

¶ Q. đ hõ idẽ nõ põt opinari simpl'r & scire,idẽ enũtiatũ:sed alius. Cap. cccxxiiii.

Manifestum

Manifestum autem est ex hiis, quoniam neq; cõtingit opinari simul & scire. Simul.n. vtiq; haberet existimationem ipsius, se habere aliter, & idem non aliter. quod non est possibile. in alio quidem.n. vtrũq; eiusdem esse contingit, vt dictum est, in eodem autem non ita est possibile, habebit.n. existimationem simul, vt q homo est ipsum animal vere: (hoc autem erat, non contingere esse nõ animal) & q non est ipsum animal vere, hoc autem erit contingere.

¶ Q. d' habituũ intellectus, aliq sũt ɔsiderãdi a physica, aliq ab ethica. Cap. cccxxv.

Reliqua autem quomodo, oportet distribuere & in ratione: & i intellectu, & arte, & prudentia, & sapientia, hæc quidem sunt speculationis physicæ, hæc autem ethicæ magis.

¶ Quid sit sollertia. Cap. cccxxvi.

Sollertia autem est coniectura quædam bona: ipsius medii, in tempore imperceptibili. Vt si quis videns q luna semper habet lumen ad solem, statim intellexit. propter quid hoc est, quoniam est pp lucere a sole. aut disceptãtẽ cũ diuite, cognouit, quoniam mutuauit. aut propter quid sũt amici, quia sunt inimici eiusdẽ. perspiciens.n. extrema, cognouit omnes causas medias.

¶ Q. ño exẽplũ p terminos litterarios redigit ad syllogismũ. Cap. cccxxvii.

Ipsum, esse lucidam, sit id in quo est ipsum. A. ipsum lucere a sole. B. luna sit. C. Igitur ipsum. B. lucere a sole, inest ipsi. C. lunæ. ipsum. A. esse lucidum ad hoc, a quo lucet, ipsi. B. Quare & ipsum. A. inest ipsi. C. per ipsum. B.

ARISTOTELIS ANALYTICORVM POSTERIORVM LIBER SECVNDVS INTERPRETE PETRO NICOLAO EX CASTELLANIIS FAVENTINO.

¶ Q. d' q̃sita demõstratiua sunt tot quot scibilia: & quot sunt secundum formam quærendi generalem. Cap. primum.

Quæsita sunt æqualia numero, hiis quæ scimus. quærimus autem quatuor, ipsum quia, ipsum propter quid, ipsum si est, ipsum quid est.

¶ Q. d' sit q̃sitũ q̃a est seu quale est. Cap. ii.

q Vando quidem.n. ponentes in numerum quærimus, vtrum est hoc: an hoc, (vt vtrum sol deficit an non) quærimus ipsum quia. huius autem signum est: inuenientes.n. quia deficit, desistimus, & cum a principio scimus, quia deficit, non quærimus, vtrum deficit.

¶ Q. d' sit quæsitũ pp qd, & q̃n fiat. Cap. iii.

q Vando autem scimus ipsum quia, quærimus ipsum propter quid. vt scientes, quia sol deficit, & quia terra mouetur, quærimus ipsum, propter qd, sol deficit: aut propter quid terra mouetur.

¶ Quod sit quæsitum si est, seu an est. Cap. iiii.

HAec quidem sic, quærimus autem aliqua modo alio, vt si est taurus, aut deus, est an non est. Dico autem hoc. si est, aut non est, simpliciter. sed non si est albus, aut non.

¶ Quod sit quæsitum quid est & quando fiat. Cap. v.

COgnoscentes aũt qa est, quærimus quid est, vt quid est deus, aut quid est hõ, quæ quidem igitur, quærimus & inuenientes scimus, sunt hæc & tot.

¶ Q. ꝙ oẽs qõnes sunt medii demõstrationis ad rẽ sciẽdã. Cap. vi.

CVm autem quærimus ipsum quia, aut si est simpliciter, quærimus vtrũ medium ipsius est. Quando autẽ cognoscentes aut ipsum quia, aut ipsum si est, aut in parte, aut simpliciter, rursus quærimus ipsum propter quid est, tunc quærimus quod medium sit.

¶ Quid sit esse simpliciter, & quid esse in parte. Cap. vii.

DIco autem ipsum quia, in parte. & ipsum si est, simpliciter, in parte quidem vtrum luna deficit, aut crescit, quærimus. n. in talibus, si est aliquid, aut non est aliquid, simpliciter autem, si luna aut nox, est, aut non est.

¶ Ratio ꝙ ois quæstio sit medii. Cap. viii.

ERgo in omnibus quæstionibus, contingit quærere an medium est, aut quid est medium ipsum, medium quidem. n. ipsum, est causa, hæc autem quæritur in oibus, vt vtrum sol deficit, vtrũ aliqua causa est, an non. post hæc, scientes, quia aliqua est, quærimus: igitur quæ est.

¶ Q. ꝙ oẽ mediũ est cã eẽndi vel sciẽdi oẽ q̃sitũ simplex vel ꝯpositũ. Cap. ix.

IPsum. n. medium est causa, ipsius, substantiam esse, aut nõ. non autem esse hoc, sed simpliciter, aut esse, non simpliciter, sed aliquid, aut per se: aut per accidens.

¶ Quid sit ens simplr: & ens aliq̃d, quæsitum. Cap. x.

DIco autem ipsum ens simpliciter, subiectum, vt lunam, aut terram, aut solẽ, aut triangulum, ipsum autem aliquid, vt defectum, aut æqualitatem, aut inæqualitatem, aut si terra est in medio, an non.

¶ Quod idem medium, est quid & propter quid. Cap. xi.

MAnifestum est: ꝙ ipsum quid est, & ipsum propter quid est: sunt in omnibus hiis, vt quid est defectus, est priuatio luminis a luna, ab oppositione terræ: propter quid est defectus, aut propter quid luna deficit, propter lumen deficere, terra opposita. Quid est concentus, est proportio numerorũ in acuto & graui. propter quid ipsum acutum consonat ipsi graui: propter ipsum acutum & ipsum graue habere proportionem numerorum.

¶ Quod eadẽ qõ est, si aliqd est: & si eius definitio est. Cap. xii.

VTrũ ãt, ẽ, ipm acutũ & ipm graue ꝯsonare, ẽ, vtrũ ꝓportio ipoꝝ i nũeris, est.

¶ Q. ꝙ aliquid

¶Q. đ aliquid scitū qa est: quæritur qd sit. Cap. xiii.

ACcipientes aūt quia est, quærimus, igitur, quid est hæc proportio.

¶Ratio .ii. ꝙ omnis quæstio est medii, quia si medium habetur non quæritur, & si non habetur quæritur. Cap. xiiii.

QVod aūt q̄stio est medii, manifestū est in hiis, quorū mediū est sensibile. nō sentiētes .n. q̄rimus. vt ipsius defectus. Si est an nō, si aūt essemus supra lunā, neq; vtiq; q̄reremus si fit: neq; pp qd. sed eēt vtiq; simul manifestū.

¶Q. đ cognitio vlis acquirit̄ adminiculo sensus. Cap. xv.

ET .n. scire vle: est factū vtiq; nobis: ex ipso sentire, nā & sensus est, qm̄ opponit̄ nunc. Et .n. qđ deficit est manifestū. vle aūt vtiq; est genitū ex hoc.

¶Q. đ qō qd est, & pp qd est, sunt eiusdē rei. Cap. xvi.

SIcut igit̄ dicimus, scire ipsum qd est, & ipsum pp quid est, est idem.

¶Quod quæstio quid & propter quid est, quædam est substantiæ, quædam est accidentis. Cap. xvii.

HOc autem est aut existentium simpliciter, & non aliquid, aut existētium aliquid: vt quoniam duo recti, aut quia maius aut minus.

¶Epilogus ꝙ oīs quæstio est quæstio medii. Cap. xviii.

MAnifestum est quidem igitur ꝙ omnia quæsita sunt quæstiones medii.

¶Prologus dicendorum. Cap. xix.

QVomodo aūt qd est ostendit̄. & q modus est introductionis, & quid est definitio & quorū, dicamus dubitātes primo de ipsis. principiū aūt futurorū sit id qđ sit ꝓprijssimū sermonibus habitis. aliqs .n. dubitabit, vtrum scire definitione & demōstratione, sit idem scđm idem, an impossibile.

¶Obiectiones .ii. qđ scire definitione & demōstratione non est idem. quia oē scire quid, est vle & affirmatiuū. Cap. xx.

ID quidem .n. quod est definitione, vī esse ipsius quid est: oē autē hoc est vle & p̄dicatiuū, syllogismi autem hii quidem sunt priuatiui, hii aūt nō vles. vt oēs in figura .ii. sunt priuatiui. hii aūt in tertia sunt non vniuersales.

¶Ob. iii. qa scire qa & qd non sunt idem. Cap. xxi.

POstea. nō .n. definitio est omnium prædicatiuorum in figura .i. vt ꝙ oīs triangulos habet æquales duobus rectis. nō aūt ipsum scire quia est, demōstratiuum est huius. ipsum autem est habere demonstrationem: quare si demonstratio est de talibus. manifestum est, quoniam non vtiq; & definitio erit eorūdem.

¶Q. đ aliqd scit̄ qūq; qd est: & nō scit̄ qa est. Cap. xxii.

ALiquis.n.vtiq; nō habens demonstrationem : scit & secundum definitionē, neq;.n.prohibet, non habere simul.fides autem sufficit & ex inductione, defi nientes.n.aliqñ non cognoscimus esse aliquid entiū per se:neq; accidentiū.

❡Ob.iiii.ꝙ scire qd, est scire eēntiā. Scire aūt qa nō est tale. Cap. xxiii.

AMplius si definitio est cognitio qdā eēntiæ manifestū aūt est, ꝙ talia nō sunt essentiæ, manifestū igit est, ꝙ nō cuiuscūq; est demonstratio, est definitio.

❡Ob.i.quod non omne scibile definitione, est scibile demonstratione, quia vnū ens est scibile vno modo. Cap. xxiiii.

VTrum autem omnis cuius est aliqua definitio, est demonstratio, an non. nō quidem de hoc est vna & eadem. Scia.n. vnius, quatenus est vnum, est vna, quare si quidem scire demonstratiuum, est habere demōstrationem, quod dam impossibile accidet. Et.n.hñs definitionē, sciet absq; demonstratione.

❡Ob.ii.qa definitiones sunt principia demonstrationis, indemonstrabilia, & quid ditas definibilis non est demonstrabilis. Cap. xxv.

AMplius definitiones sunt principia demonstrationum: quorum, ꝙ nō demō strationes erunt, demonstratum est prius. aut principia erunt demonstrabi lia, & principia principiorum, & hoc ibit in infin tum. Et definitiones inde monstrabiles erunt prima.

❡Ob.i.ꝙ nullū definibile est demonstrabile, quia omnis quidditas supponitur in demonstratione. Cap. xxvi.

SEd si non omnis eiusdem sed cuiusdam, vtrū definitio & demonstratio sit eius dem an impossibile.non.n. demonstratio est eius, cuius est definitio. Definitio enim est ipsius quid est & essentiæ. omnes enim demonstrationes videntur eē supponentes & accipientes ipsum quid est, vt mathematicæ, quid vnitas, & quid impar, & aliæ similiter.

❡Obiect.iii.ꝙ definitio non est demonstratio, & consequenter definibile non est demonstrabile. Cap. xxvii.

AMplius oīs demonstratio, demonstrat aliquid de aliquo, vt quia est, aut non est. nihil autem in definitione alterum prædicatur de altero, vt neq; animal de bipede. neq; hoc de aiali, neq; figura de plano, neq;.n.planū est figura.

❡Ob.iiii.qa demōstratio manifestat qa est: definitio aūt qd est. Cap. xxviii.

AMplius: monstratio quid est. & quia est: est altera. definitio quidem igitur manifestat quid est, demonstratio autem quia hoc est de hoc, aut non est. monstratio autem alterius est altera.

❡Q. dr definitio et demōstratio, nō sunt subalternæ. Cap. xxix.

NIsi sit, vt pars quædam totius. dico autem hoc, quia si omnis triangulus est demonstratus, Isosceles est demonstratus æqualis duobus rectis. hoc.n.est pars, hoc autem est totum. hæc autem, ipsum quia, et ipsum quid est, nō ita se habent

se habent ad inuicem.non.n.alterum est pars alterius.

¶Epilogus q nullū definibile est demonstrabile. Cap. xxx.

Manifestum est igitur,q omnis eiusdem cuius est definitio non est demonstratio.& omnis eiusdem cuius est demonstratio,non est definitio, quare nullum habere vtrūq; eiusdem contingit. Quapropter manifestum est q neq; definitio,neq; demonstratio erūt idem.neq; alterum est sub altero, &.n.subiecta se haberent similiter.hæc quidem igitur hactenus sunt dubitata.

¶Suppositiones.iiii. Cap. xxxi.

Vtrum syllogismus & demōstratio est ipsius quid est,an non, vt ratio supposuit nune. Syllogismus.n.demonstrat aliquid de aliquo per medium. Ipsum autem quid,est & proprium,& prædicatur in quid est Hæc autem conuerti est necessarium.Si.n.ipsum.A.est propriū ipsi.B,& hoc ipsi.C.manifestū est quoniam.A.est proprium ipsi.B.& hoc ipsi.C.Quare omnia ad inuicem.

¶Suppositio repetita q si maior pdicat in qd de medio & medium de minore, & maior,de minore. Cap. xxxii.

At vero si ipsum. A. inest omni. B. in ipso quid est, & ipsum. B. dicitur vniuersaliter in quid de omni ipso.C.necessarium est & ipsum.A.dici in qd de ipso.C.

¶Suppositio q si nō maior pdicat i qd de medio vel nō mediū de minore, nec maior de minore. Cap. xxxiii.

Si autem aliquis non acceperit reduplicans ita.non erit necessarium ipsum.A. prædicari in quid de ipso.C.& si quidem ipsum.A.est in quid de.B.ipsum aūt B.non est in quid de omni.C.nō ipsum.A.est in quid de ipso.C.

¶Deductio obiectionis.i.per terminos logicos. Cap. xxxiiii.

Si ambo itaq; hæc habebunt ipsum quid est,ergo & ipsum.B.erit in quid de ipso.C.si autem.B.est in quid de ipso.C.& ambo habebunt ipsum quid erat esse. Ipsum quid erat esse,est determinatum prius in medio.

¶Institutio terminorum,& collectio rationis. Cap. xxxv.

Et omnino:si est monstrare quid est homo. homo sit ipsum. C.ipsum aūt qd, sit ipsum. A.Ergo siue animal bipes,siue aliud quid,si syllogizetur, necessariū est ipsum. A.prædicari de omni ipso.B.alia itaq; ratio huius erit media, quare & hoc,erit ipsum quid est homo. Ergo accipit id, quod oportet demonstrare. Oportet enim considerare ipsum quid est homo:in duabus propositionibus & primis & imediatis.

¶Deductio rōnis per terminos physicos cum exemplo. Cap. xxxvi.

Ipsum autem dictum,fit manifestum maxime,demonstrantes quidem igitur,ipsum quid est anima,aut ipsum quid est homo,aut aliud quodlibet ipsum quid entium,petunt id quod erat ex principio,Vt si quis putet ipsam animā esse cām

per se viuendi, hanc autem numerum mouentem se ipsum, necessarium est petere, animam, vere esse numerum mouentem se ipsum, ita vt ens idem.

¶ Deductio cōsequentiæ factæ. Cap. xxxvii.

NOn.n.si ipsum.A.sequit ipsum.B.& hoc ipsum.C.ipsum.A.erit id ipm qd erat esse ipsius.C.sed solū verū est dicere qm erit. Nō aūt si ipm.A. pdicabit de oi.B.est vere ipm qd.Et.n.ipm eē aiali pdicat de ipso esse hoi.est.n.vere oē eē hoi,eē ipm eē aiali,vt ois hō sit aial,sed nō sic vt eē vnū.Cū igit nō accipit ita nō syllogizat q ipm.A.sit de ipso.B.id ipm qd erat esse.& eēntia. Q. n aūt accipit ita,erit accipiens prius,q ipsum.B.est id ipsum quod erat esse.C.quare non demōstratur,ex principio.n.accipit id ipsum quod erat esse.

¶ Ob.q definitio non est pbabilis p diuisionem. Cap. xxxviii.

AT vero neq syllogizat via p diuisiones.vt dictū est in resolutione circa figuras.illis.n.existētibus,nequaquā necessariū est rē esse.quare neq demōstrat, vt inducens.oportet.n.non petere cōclusionē neq esse cōcessione, sed illis existentibus,necessariū est esse.quāuis respondens non dicat.

¶ Deductio rōnis p exemplum. Cap. xxxix.

VTrū.n.hō est aial,an inanimatū.si accepit est aial,non est syllogizatū. rursus oē aial est,aut gressibile,aut aquaticū.Et si accepit,hoiem esse aial gressibile: totū,aial gressibile,nō est necessariū ex dictis.sed & accepit hoc. nihil autem differt facere ita in multis:aut paucis.est.n.idem.

¶ Q. d diuisio nō syllogizat et id quod pōt syllogizari. Cap. xl.

ET vsus quidem igitur,ita procedentibus,est a syllogisticus,& possibilium syllogizari,quid.n.prohibet hoc totum,esse quidem verum de homine. non tñ esse ipsum quid est,neq manifestare id ipsum quod erat esse.

¶ Ob.ii.qd diuisio nō colligit definitionē pfectā,neq ordinat ptes. Cap. xli.

ETiam quid phibet:aut apponere aliqd essentiæ:aut demere, aut postponere, hæc quidem igitur eueniunt.

¶ Sol.ob.q diuidendo tota definitio potest colligi & bene ordinari. Cap. xlii.

COntingit autem soluere:accipiendo oīa ea quæ sunt in ipsum quid est,& diuisione facere consequenter petitum primum,& dimittere nihil.

¶ Quod diuisio nihil dimittit,si fiat per differentias imediatas & procedatur vsq ad differentias vltimas definiti. Cap. xliii.

HOc autem est necessarium,si quodlibet cadit in diuisionē,& nihil relinquit, hoc autem est necessarium.oportet.n.esse indiuisibile specie.

¶ Quod diuisio,& si probat aliquo modo,tamen probat aliter quam syllogismus simpliciter. Cap. xliiii.

Attamen

AT tamé nó é syllogismus, sed si facit cognoscere, facit mó alio: & hoc qdé est nihil absurdum. Neq;.n. inducens ostendit similiter, sed tñ manifestat aliqd.

¶ Ratio ꝙ diuisio non est syllogismus. Cap. xlv.

COlligens autem definitionem ex diuisione, non colligit syllogismum. vt.n. in conclusionibus sine mediis, quando aliquis ait, ꝙ necesse est, hoc istorũ entium esse, contingit petere propter quid: & sic in definitionibus diuisiuis, propter quid: in qualibet additione, vt quid est homo, animal mortale, pedatum: bipes, impenne. colliget.n. aut ostendet diuisione, vt putat, qm̃, oẽ aial est, aut mortale, aut imortale. Oratio autem talis tota, non est definitio. Quare & si monstretur diuisione, non tamen syllogismus est definitionis.

¶ Ob. qđ vna definitio nõ est ꝓbabilis p aliã. Cap. xlvi.

SEd vtrũ est, & demonstrare ipsum qd est secundũ substantiã, accipienté auté ex suppositione: ipsum qd erat esse ex ꝓpriis eoꝝ, q̃ sunt in qd. hæc aũt sola sunt in qd: & hoc totũ est ꝓprium. hoc.n. est, esse illi. An rursus & in hoc accepit ipsum quod erat esse. necessarium.n. est monstrare per hoc medium.

¶ Ob. ii. ꝙ sicut syllogismus non syllogizat per sui definitionem, ita definitio non definit per sui definitionem. Cap. xlvii.

AMplius vt in syllogismo non accipiť ipsum qd est syllogizare (propositio.n. earũ ex qbus é syllogismus est, aut tota aut pars) sic igiť oportet nullũ qd erat esse, existere in syllogismo: sed hoc existere seorsum a positis, & obuiãdo ad dubitanté. si hoc est syllogizatum an non, qm̃ hoc erat syllogismus. & ad dubitãté, ꝙ ipsum quid erat esse, nõ est syllogizatum. Hoc.n. ipm quid erat esse est, id quod nobis ponebatur illic. Quare necesse est syllogizare, sine & eo qđ est syllogismus, & ipso quid erat esse.

¶ Obiectio qđ definitio non est probabilis per locum a contrario, quia definitio illius æq̃ ignota assumitur. Cap. xlviii.

e T si demonstret ex suppositione, vt si ipsum esse diuisibili, est esse. ipsum autem esse contrario, est contrarium ipsi esse contrario, eorum quibus est. ipsum autem bonum est contrariũ malo, & ipsum indiuisibile diuisibili, igiť ipsum esse indiuisibili est esse ipsi bono. Et.n. hic accipiens ipsum quid erat esse: demonstrat, in demonstrationem autem accipit ipsum quod erat esse. ipsum auté sit alterum. Et.n. in demonstrationibus hoc est de hoc. sed non idem. nõ autem & cõuertitur, vt idem, sit ratio eius de quo est.

¶ Ob. ꝙ definitio non est probabilis per diuisionem, nec per locum a cõtrario: qa neutra ratio probat definitionem vt vnam sine copulatione. Cap. alia.

AD vtroq; autem, & ad demonstrãtem per diuisionem: & ad sic per syllogismum, est dubitatio eadé. propter quid erit animal, gressibile, bipes: sed nõ, animal, & gressibile. Ex acceptis.n. nulla necessitas est, prædicatũ fieri vnũ. sed vtiq; erit: vt homo idem, est musicus, & grammaticus.

¶ Ob. ꝙ definitio non est probabilis per inductionem, quia inductio non procedit ex notioribus sufficienter. Cap. l.

Ergo quomodo definiens demonstrabit essentiam, aut ipm quid est. neq.n. inducens facit esse manifestum, vt ex confessis, q illis existétibus, necesse sit alterum aliquid esse. hoc.n. est demonstratio.

Ob.ii. q inductio nõ pbat definitioné inesse necessario. Cap. li.

Neq itidem inducens per singula entium, manifestat, q vnum quodq est ita q nullũ est aliter. nõ.n. demonstrat quid est, sed, quia est, aut non est.

Q. d definitio non est nota sensu. Cap. lii.

Quis igitur modus alius est reliquus? nõ.n. demonstrabit sensu, aut digito.

Ob. quod definitio non est demonstrabilis, quia demonstratio simul demõstraret quid est & quia est. Cap. liii.

Amplius quõ monstrabit ipsum quid est hõ. necessariũ.n. est sciété qd est hõ, aut alteꝝ quodcũq, scire qa est. nullus.n. scit nõ ens qd est: sed qd oro aut nomé significat: vt cũ dico hircoceruus. Impoẞe igit est scire qd é hircoceruus.

Suppositio ad destructioné cõsequentis vz. Quod eadem ratio nõ demonstrat quid est & quia est. Cap. liiii.

At vero si monstrabit quid est & quia est, quomodo monstrabit ratione eadem. quando definitio & demonstratio manifestat aliquid vnum. ipsum autem quid est homo, & hominem esse, est aliud.

Rõ suppõnis. ii. q demõstratio demõstrat qa é. qa eé é accñs. Cap. lv.

Postea & dicimus esse necessarium quodlibet (si non erit substantia) demonstrari quia est, per demonstrationem. ipsum auté esse non est substantia alicui. ipsum.n.ens non est genus, demonstratio igitur erit quia est.

Confirmatio suppositionis & qd definitiões supponunt in sciétiis. Cap. lvi.

Quod quidem & scientiæ nunc faciunt geometra.n.accepit quid significat triãgulus: demonstrat autem quia est.

Ob.ii. q definitio non demonstratur: quia definitum per eam sciretur quid est, remanens ignotum quia est. Cap. lvii.

q Vid igitur definiens demonstrabit? an triangulum. aliquis igitur sciens definitione quid est, non sciet quia est, sed impossibile est.

Deductio rõnis qa definitio nõ declarat quia definitũ est. Cap. lviii.

Manifestũ est.n.sm modos nũc definitionũ, q definiétes nõ demõstrãt qa é. Et si.n. circulus definit q é æqle ex medio, attñ nõ ppterea qa est hoc. Neq enim definitiones admanifestãt dictũ, qa est possibile esse, neq qa est illud, cuius aiũt esse definitioné, sed semp extra est dicere propter quid est.

Ob. in contrarium qd definitio vera & demonstrata nõ solum declarat quid nomen significat, sed & quia definitum est. Cap. lix.

Ergo

Ergo si definiens demonstrat aut quid est nomen aut quid significat, & nõ est vllo modo ipsius quia est, definitio vtiq; erit significans idem nomini. sed est absurdum, primo quidem.n. vtiq; erit & non substantiarum, & non entium. et.n.& significare nõ entia. Amplius oẽs orationes essent vtiq; & definitiones. erit enim & imponi nomen qualicũq; orationi. quare & omnes differeremus definitionibus, & illias vtiq; erit definitio. Amplius neq; vna scientia vtiq; demonstrabit qa hoc nomen significat hoc. neq; igitur definitiones, ad manifestant hoc.

¶ Epilogus dictorum. Cap. lx.

Ex hiis quidem igitur, neq; definitio, neq; syllogismus apparent idem, neq; syllogismus & definitio sunt eiusdem. adhæc autem q; definitio neq; demõstrat, neq; ostendit, neq; est definitione, neq; demonstratione, cognoscere qd est.

¶ Prologus dicendorum. Cap. lxi.

Rursus autem considerãdũ est qd horũ dr̃ bene, & qd nõ bene, & qd est definitio, & vtrũ demõstratio & definitio est ipsius qd est, an nullo modo.

¶ Quod vna definitio demonstratur per aliam: quia vnum ens habet plures causas, & consequenter plures definitiones. Cap. lxii.

Ratio aũt huius est, quoniã est aliqua causa, & hæc est, aut eadem, aut alia. & si alia, est, aut demonstrabilis, aut indemonstrabilis. Si igitur est alia, & cõtingit demonstrari, necesse est terminum medium esse causam.

¶ Q. ꝺ vna definitio demonstraẽ p aliã solum in figu. i. Cap. lxiii.

Et monstrari in figura prima. demonstratũ.n. est vniuersale, & prædicatiuũ.

¶ Collectio determinationis & q; medium ad demonstrandam definitionem propriam, est definitio propria. Cap. lxiiii.

Vna expõ qdẽ igiẽ, erit vtiq;, ea q̃ nũc ẽ. aliq̃ qd ẽ, mõstrari p alterũ, & necesse est mediũ eorũ, q̃ sunt qd est, esse ipm qd est, & propriorũ propriũ. quare monstrabit hoc qdẽ quid erat esse rei, hoc autem non monstrabit.

¶ Q. ꝺ talis demõstratio vnius definitiõis p aliã ẽ syllus topic⁹ qa fere petit. Ca. lxv.

Hic quidem igitur modus dictus est prius, q; vtiq; non erat demonstratio: sed syllogismus topicus ipsius quid est.

¶ Quod quia est cognoscitur, & prius ipso quid est, & simul cum eo quãdoq; ipm quid est autem non prius ipso quia est. Cap. lxvi.

q Voniam aũt (vt dicebamus) scire quid est, & scire cãm ipsius si est, est idem quo igitur cõtingit, dicamus, rursus dicentes ex principio. non.n. sicut habentes quia est, quærimus pp quid est, aliq̃ aũt fiunt nota simul, attamen ppterea est possibile aliqd cognosci qd est: prius ipo si ẽ, q̃m nõ simul ipsum quod erat esse, est manifestũ, sine ipso qa est. impossibile.n. est ignorãtes si est, scire qd est.

¶ Q. ꝺ qa est cognosciẽ aliq̃ñ p accñs, aliq̃ñ ãt p se ex definitione. Cap. lxvii.

HAbemus aũt quia est, quãq; qdẽ p accidens, quãq; autẽ habentes qd est eiusdẽ rei, vt tonitruũ esse: quã strepitus qdã nubiũ est, & defectũ, quã priuatio luminis est: & hoiem, quã aial quoddã est, & aiam quã idẽ mouẽs se ipsum est.

¶ Q. d' notũ qa ẽ p accñs, nõ ob id cognoscit' qd ẽ, nec vere qa est. Cap. lxviii.

NEcessarium quidem igitur est, nos habere nullo modo ad quid est, eorum, q̃ cognoscimus per accidens. nec. n. scimus quia sunt.

¶ Sicut hõ se hẽt ad qa est, ita & ad qd est. Cap. lxix.

IPsos igit' nõ hñtes qa est, q̃rere qd est, est q̃rere nihil. facile est aũt eorũ de quibus habemus. Quare, vt nos habemus ad quia, sic & nos habemus ad quid est.

¶ Exẽplũ dicti q̃ quærere an aliqd sit: est quærere qd sit illud. Cap. lxx.

PRimum igitur eorum quorũ habemus aliqd ipsius qd est, defectus qdẽ sit id in quo est ipsum. A. luna id in quo est ipm. C. obstructio terræ id in quo est ipm B. q̃rere qdẽ igit' vtrũ deficit an nõ, est vtrũ. B. est, an nõ ẽ. hoc ãt nihil differt, q̃ quærere, si ratio eiusdem est. & cũ hoc sit, dicimus illud esse.

¶ Exẽplũ aliud, & q̃ sciẽtes qd est, scimus ẽt qa, & pp qd est. Cap. lxxi.

VEl vtrius cõtradictionis rõ sit. vtrum ipsius habere duos rectos, an ipsius non habere, qñ autem inuenimus, cognoscimus simul quia & propter quid est.

¶ Quod res p cãm cognoscit' quia, & pp qd est. sine causa aũt, non cognoscit' pp qd est, sed tm̃ qa est. Cap. lxxii.

SI sit p media, si autem non est, ipsum quia, non autem propter quid est.

¶ Exemplum dicti. Cap. lxxiii.

LVna sit. C. defectus. A. ipsum totum lunæ non posse facere vmbram (nullo inter, existẽte manifesto nobis,) sit id in quo est. B. si igit' ipsum. B. nõ posse facere vmbram, inest ipsi. C. nullo inter, existente manifesto nobis, ipsum aut'. A. deficere, inest huic: manifestum est quia deficit: nundum autem propter quid, & scimus quidem quia defectus est, non autem scimus quid est.

¶ Q. d' q̃rere pp qd aliqd est, sit q̃rere qd est. Cap. lxxiiii.

EXistente autem manifesto, qa ipsum. A. inest ipsi. C. quærere aũt pp qd est, est qd ipsum. B. est. vtrũ obstructio. an cõuersio lunæ, an extinctio luminis.

¶ Q. d' cã media pp quã passio inest subiecto est definitio vtriuslibet eorũ. Ca. lxxv.

h Oc aũt, est rõ alterius termini: vt in hiis, ipsius. A. defectus. n. est obstructio a terra, & qd est tonitruũ, est extinctio ignis in nube. Nubes sit. C. tonitruũ. A. extinctio ignis. B. ipsum igit'. B. inest ipsi. C. nubi. ignis. n. extinguit' in ipsa. huic aũt inest ipm. A. strepitus. & ipsum. B. est rõ ipsius. A. termini primi.

Q. d' definitõ passiõis, ẽ mediũ i demõstratõe p̃ma ad nos, defin. ãt sbiecti i. ii. c. lxxvi.

SI autem rursus aliud est medium huius, erit ex rationibus reliquis.

¶ Epilogus

¶ Epilog' q definitũ aliqñ ñ demõstrat, s3 tñ demõstratõe p cãs mãifestat. c. lxxvii.

Dictũ qdẽ igit est, quo qd est accipit, & fit notũ. Quare syllus qdẽ ipsius qd ẽ, nõ fit, neq; demõstratio, fit tñ manifestũ ex syllo & ex demonstratione.

¶ Q. d' definitio eius, qđ nõ hẽt plures cãs nõ demonstrat. Cap. lxxviii.

Quare neq; est noscere quid est sine demonstratione, neq; est demonstratio ipsius, eius, cuius nõ est alia causa. vt & diximus in dubitationibus.

¶ Q. d' definitũ quoddã habet plures causas, quædã non. Cap. lxxix.

Est autem horum quidem quædam altera causa, horũ autem non est.

¶ Q. d' definitio quædã est passionis mediata & demõstrabilis nõ tñ simplr, qdã est subiecti imediata & indemonstrabilis. Cap. lxxx.

Quare manifestũ est, qm̃ & ipius qd ẽ, hæc qdẽ eoꝝ q̃ supponi, & eẽ, & qd sũt oportet, aut fieri mãifesta mõ alio, (vt arithmeticus facit, & .n. qd est vnitas & qa est supponit) sunt imediata, & principia. Hæc ãt horũ hñtiũ medium, & quorum est causa essentiæ altera, est manifestare per demonstrationẽ (vt diximus) non demonstrantes ipsum quid est.

¶ Q. d' q̃dã definitio est rõ nominaria. Cap. lxxxi.

q Voniã ãt definitio dr eẽ oro ipsius qd ẽ, mãifestũ ẽ, q aliq̃ qdẽ erit ipsius qd significat nomẽ, siue rõ altera noiaria, vt ipm, qd significat, siue qd ẽ triãgulus.

¶ Q. d' habita definitione nominaria, qrit qd est vere sm rẽ, & difficile est accipere id nõ habito quia est, per cãm. Cap. lxxxii.

q Vod quidem habentes quærimus propterea, quid est. difficile est autẽ ita accipere eorũ, quæ nõ scimus quia sunt: quæ autem sit causa difficultatis, dicta est prius, qm̃ nõ scimus si sunt an non, nisi per accidens.

¶ Q. d' oro q̃dã est vna ɔiũctione, q̃dã aũt significatione. Cap. lxxxiii.

Ratio autem est vna dupliciter: hæc quidem coniunctione, vt illias: hæc autem declarans vnum de vno, non per accidens.

¶ Q. d' definitio nominis significat solum quid est, definitio autem rei demonstrat propter quid est. Cap. lxxxiiii.

Definitio quidem igitur dicta: vna, est termini, alia autem est definitio manifestans pp quid est, quare prima significat quidem, non autẽ demonstrat.

¶ Q. d' definitio pp qd, est fere demõstratio, differẽs sola põne ab ea. Cap. lxxxv.

m Anifestũ ãt est, q posterior vt demõstratio ipsius pp qd ẽ, dfert põne a demõstratiõe, dfert. n. dicere, pp qd tonat, & qd ẽ. tonitruũ, sic qdẽ, ipa ignis extinguit i nubibus, dicit pp qd, ipa ãt, strepitus ignis extincti i nubibus, qd ẽ tonitruũ. q̃re oro eadẽ, dr mõ alio, & sic qdẽ, ẽ demõstratio ɔtinua, sic aũt est definitio.

¶Q. ꝙ definitio solũ qd eſt, eſt cõcluſio demõſtrationis, ipſa aũt pp qd eſt, eſt principium demonſtrationis indemõſtrabile. Cap. lxxxvi.

Amplius, ipſa ſtrepitus in nubibus, eſt definitio tonitrui. hæc autẽ ipſius qd eſt, eſt concluſio demonſtrationis. Hæc autem definitio imediatorũ, ipſius propter quid eſt, eſt poſitio indemonſtrabilis.

¶Collectio dictoꝝ vʒ ꝙ definitio eſt triplex: qdã tm̃ pp qd ẽ, q̃ eſt, principiũ demõſtrationis, quædam tantum quid, quæ eſt concluſio, quædam quid & propter quæ eſt virtute fere demonſtratio. Cap. lxxxvii.

Definitio igitur, vna eſt ipſius propter quid eſt, indemonſtrabilis: vna autem eſt ipſius quid eſt & propter quid eſt, ſyllogiſmus, differens caſu a demonſtratione. Tertia autẽ eſt ipſius quid eſt, concluſio demonſtrationis.

¶Epilogus. Cap. lxxxviii.

Manifeſtum eſt igitur ex dictis, & quomodo demõſtratio eſt ipſius quid eſt, & quomodo non eſt, & quorum eſt, & quorum non eſt. Amplius autem, & quotupliciter definitio dicitur, & quomodo ipſum quid eſt demõſtreẽ, & quomodo non. Et quorũ, eſt, & quorũ non eſt. Amplius quomodo ſe habet ad demonſtrationem, & quomodo contingit eſſe ipſius, et quomodo non cõtingit.

¶Quod cauſæ ſunt quatuor vʒ forma, materia, agẽs, et finis. et omnes ſunt media demonſtrationis. Cap. lxxxix.

QVoniam autem opinamur ſcire, quando cognoſcimus cauſam, cauſæ autem ſunt quatuor, vna quidem ipſum quid erat eſſe: vna autẽ, hoc eſſe ex neceſſitate, qbuſdam exiſtentibus: altera autem: quæ mouit primo aliquid: quarta autem gratia alicuius. hæ omnes monſtrant propter ipſum medium, tunc. n. iſtud eſſe, hoc exiſtente, eſt neceſſarium.

¶Quod ſyllogiſmus cõcludit neceſſario, ad minus ex duabus propoſitionibus, medii vnius. Cap. xc.

VNa quidem propoſitione accepta non eſt: ſed duabus ad minus, hoc autem eſt, quando habent medium vnum.

¶Exemplũ quõ demõſtratio fit per cãm formalẽ. Cap. xci.

Manifeſtum eſt autem et ſic: propter quid qui eſt in ſemicirculo eſt rectus. eſt. n. rectus quodam exiſtẽte. rectus igitur ſit id in quo eſt. A. medietas duorum rectorum id in quo eſt. B. is qui eſt in ſemicirculo, id in quo eſt. C. ipſum. B. igitur, cauſa ipſius. A. eſſe rectum, ineſt ipſi. C, qui eſt in ſemicirculo. hic quidem enim eſt æqualis: ipſum. A. ineſt ipſi. B. ipſum. B. medietas duorum rectorum ineſt ipſi. C. hoc autem erat, ipſum qui eſt in ſemicirculo eſſe rectum. hoc autem ſignificando iſtam rationem, eſt idem, ipſi quid erat eſſe. at vero et hæc cauſa media ipſius quid erat eſſe, monſtrauit:

¶Exemplum demonſtrationis per cauſam agentem. Cap. xcii.

PRopter quid bellum medicum est factum Athenienſibus. quædam cauſa eſt ipſius, athenienſes impugnari. quoniam hii irruerunt cum erytreis in ſardos. hoc.n.mouit primo. Bellum ſit id in quo eſt. A. priores irruere. B. Athenienſibus. C. ipſum igitur. B. Athenienſes priores irruere ineſt ipſi. C. hoc autem. A. ipſi B. impugnant.n. iniuriantes prius. ipſum igit̃ incipiẽtes prius, oppugnari, ineſt ipſi B. hoc autem ipſum. B. eſt idem ipſi. C. Atheniẽſibus. priores.n.ince pere. medium igitur & hic: eſt cauſa mouens primo.

❡Exemplum demõſtrationis, per cauſam finalem. Cap. xciii.

QVorum autẽ eſt cauſa gratia cuius, vt propter quid deambulat. vt bene valeat. propter quid domus eſt, vt ſuppellex ſeruet. hoc quidem eſt gratia ipſius bene valere, hoc autem eſt gratia ipſius ſeruari. Propter quid autẽ opoz tet deambulare. & gratia cuius, nihil differt. Deambulantes a cena ſit. D. cibos non ſupeminere ſit, id in quo eſt. C. Bene valere id i quo eſt. B. Igit̃ cibos nõ ſupeminere in ore ventriculi (& hoc eſt bene valere) inſit ipſi deambulanti, ipm igitur. C. cibos non ſuperminere, videtur ineſſe ipſi. D. deambulanti, ipſum autem. B. bene valere eſt ipſum C. ipſum igitur. B. eſt cauſa quædam gratia cuius. hoc ipſum. C. autẽ eſt, vt definitio illius. ipm. A. igitur ita aſſignabatur. propter quid.n. ipſum. A. ineſt ipſi. D. quoniam hoc ipſum bene valere, eſt ita ſe habere.

❡Quod cauſæ ſibi inuicem, ex ſe inuicem econuerſo demonſtrantur, & ſic demõſtrationes confirmantur. Cap xciiii.

OPortet autem tranſmutare rationes & ita ſingula manifeſtantur magis.

❡Quod in demonſtratione per agẽs, primum generatione eſt medium, in demõſtratione aũt per finem, vltimum eſt medium. Cap. xcv.

GEnerationes autem ſunt hic: e cõtrario circa cauſas ſecũdũ motũ, illic enim oportet primum eſſe medium. Hic autem ipſum vltimum cuius gratia, ipm autem. A. extremum.

❡Q. d̃ idẽ põt demonſtrari p cãm materialẽ & finalẽ. Cap. xcvi.

COntingit autem idem eſſe gratia alicuius & ex neceſſitate. Vt propter quid ipſum lumen tranſit per laternam. Et.n. ſubtilius penetrat per foramina maiora, ſi quidem lumen ſit ipſo tranſitu. & gratia alicuius vt nõ erremus. Ergo ſi cõtingit eſſe, ꝑfecto ꝯtingit & fieri. vt ſi tonat, neceſſe eſt ſibilare & ſtrepere igne extincto, & vt pythagorici aiunt, gratia minarum hiis qui ſunt in tartaro, vt timeãt.

❡Q. d̃ multa naturalia ſunt talia ex materia & pp finẽ. Cap. xcvii.

PLurima autem talia & maxime, ſunt in compoſitis & conſiſtentibus per naturam, natura quidem.n. facit gratia alicuius, & ex neceſſitate.

❡Quod neceſſitas eſt duplex, quædam per naturam, quædam per violẽtiã & hæc eſt aliquando per intellectũ. Cap. xcviii.

NEceſſitas autem eſt duplex. hæc quidem.n. ſecundum naturam & impetum, hæc aũt eſt violẽta & præter impetũ. vt lapis fertur ex neceſſitate, & ſurſum, & deorſum. ſed nõ ſecundũ neceſſitatẽ eandem. vna autẽ eſt ab intellectu.

¶ Quod quædam vt artificialia nunq̃ sunt a casu, quædam autem, modo a natura, modo a casu, modo ab arte. Cap. xcix.

HAec quidem nunq̃ sunt a casu, vt domus & statua, non autem ex necessitate, sed gratia alicuius, hæc autem & a fortuna, vt sanatio & salus.

¶ Q̃d ea maxime fiũt gr̃a alicuius, q̃ fiũt varie. Cap. c.

EA maxime autem, in quibus contingit ita & aliter, quando generatio fit non a casu, sunt ita.

¶ Q̃d oĩs finis est bonus: & aut re vera, aut apparẽtia. Cap. ci.

QVare ipse finis, id cuius gratia, est bonus. Et natura, vel arte.

¶ Quod nihil a casu fit vt intentum. Cap. cii.

NIhil autem a casu, est id cuius gratia.

¶ Q̃d causæ effectuũ tpe diẽtiũ, sunt eedẽ gñe. Cap. ciii.

CAusa autem est eadem fientibus, & factis, & futuris, quæ est & causa media existentibus.

¶ Quod causæ tales dsunt tpe, vt sui effectus, quodq; coeuæ suis effectibus, sunt in medio accipiendæ. Cap. ciiii.

NIsi ꝙ existens est existentibus, fiens autem fientibus, facta autem factis, futura autem futuris.

¶ Exempla dictorum. Cap. cv.

VT propter quid defectus est factus: propterea ꝙ terra est facta in medio, fit autem, propterea ꝙ fit, erit autem, propterea ꝙ erit i medio, & est autem, qm̃ est. Quid est glacies. accipiatur igitur quoniam est aqua congelata, aqua sit id in quo est. C. cõgelata id in quo. A. cã media, deficientia omnis caliditatis, id in quo est. B. ipsum B. inest ipsi. C. huic autem ipsi. B. ipsum congelari id in quo est ipsum. A. Glacies. n. fit, ipso. B. fiente. facta autem est facto, erit autem futuro.

¶ Q̃d causa prima & causatũ primũ sunt coeua. Cap. cvi.

IPsa igitur causa, & id cuius est causa sic, fit simul, quando fit, & est quando sit, & in facto esse, & fore similiter.

¶ Q̃d ex cãto posteriore demõstrãda est cã prior: nõ cãtũ tale, ex cã tali. Ca. cvii.

QVoniam autẽ in hiis quæ non sunt simul: sunt autẽ vtiq; in tpe cõtinuo, sic vr̃ nobis, cã aliorũ, esse alia. Et. n. ipsius fieri est altera fiens, & ipsius fore, altera futura. & ipsius aũt esse facti (si q̃ est) est facta prius. Syllogismus igiẽ est a facto posterius, facta aũt sunt principiũ horũ. propterea & in fiẽtibus simil. Nõ est. n. ab ipso priore. Vt quod est factũ: qa & posterius est factũ. Et in ipso futuro similiter. Neq;. n. vt qm̃ est verũ dicere, hoc esse factũ, & verũ erit dicere posterius

tempore

tempore idefinito vel definito esse factum.falsum.n.erit dicere,in medio esse factũ, altero iam facto. Rõ aũt est eadem in futuro,neq; igit est,& qm̃ est factũ,& qm̃ erit.

CQ. ꝙ op5 mediũ i demõstratiõe eẽ coaptatũ ꝯclusiõi fm̃ dñiã tp̄is. Cap. cviii.

OPortet.n.medium esse simultaneum,factorum factum, futurorũ futurum, fientium fiens,existentium existens. Nõ.n.cõtingit,ipsius esse facti,& ipsius fore,esse simultaneũ. Amplius neq; contingit indefinitum: neq; definitũ tempus,esse medium,falsum.n.erit, ipsum dicere in medio.

CQ. ꝙ fiẽs & factũ,& ꝙ facta inter se nõ sunt ꝯtinua. Cap. cix.

COnsiderãdũ est aũt qd ꝯtinuat,pp qꝺ in rebus,ipsum fieri, est,post esse factũ, pfecto manifestũ ẽ:qm̃ fiẽs nõ est ꝯtinuũ facto. neq;.n.factũ facto.sũt.n.extrema & idiuisibilia,igit sicut neq; pũcta sũt ꝯtinua adiuicẽ.Neq; facta.ambo.n. sũt idiuisibilia.Neq; igit fiẽs facto pp idẽ.ip̄m.n.fiẽs est diuisibile,ipsum aũt factũ,est indiuisibile.ergo vt linea se hẽt ad pũctũ,sic & fiẽs ad factũ.facta.n.infinita insunt in fiente,oportet autem dicere manifestius de hiis in vniuersalibus de motu.

CQ. ꝙ in factis cõsequẽter, subinde accipit mediũ proximũ. Cap. cx.

TAntũ qdẽ igit:accipiat de eo qꝺ est,qũo eã media gñationis, q̃ fit cõsequenter,se hẽt.Necessariũ.n.est & in hiis primũ & mediũ eẽ imediata. vt ip̄m.A. fuit factũ:qa ip̄m.B.fuit factũ.ipsum aũt.A.fuit factũ posterius, ipsum autẽ.B. prius.Ipsum aũt.A.est principium propter esse propinquius ipsi esse nunc,quod est principium tp̄is.Ip̄m aũt.C.fuit factũ:si ip̄m.B. fuit factũ. ipso igit.B.facto, necesse est.C.esse factum.ipso igitur.A.facto,necesse est ipsum.C.prius,fuisse factum.

CQ. ꝙ vltimũ factũ dat,& hoc,vt mediũ,primũ accipit. Cap. cxi.

SIc autem accipiẽs aliquod medium, stabit alicubi ad medium: alioquin semp procedet in infinitum.factũ.n.nõ est continuum facto(vt est dictũ.)Quare necesse est incipere a medio,& ab ipso primo nunc.

CQ. ꝙ sit i faciẽdis,vltimũ faciẽdũ dat,& ꝙ hoc,vt mediũ,p̄mũ ẽ sumẽdũ.C.cxii.

SImiliter aũt est in ipso fore.si.n.verũ est dicere: qm̃ ip̄m.A.erit:necesse est prius verũ esse dicere ipsum.B.fore.si autẽ ipsum.B.erit,ipsum.C.prius erit.similr igit est:alioquin diuisio est infinita & in hiis,futura.n.nõ sunt ꝯtinua adinuicẽ.

CQ. ꝙ vltimũ,vt mediũ,primũ,& subinde primũ,semp ẽ accipiẽdũ. Cap. cxiii.

PRincipium autem & imediatum,est accipiendum.

CExemplum per terminos notos. Cap. cxiiii.

SIc aũt se hẽt & in opibus.si domus ẽ facta,necesse est lapides fuisse cæsos: & hoc ꝑpterea fuit factũ,qa necesse est fundamẽta fuisse facta.si qdẽ, & domũ fuisse factã,si ãt fundamẽtũ ẽ,necesse ẽ lapides fuisse prius. Rursus si domus erit,sic muri erũt prius,mõstrat aũt & p mediũ sic,fundamẽtũ.n.erit prius.

CQ. ꝙ aliqñ demõstratio circularis,sit i genitis ex se inuicẽ.& qũo. Cap. cxv.

QVoniam autem videmus generationem quandam circularem existere in factis, contingit conuertere in hiis. hoc autem contingit esse, si qdem mediú & extremitates se cõsequant. in hiis. n. est cõuertere, hoc aût mõstratum est in primis, qm̃ est conuertere cõclusiones, hoc autem est circulo.

❡Exemplum per terminos notos. Cap. cxvi.

IN operibus aût manifestû est ita, terra irrigata, necesse est vaporem fieri, hoc autem facto, nubem, hac autem facta aquam, hac autem facta, necesse est terrã irrigari: hoc autẽ erat ex principio, quare circũuersum est circulo, vno. n. ipso quocunq; existente, alterû est, illo aliud, & isto ipsum primum.

❡Quod eorum quæ sunt aut fiunt, quædã sunt aut fiunt talia semper. quædam autem vt frequenter. Cap. cxvii.

QVædam autem sunt quidem genita vniuersaliter, semper. n. & in omni, aut sunt, aut fiunt, hæc autem non semper, quidem, vt quãplurimũ autẽ. Vt nõ omnis homo masculus pilescit mento, sed vt q̃plurimum.

❡Q. đ medium cõclusionis semper talis, debet esse semper tale, & frequenter talis, frequenter tale. Cap. cxviii.

NEcesse est igitur & medium talium esse, vt q̃ plurimum. Si. n. ipsum. A. prædicatur vniuersaliter de ipso. B. & istud vlr de ipso. C. necesse est & ipm. A. prædicari semp & vlr de ipso. C. hoc. n. ipsum vlr, est & de omni & semper, sed supponebatur vt q̃ plurimum. necesse igitur est & ipsum medium quod est id in quo est. B. esse vt q̃ plurimũ. Ergo & principia imediata eorum quæ sũt vt q̃ plurimum, erunt ea, quæ ita sunt, aut fiunt, vt q̃ plurimum.

❡Epilogus dictorũ & prologus dicendorum. Cap. cxix.

DIctum quidem igit̃ est prius, quomodo quid est, est assignatum i terminos, & quomodo demonstratio, aut definitio est ipsius, nunc autem dicamus quomodo oportet venari ea prædicata, quæ sunt in quid est.

❡Q. uod prædicatum essentiale eiusdem generis quoddam est cõius, quoddã est æquale subiecto. Cap. cxx.

INexistentium igitur semper vnicuiq;, quædam extenduntur in plus, non tamẽ extra genus.

❡Q. đ p̃dicatũ cõius est id quod inest subiecto & alteri. Cap. cxxi.

DIco autẽ ea esse in plus, quæ insunt quidem cuilibet vlter: veruntñ sed & alii: vt aliquid quod inest omni trinario, sed & non trinario: vt ens qdem inest trinario: sed & nõ numero, sed & ipsum impar inest & omni trinario: & est in plus: inest. n. & quinario: sed non est extra genus. quinarius. n. est numerus. nihil autem impar est extra numerum.

❡Q. uod ad definitionem totam colligendam, oportet accipere tot p̃dicata essentialia, quot cõstituant orationem conuertibilẽ cum definito. Cap. cxxii.

Accipiendum

ACcipiendum est igitur talia, vsq; ad hoc, vt tot accipiantur, quorum vnumquodq; quidem est in plus primo, omnia autem non sunt in plus.

¶ Q. d' oro ex pdicatis ecntialibus, puertibilis eu subiecto: e definitio eius. C.cxxiii.

NEcesse enim est: hanc esse essentiam rei. vt numerus, impar, primus vtrinq; (& vt non mensurari numero: & vt non componi ex numeris) inest omni trinario, hoc igit, numerus, impar, primus, & primus ita, iam est ipse trinarius. Etenim vnumquodq; horum, inest omnibus imparibus, ipsum vltimum aute, & binario, omnia autem non.

¶ Rō q oro sic collecta est definitio & q oia pdicata quidditatiua sunt vlia, qd'q talia sunt accipienda in definitione. Cap. cxxiiii.

Quoniam autem manifestatur in superioribus: q pdicata in quid est, sunt necessaria: necessaria autem sunt vlia. Accepta in quid, sic accipiunt in trinario & quolibet alio. sic trinarius vtiq; ex necessitate erit hæc.

¶ Rō. ii. q oro sic collecta sit definitio, qa e pdicatu essentiale puertibile. Ca. cxxv.

MAnifestum autem est, quoniam essentia est ex hiis. s. n. hoc non erat esse trinario, necessarium est, hoc esse aliquid vt genus, aut nominatu aut inominatum, inexistes igitur trinario erit in plus, supponebatur enim tale esse genus: quare est in plus secundum potetiam. Si igitur non inest alteri quam trinariis indiuiduis: hoc vtiq; erit esse trinario. hoc. n. supponebatur, tale prædicatum vltimum de indiuiduis, esse, siue essentia, siue esse vnicuiq;. Quare similiter, & id quod inest cuilibet alii indicatorum, erit esse eidem.

¶ Q. d' definitio gnis colligit ex definitionibus specieru. Cap. cxxvi

Quando aute aliq pertractat aliqd' totu: oportet diuidere ipm genus in spes primas, idiuiduas. vt numeru i trinariu & binariu. postea oportet tentare: ita accipere definitiones illatu: vt lineæ, rectæ, & circularis, & rectiangulæ.

¶ Q. d' definitioibus speru, addedu est genus ipsius gnis definiedi. Cap. cxxvii.

POst hoc aute accipiente id quod est ipsum genus (vt vtru quatitatum, an qualitatum,) oportet speculari passiones proprias per prima comunia.

¶ Q. d' passiones gnis, sunt notæ ex spebus idiuiduis, ex qbus copoinit. & q spes specialissima est principiu cognoscedi illud. Cap. cxxviii.

ACcidentia. n. hiis compositis ex idiuiduis, eru manifesta ex definitionibus. propter & ipsum simplex, esse principium omnium definitionum: & accidetia inesse solis simplicibus, aliis autem secundum illa.

¶ Q. d' diuisio quis videatur petere: tn est vtilis ad definitionem generis, ex spebus colligendam, & ordinandam. Cap. cxxix.

Diuisiões at: sut vtiles ad pcedere ita p dras (quo tn mostrat, dictu est in hiis, q sut prius) sic aut solu, vtiq; eru vtiles ad syllogizari ipm qd. quis vtiq; no videbit, sed eas accipe stati oia, vt si qs accepent ex principio sine diuisioe.

¶ Q. d oportet partes definitionis ordinari. Cap. cxxx.

Differt autem: aliquod prædicatorum, prædicari primũ, aut posterius, vt dicere, animal, mansuetum, bipes, aut bipes, animal, mãsuetum.

¶ Quod definitio constat primo ex genere, secũdo ex dĩa, q̃a definitũ est vnum ex partibus quidditatiuis ordinatis. Cap. xxxi.

Si.n. totum est ex duobus, & animal mansuetum, est aliquid vnum. Et rursus hõ est hoc & differentia, alioquin igitur necessarium est, diuidentem petere, q ipsum quid confectum est aliquod vnum.

¶ Q. d tũc solũ nulla ps definitiõis p̃termittit, qñ diuisio, fiat ordinata. Cap. cxxxii.

Amplius solum contingit, p̃termittere nihil eorũ quæ sunt in quid ita, quã genus accipitur primo.

¶ Quod si genus diuidatur per differentias secundarias, nõ omne contentum sub eo, cadit sub diuidentibus. Cap. xxxiii.

Si quidem enim accepit ex inferiori aliquam diuisionum, non omne incidet in hoc, vt nõ omne animal est. alisolidum, aut alifidum. sed omne animal alatũ est enim differentia huius.

¶ Q. d dĩæ primæ, sunt illæ in quas cadit oẽ ꝯtẽtũ sub gñe diuiso. Cap. cxxxiiii.

Differentia autem prima animalis, est ea, in quam, omne animal incidit, similiter autem & vniuscuiusq; eorũ, quæ sunt extra gña, & eorũ q̃ sunt sub ipsis, vt ipsius auis, ea, in quam omnis auis, & ipsius piscis, ea in quã omnis piscis.

¶ Q. d diuisio p dĩas primas nõ dimittit aliqd: aliter aũt sic. Cap. cxxxv.

Sic quidem igitur ambulanti est scire, quoniam nihil relinquitur, aliter autem necessarium est & relinquere, & nihil scire.

¶ Opinio q oportet diuidẽtẽ & definiẽtẽ scire oẽs dĩas. Cap. cxxxvi.

Non aũt oportet, definiẽtẽ & diuidẽtẽ scire oĩa entia. q̃uis qdã aiũt eẽ impõle, nõ cognoscẽtẽ vnũ quodq;, scire dĩas ad vnũqdq;, nõ eẽ aũt scire vnũqdq;, sine dĩis. esse. n. idem huic, a quo nõ dĩet. alterũ aũt ab hoc, a quo dĩet.

¶ Improbatio. i. opi. q non omne dĩens est aliud essentialiter, quia differentiæ indiuiduariæ sunt accidentariæ. Cap. cxxxvii.

Primo quidem igitur hoc est falsum, nõ. n. est alterum secundum oẽm dĩam. Dĩæ. n. multæ, sunt eisdẽ speciei, sed nõ secundũ essentiam, neq; per se.

¶ Rõ. ii. q nõ oportet oẽ ꝯtẽtũ sub dĩa opposita, cognosci a diuidẽte. Ca. cxxxviii.

Postea quando accipit opposita & differẽtiam: & q omne incidit hic, aut hic & accipit quæsitum esse in altero. & cognoscit hoc, nihil dĩet, scire, aut non scire, ea in quibus differentiæ aliorum prædicant.

¶ Q. d diuidẽdo

¶ Q đ diuidendo vſq; ad dñam vltimã, colligiť definitio. Cap. cxxxix.

MAnifeſtum.n.eſt quoniam, ſi ambulãs veniat in hæc quorum non eſt dña, habebit rationem eſſentiæ.

¶ Quod diuiſio non petit principium, quia manifeſtum eſt, definiendum contineri ſub altera dña. Cap. cxl.

o Mne aũt incidere in dñam, aut ĩ ea oppoſita, quorũ nõ eſt mediũ, nõ ẽ petitio. Neceſſe eſt.n.oẽ eſſe in altero ipſorũ, ſi quidem eſt differentia iſtius.

¶ Q đ ad colligẽdũ definitionẽ p diuiſionẽ tria ſũt faciẽda. Primo accipiẽda ſunt pdicata qdditatiua. Secũdo hæc ſũt ordinãda. Tertio oia ſũt apponẽda. Ca. cxli.

AD probandum definitionem per diuiſiones, oportet intendere tria, ipſum accipere prædicata in quid: & ordinare hæc, id quod eſt primum, & id quod eſt ſecundum. Et quoniam talia ſunt omnia.

¶ Q đ ad definitionẽ inueniẽdã oportet imprimis pbare, q inſit ſimpľr definito p regulas topicas accñtis. Cap. cxlii.

h Oc aũt eſt vnũ primum, ſecũdum poſſe ſyllogizare qñ ineſt, vt ad accidens.

¶ Itẽ q ptes definitiõis inſunt definito p regulas gñis. Cap. cxliii.

e T probare ſecundum genus.

¶ Quod partes definitionis recte ordinantur, quando primo pars prima ponitur, ſecundo autem ſecunda. Cap. cxliiii.

e T oportet fore ordinate, cum ipſum primum accipitur.

¶ Q đ pars prima in defin. eſt, ea quæ cõiſſima. Cap. cxlv.

h Oc autem erit cum accipiatur id, quod ſequitur omnia, nõ oia autẽ illud.

¶ Q đ ps prior in def. eſt cõior: & q prior eſt prima ſequẽtiũ. Cap. cxlvi.

h Oc autem accepto, iam eſt idem in inferioribus: habitorum.n.ſecundum, & tertium eſt primum aliorum. ſuperiore.n.ablato. habitum erit primum aliorum. ſimiliter autem eſt & in aliis.

¶ Quod omnes partes definitionis colliguntur, diuidendo vſq; ad differentiam vltimam. & ſic probanť eſſe omnes. Cap. cxlvii.

q Vod autem hæc ſunt oia, manifeſtũ eſt ex accipere ſm diuiſionẽ. Et primo, q omne, eſt aut hoc, aut hoc, eſt autem hoc, & rurſus dñam huius totius.

¶ Q đ ſpẽs ſpãliſſima nõ hẽt dñam ſpecificã diuiſiuã. Cap. cxlviii.

NOn amplius autem differentiam eſſe ipſius vltimi. ad quem modũ & ſtatim hoc, cum differentia vltima totius, non eſt differre ſpecie.

¶Ratio ad probandum q definitio est integra. Cap. cxlix.

MAnifestum est.n.qm neq plus adiacet, oia.n.in quid sunt accepta, neq hor rum aliquid deficit, esset.n. vtiq aut genus, aut differentia, ipsum primum quidem est genus, & hoc est aceeptum cũ differentiis, omnes autẽ differentiæ habentur, non.n.amplius posterior est, vltimum.n. vtiq differret specie, dictũ autem est, hoc non differre.

¶Quod vniuoci definitio vna est colligenda ex hiis in quibus eius omnia vniuocata conueniunt. Cap. cl.

OPortet autem inspicientem in similia & indifferentia, quærere primo, qd idem habent omnia, postea rursus in aliis, quæ quidem sunt genere eodẽ, sunt autem quidem eadem sibi ipsis: altera autem specie ab illis. Quando autem in hiis accipitur quid idem habẽt omnia & similiter in aliis. Rursus opottet cõsiderare in acceptis si idem est, quousq vtiq perueniatur ad rationem vnam.

¶Quod rõ vna oium vniuocatorũ, est definitio vniuoci. Cap. cli.

HAec enim erat definitio rei.

¶Quod cum non omnia significata habent rationem vnam cõem secũdũ nomẽ, illud non est vniuocum. Cap. clii.

CVm autem nõ vadit ad vnam, sed ad duas vel plures, manifestum est quoniam, quæsitum vtiq non erit aliquod vnum esse.

¶Exemplum & q magnanimitas non dicitur vniuoce de tolerãtia aduersitatum, & intolerantia iniuriarum. Cap. cliii.

VT (dico) si quæramus, quid est magnanimitas: considerãdũ est in quibusdã magnanimis, quos videmus, quid vnum habẽt omnes: quatenus tales. vt si Alcibiades est magnanimus aut Achilles, & Aiax, quid vnum omnes. ipm, iniuriatos non tollerare. hic quidem.n. dimicauit, hic autem succensuit, hic autem interfecit se ipsum, rursus in aliis vt Lysander aut Socrates. si ipsum, esse indifferẽtes prosperitati & improsperitati est causa, accipiens hæc duo, impassibilitas quæ est circa casus, & intolerantia vituperationum quid idem habẽt, si autem nihil, species magnaminitatis vtiq erunt duæ.

¶Quod omnis definitio est vniuersalis. Cap. cliiii.

OMnis autem definitio, semper est vniuersalis. non.n.medicus definiẽs dicit salubre alicui oculo, sed aut omni aut in specie.

¶Qd species definitur facilius q̃ genus. Cap. clv.

e T singulare est facilius definiri q̃ vniuersale. Et.n. æquiuocationes latẽt magis, in vniuersalibus q̃ in indifferentibus.

¶Quod definitio gñis est colligẽda ex definitionibus specierũ. Cap. clvi.

PRopterea oportet transire a singularibus ad vniuersalia.

¶Qd definitio

¶Quod definitio debet esse manifesta. Cap. clvii.

VT autem oportet syllogizare in demonstrationibus esse manifestum, sic & in definitionibus.

¶Q. definitio est manifesta, qñ est in spẽ & p ppria. Cap. clviii.

HOc autem erit cum definitio sit seorsum in vno quoq; genere, per dicta secũdum vnumquodq;. vt ipsum simile, nõ omne. Sed hoc in coloribus, & hoc in figuris. Et ipsum acutum in voce.

¶Q. æquocatio vitat qñ significata definiunt definitiõibus ppriis. Cap. clix.

ET ita procedendo ad cõe, est cauens, ne æquiuocatio contingat.

¶Q. definitio nõ est faciẽda p noia metaphorica. Cap. clx.

SI autem, neq; oportet disputare metaphoris, manifestum est, quoniam neq; est definire metaphoris.

¶Q. dictũ metaphorice nõ ob id est disputãdũ metaphorice. Cap. clxi.

NEq. n. necessariũ erit disputare metaphoris quæcunq; dicuntur metaphoris.

¶Quod genus medium per diuisiones & per anatomias inuenitur esse subiectum primũ passionũ cõium spẽbus. Cap. clxii.

AD habendum autem quæsita, oportet eligere, & anatomias, & diuisiões, sic autem est colligere ipsum genus suppositum, & cõe oium. vt si ipsa conside rata erunt animalia, qualia insunt omni animali.

¶Quod genus subiectum proximum, inuenitur diuidẽdo consequẽter vsq; ad spẽs quibus passio solis inest. Cap. clxiii.

HIis autem acceptis, rursus qualia sequuntur omne primum reliquorum. vt si hoc est auis, qualia sequnt omnem auem. & ita semper proxima ipsi.

¶Quod genus est medium propter quid ad demonstrãdũ suam passionem de speciebus. Cap. clxiiii.

MAnifestum est. n. quoniam iam habebimus dicere propter quid cõsequẽtia insunt existentibus sub ipso cõi. vt propter quid aliquid inest hoi aut equo.

¶Exemplum per terminos logicos & physicos. Cap. clxv.

IGitur animal sit id in quo est ipsum B. consequentia autem animal. ipsum. A. quædam autem animalia ea in qu bus sunt. C. D. E. manifestum est igitur propter quid ipsum. A. inest ipsi D propter enim ipm. B. similiter autem & in aliis, & semper in aliis est ratio eadem.

¶Quod etiã aliqñ vna passio prior, est inuenienda similiter, vt mediũ ad demonstrandam aliam posteriorem. Cap. clxvi.

NVnc quidem igitur dicimus secundum nomina cõia tradita, oportet autẽ considerare non solum in hiis, sed & si aliquod aliud videatur cõe existere, postea excipientem ea, quæ hoc sequitur, & qualia sequntur istud.

¶Exemplum & q̃ esse cornutum vel echinatum est causa essendi animal non ambidentatum. Cap. clxvii.

VT ipsum nõ esse ambidentatum, sequitur habentia cornua, & ipsum habere echinnum. Rursus ipsum habere cornua sequit̃ quædam. manifestum. n. erit propter quid ipsum dictum inerit illis, inerit. n. propter habere cornua.

¶Quod etiam passio cõis analoga est inuenienda pro medio. Cap. clxviii.

AMplius alio modo est colligere proportionale. non. n. est accipere ipsum vnum, quod oportet vocare sæpiam, & spinam, & os.

¶Q. d̃ ẽt aliq̃ passio sequit̃ ꝓportionalia vt taliter vnũ aliqd. Cap. clxix.

SVnt autem consequentia & hæc, vt natura quadam existente tali.

¶Quod quæsita quędã sunt diuersa, quædã eadẽ & hæc, quædã hñt mediũ vnũ spẽ, quædã aũt vnũ gñe sed diens spẽ. Cap. clxx.

IPsa aũt quæsita sunt eadẽ, hæc qdem habendo medium idem, vt qa omnia sunt repercussiones, horum autẽ quædã sunt eadem genere, quæ hñt dr̃as aliorum, & esse aliter, vt pp quid resonat, aut pp quid apparet, aut pp qd iris est, oia. n. talia sunt quæsitũ vnũ genere, oia. n. sunt reflexio: sed altera specie.

¶Q. d̃ quædã quæsita hñt media subalterna. Cap. clxxi.

hAec autem quæsitoꝝ differunt ipso, medium esse sub altero, vt propter qd nilus magis fluit mense desinente, propterea q̃ mensis desinens est hiemalior, & propter quid, desinẽs est hiemalior, propterea q̃ luna decrescit. hæc enim ita se habent ad inuicem.

¶Q. d̃ si aliqd est cã prima alicuius, ipsa cã & cãtũ eius sunt simul. Cap. clxxii.

ALiquis vtiq̃ dubitabit de causa & eo cuius est causa, vtrum, quando ipsum causatum existit, & ipsa causa existit, vt si folio fluit: aut deficit. Et ipsa causa ipsius deficere, aut ipsius foliofluere erit. vt si, hoc ipm habere folia lata, est. Et foliofluere erit, & si lunam deficere est, hoc, ipsam terram esse i medio, est. Si. n. non est, aliud aliquid quod est causa ipsius erit.

¶Q. d̃ cã & cãtum q̃ sunt simul: demonstranẽ ex se inuicem. Cap. clxxiii.

ET si ipsa cã & cãtũ sunt simul, vt si terra est in medio, luna deficit, aut si arbor ẽ latifolia, foliofluit, si vtiq̃ sic erũt simul, monstrabunẽ ad inuicem.

¶Exẽplũ p terminos logicos & physicos quõ cãtũ demõstrať p cãm. Cap. clxxiiii.

IPsum. n. foliofluere sit id in quo est. A. & latifolia id ĩ quo est. B. vitis id in quo est. C. si igitur ipsum. A. inest ipsi. B. ipsum autem. B. inest ipsi. C. omnis vitis est latifolia, ipsum. A. inest ipsi. C. ipsum autem. B. medium est causa.

¶Exemplũ

¶ Exẽplũ p terminos similes qũo cã demõstrat̃ p causatum. Cap. clxxv.

SEd & est demonstrari, ꝙ vitis est latifolia per ipsum foliofluere, latifolia.n.sit ipsum.D. & ipsum foliofluere.E. vitis autem id in quo est.Z. ipsum igitur.E. inest ipsi.Z. ipsum.D. autem ipsi.E. omne.n. foliofluens est latifolium. omnis igitur vitis est latifolia, ipsum autem foliofluere est causa.

¶ Q. d̃ si terrã eẽ i medio ẽ cã defectus, defectus nõ ẽ cã terrã eẽ i medio. Ca. clxxvi.

SI autem nõ contingit causas esse adinuicem (ipsa.n.causa est prior eo cuius est causa) & terram esse in medio est causa quidem ipsius lunam deficere igitur ipsam lunam deficere non est causa ipsius terram esse in medio.

¶ Quod causatum demonstratur per causam demonstratione propter quid. causa autem per causatum demonstratione quia. Cap. clxxvii.

IGitur, si hæc quidem demonstratio est per causam, est ipsius propter quid. hæc aũt p ipsam nõ cãm, est ipsius quia. in medio.n. cognouit quia, nõ autẽ pp qd.

¶ Rõ qd̃ terrã eẽ i medio, ẽ cã defectus lunæ, qa ponit̃ definitiõe eius. Cap. clxxviii.

q Vod aũt ipsum, lunã deficere nõ est causa ipsius esse i medio: sed hoc, ipsius lunã deficere: est manifestũ. ipsum.n. in medio inest in rõne ipsius deficere.

¶ Q. d̃ causatũ scit̃ pp qd p causam: non autem causa sic pp causatum. Cap. clxxix.

q Vare manifestũ ẽ: ꝙ illud cognoscit̃, ꝑpter hoc: sed nõ hoc propter illud.

¶ Quod aliqũ vnius causati sunt plures causæ secundæ. Cap. clxxx.

AN cõtingit vnius esse causas plures. Et.n. si est idem prædicari primo de pluribus: ipm̃.A. sit inexistẽs ipsi.B. primo & ipsi.C. alii primo. & hæc sunt eadẽ D.E. ipm̃.A. igit̃ inerit ipsis.D.E. ipm̃ aũt.B. est cã ipsi.D. ipm̃ aũt.C. ipsi.E.

¶ Quod causatum ex pluribus causis secũdis demonstratur per vnam illarum, non tamen econuerso. Cap. clxxxi.

q Vare necesse est rem esse: causa existente, non autem necesse est, ꝙ omnis vtiꝗ causa sit re existente. sed causa quidem est, nõ tamen omnis.

¶ Quod oẽ causatũ hẽt cãm primam, & cum ea conuertitur. Cap. clxxxii.

AN si quæsitum semper est vle: & causa est aliquod totũ, & id cuius est cã, est vle, vt foliofluere alicui toti determinato. Et si species sint eiusdẽ, est & hiis vniuersale & plantis: quatenus talibus plantis.

¶ Quod causa prima, & causatũ primũ sunt æqualia & ꝯuertunt̃. Cap. clxxxiii.

q Vare oportet in hiis, medium & id cuius est causa, & esse æquale: & cõuerti. Vt propter quid arbores foliofluunt: si igitur est propter congelationẽ humidi, & arbor foliofluit, necesse est congelationem esse, & si congelatio est non cuilibet sed arbori, foliofluere est.

¶ Q đ vnius passionis, tñ vna est causa prima & illa est rõ eius. Cap. clxxxiiii.

VTrum autem contingit esse omnibus causam non eandem sed alteram, an non? An non est possibile. siquidem demonstretur secundum idem & non per signum siue per accidens. ipsum. n. medium est ratio extremi.

¶ Q đ cāæ secūdæ plures sūt vnius passiōis sed nō vere demōstrāt eā. Cap. clxxxv.

SI autem non est sic, contingit. Est autem & considerare ita per accidens id cuius est causa, verumtamen quæsita videntur esse ipsius essentiæ.

¶ Quod passio demonstratur per se per medium simile. Cap. clxxxvi.

s I autem non per accidens, habebunt medium similiter.

¶ Quod passio analoga demonstratur per medium analogū. Cap. clxxxvii.

s I quidem sunt æquiuoca, medium æquiuocum.

¶ Quod passio vniuoca demonstratur per mediū vniuocū. Cap. clxxxviii.

s I autem sunt vnum genere, habebunt similiter.

¶ Exemplum & ꝙ cōmutabilitas proportionalis est passio analoga quātitati continue & discrete. Cap. clxxxix.

VT propter quid & est adinuicem proportionale. aliud enim est in lineis, & numeris, & idem est aliud, quatenus sunt lineæ, est autem idem, quatenus habet augmentum tale, sic in omnibus.

¶ Exēplū aliud & ꝙ similitudo est passio analoga colori & figuræ. Cap. cxc.

COlorem autem esse similem colori, & figuram figuræ, est aliud alii. ipsum simile enim est æquiuocum in hiis, fortasse quidem enim habendo costas & angulos æquales est analogum hic: essendo autem sensum vnum siue aliud tale, in coloribus.

¶ Quod causa prima media & passio, & subiectum primum sunt æqualia & conuertibilia. Cap. cxci.

s E habet autem ita, causa & id cuius est causa, & id cui est causa, consequi se adinuicem.

¶ Quod causa prima est cōior specie generis subiecti primi. Cap. cxcii.

QVamuis id cuius est causa, est in plus accipienti secundum vnumquodq; vt ipsum quatuor rectos extra, est in plus q̄ triangulus, aut quadrangulus. æquatur autem omnibus. quæcunq;. n. quatuor æquos extra.

¶ Q đ mediū demōstrationis est & maius subiecto secundo. Cap. cxciii.

ET ipsum medium est similiter.

¶ Q đ medium

¶ Q. medium demonstrationis est definitio passionis. Cap. cxciiii.

M Edium autem est, ratio extremi primi.

¶ Quod omnis scientia est per definitionem passionis. Cap. cxcv.

P Ropterea omnes scientiae fiunt per definitiones.

¶ Exemplum utriusque dicti. Cap. cxcvi.

V T ipsum foliofluere, simul sequitur vitem, ac inest ficui, & excedit, sed non oes, sed est aequale. Si igitur accipis mediū primū, est rō ipsius foliofluere.

¶ Q. definitō passiōis ē mediū pmū ad demōstrādū ipsā de oibus aliis. Ca. cxcvii.

H Aec est. n. medium primum ad altera, quod omnia sint talia, postea quod humor congelatur siue aliquid aliud tale, est mediū huius. ipsum. n. qd est foliofluere est humorem seminis in coniunctione congelari.

¶ Q. subiectū ꝯuertibile ē id qd ē cōe oibus qbus solis passio inest. Cap. cxcviii.

S Ic autem quaerentibus, assignabit in figuris consequtionem causae, & eius cuius est causa. Ipsum. A. sit inexistens omni. B. & ipsum. B. vnicuique. D. in plus autem. Ipsum quidem igitur. B. vtique inerit hiis quae sunt. D. (voco. n. vle hoc, quod non conuertitur) vle autem est primum, cui vnūquodque quidē non conuertitur oia aūt cōuertunt, & nō vltra extendunt. Ipsum igit. B. est causa ipsius A. hiis quae sunt. D. oportet igitur ipsum. B. vltra extendi in plus q̄ ipm. D. si aūt nō, quid hoc erit magis causa illorum? Si igitur ipm. A. inest oibus hiis quae sunt. D. omnia illa erunt aliquid vnum aliud. A. B. si. n. non. quomodo erit dicere quod ipm. A. inest omni ei, cui inest ipsum. D. ipsum autem. D. non inest oi ei, cui inest ipm. A. nō. n. ipsum. D. erit aliqua causa, pp quam ipsum. A. inest omnibus ipsius. D. igitur sed & ipsa. A. erunt aliquid vnum, est igitur considerare ista, & sint. C.

¶ Quod aliquando plures causae secundae sunt vnius passionis, dicente contractae in subiectis differentibus. Cap. cxcix.

C Ontingit igitur ipsius causas esse plures, sed non easdem specie, vt ipsum non habere coleram est, ipsius quidem quadrupedia esse longaeua, ipsum autem esse sicca siue aliquid alterum est, ipsa volatilia.

¶ Q. cāe passiōs sūt plures, sicut subiecta subalterna sunt plura. Cap. cc.

S I autem non statim veniunt in indiuiduum, sed in plura. Et medium non est tantū vnū & causae sunt plures.

¶ Q. genus pximū ē cā potior quod passio gñis remoti insit spēi iferiori. Cap. cci.

V Trum igitur mediorum causa prima est ad ipsum vniuersale, an ad ipsum singulare hiis singulis. Manifestū itaque est, quod ea quae est pxime vnicuique ei, cui est causa, est. haec enim est causa ipsius, primum esse sub vniuersali.

¶ Exemplum per terminos logicos. Cap. ccii.

VT ipsum.C.est causa,ipsum.A.inesse ipsi.D. ipm qdé igit.C. est cã ipm.A. inesse.D.ipsum aũt.B.ipsi.C.idem autem.A.inest huic.C.

¶Epilogus dictorũ & prologus dicendorum. Cap. cciii.

MAnifestũ qdé igit é de syllogismo & demõstratiõe & qd vnũ qdq; é, & quõ fit,simul aũt & de scia demõstratiua.est.n.idé,de principiis aũt & quõ fiunt nota,& qs est habitus cognoscés,hinc est manifestũ,pdubitãtibus primo.

¶Q. d' ignotis principiis primis.nõ scit p demõstrationé. Cap. cciiii.

DIctum quidem igitur est prius,q non contingit non cognoscentem prima imediata,scire per demonstrationem.

¶Q.ões.ii.vz vtrũ cognitio principiorũ sit scia,& an insit a natura. Cap. ccv.

ALiquis autem vtiq; dubitabit de cognitione imediatorum , & vtrũ est eadé; an non eadem,& vtrũ est scia vniuscuiusq;,an nõ. an huius quidem est scia. huius autem est aliquod genus posterius.Et vtrum hii habitus non inexisten tes ingenerentur,an inexistentes latuerunt.

¶Q. d' cognitio principiorũ non est a natura. Cap. ccvi.

SI quidem.n.habemus ipsos,est absurdum.contingit.n.notiones certiores de monstratione,latere habentes.

¶Ob.q cognitio principiorũ non sit acquisita. Cap. ccvii.

SI auté non habentes prius,accipimus,quõ quidé cognoscimus & discimus, nõ ex cognitione præexistente.Impossibile.n.est vt dicebamus de demõstratiõe.

¶Quod cognitio principiorum non inest a natura neq; est acquisita nulla cognitione præcedente. Cap. ccviii.

MAnifestum quidem igitur est,quoniam neq; possibile est ignorantes habere,neq; ingenerari,nullum habitum habentibus.

¶Quod cognitio principiorum acquiritur per aliquam præcognitionem,sed nõ certiorem. Cap. ccix.

NEcesse est igitur quidem habere aliquam potentiam,non habere autem talé quæ est nobilior hiis secundum certitudinem.

¶Suppositio.i.qd' omne animal habet sensum. Cap. ccx.

m Anifestum autem est,hoc existere omnibus animalibus,habent.n.potentiã cognatam,quam vocant sensum.

¶Diuisio.i.quod animal quoddam habet memoriam,quoddam caret memoria aut omni,aut perfecta. Cap. ccxi.

SEnsu autem inexistente mansio ipsius sensus , ingeneratur hiis quidem animalibus,hiis autem non ingeneratur.

¶Suppõ.ii.

¶ Suppō.ii.q᷉ aial carēs memoria nō cognoſcit obiectū abſens. Cap. ccxii.

h Iis quidem igitur quibus non ingeneratᷣ cognitio vltra ipſum ſentire, circa ea quæ non ſunt, aut omnino non eſt, aut nō omnino eſt.

¶ Suppō.iii.q᷉ aial carēs memoria non cognoſcit vniuerſaliter. Cap. ccxiii.

h Abere autem aliquid vnum in anima, non eſt in hiis ſentientibus.

¶ Diuiſio.ii.q᷉ aial hñs memoriā quoddā rōcinatᷣ, quædā non. Cap. ccxiiii.

MVltis autem talibus factis, iam dr̃ia quædam fit: quare eſt ratiocinationem fieri hiis ex memoria talium, hiis autem non eſt.

¶ Q᷉ memoria fit ex ſenſu, expimētū ex memoriis, vl̃e ex expimētis. Cap. ccxv.

m Emoria quidem igiᷣ fit ex ſenſu (vt dicimus) experimentum autē ex memoria facta multoties, memoriæ.n.multæ numero ſunt experimētū vnū. ipm vl̃e aūt expimēto, vt ex oī quieſcēte in aia, quatenus eſt vnū p̄ter multa.

¶ Q᷉ ppō vl̃s eſt principiū ſciæ & artis. Cap. ccxvi.

QVod vnum in omnibus, quatenus vnum idem illis, eſt principium, artis quidem cum eſt circa generationem, ſcientiæ autem cum eſt circa ens.

¶ Quod principium vl̃e fit notū ſenſu. Cap. ccxvii.

NEq; igitur habitus determinati inexiſtunt, neq; fiunt ab aliis habitibus notioribus, ſed a ſenſu. anima igitur exiſtit ens talis vt poſſit pati hoc.

¶ Exēplū & q᷉ vt totus exercitus conſiſtit cōſiſtentibus ſingulis militibus, ita totum vl̃e fit notū, notis ſingularibus. Cap. ccxviii.

VT in pugna verſione facta: ſtante vno, alter ſtat, poſtea autem alter, donec p̄uenit ad principium.

¶ Q᷉ ob.notū de ſingulari, eſt notū ḡnr̄ ēt de vl̄i. Cap. ccxix.

RVrſus dicamus autem id q᷉ iam dictum quidem eſt, non manifeſte autē eſt dictum: vno.n.indifferentiū ſtante, primo quidem vl̃e eſt in anima.

¶ Q᷉ actio ſenſus eſt circa ſingulare, potētia aūt eſt ēt circa vl̃e. Cap. ccxx.

e T.n.ſingulare ſentitur ſenſus autem eſt vniuerſalis, vt hoīs ſed non calliæ.

¶ Quod omne notum de ſingularibus: eſt notum etiam de vniuerſali proximo & ſupremo. Cap. ccxxi.

RVrſus ſtat in hiis, quouſq; ſtat ad impetibilia & vniuerſalia, vt ad animal tale & ſimiliter ex hoc quouſq; ad animal.

¶ Quod principia prima ſunt nota inductione. Cap. ccxxii.

MAnifestum igitur est, quoniam necessarium est cognoscere prima, inductio ne. Et. n. sensus ita facit vniuersale.

Diuisio q hitus verus intellectus qdã est semp verus qdã nõ. Cap. ccxxii.

qVoniam autem habituum circa intellectum, qbus dicimus verũ, hii qdẽ sũt semper veri, hii autem suscipiunt falsitatẽ, vt opinio & ratiocinatio.

Quod intellectus & scientia sunt habitus semper veri. Cap. ccxxiii.

INtellectus & scientia sunt semper veri.

Quod solus intellectus est certior scientia. Cap. ccxxiiii.

ET nullum aliud genus, q̃ intellectus, est certius scientia.

Quod habitus principiorum non est scientia. Cap. ccxxv.

PRincipia demonstrationis sunt notiora scientia, omnis autem scientia est cũ ratiocinatione. Scientia quidem vtiq; non erit principiorum.

Quod habitus principiorũ est intellectus, qa nõ est sciẽtia. Cap. ccxxvi.

qVoniam autem nihil contingit esse verius sciẽtia, q̃ intellectum, intellectus vtiq; erit principiorum, speculantibus ex his.

Rõ q hitus principiorum nõ est scia. Cap. ccxxvii.

ET quoniam, demonstratio non est principium demonstrationis, quare neq; scientia est scientiæ.

Collectio rõnis & q itellectus est principiũ cognoscẽdi principia. Cap. ccxxviii.

SI igitur habemus nullum aliud genus verum, præter scientiam, intellectus vtiq; erit principium scientiæ. Et vtiq; erit principium principii.

Quod vt intellectus est habitus omnium principiorum, ita scientia est omnium conclusionum. Cap. ccxxix.

OMnis autem scientia similiter se habebit ad omnem rem.

FINIS.

REGISTRVM.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. Omnes sunt duerni.

Ioannes Maria ex Simonetis Cremonẽsis imprimebat Fauẽtiæ. Anno Domini M. D. XXIIII. Sexto Calend. Septembris.

Tabula.

Quoniam index capitũ insertus est operi: superest

vt alter dictorum notabilium hic apponatur & quidem secundum ordinẽ alphabeti, ad faciliorem inuentionem.

Tabula.

Tabula.

Tabula.

Tabula.

quod passio

Tabula.

Tabula.

Tabula.

Tabula.

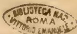
¶ Correctiones operis quales apponendæ sunt pro erroribus impressis.

Liber primus.

Quod sit scire. cap.xi
At contingit corrumpi. cap.lxxv
Conclusionem. cap.lxxxi
Quod scientia subalternans scit propter quid. cap.c
Per effectum. cap.cxlvi
Vt astrologia & quæ est mathematica & quæ est nautica, & musica & quæ est mathematica & quæ est secūdum auditum. cap.cliiii
Syllogizat dialectice. cap.cc
Si statur in affirmatione statur in negatione. cap.ccxiii
Si.n.ipsum.b. cap.ccxiii
Si.n.non erunt sed ipsa via est ad principia demōstrationes nō erunt. cap.ccxlviii
Quod vtraq; prædicata per se sunt finita. cap.ccxliii
Et principia & elementa. cap.ccli
Quod demonstratio negatiua est ex pluribus secundum qualitatem. cap.cclxxiii
Quod medium in fig.ii.non est alienum a maiore affirmato. cap.cclviii
Titulus & numerus dimissus qui erat. cap.cclxxxix
Quod omnes conclusiones demonstrantur ex principiis propriis. cap.cccviii

Liber secundus.

Suppositio.ii. cap.xxxii
Non colligit per syllogismum. cap.xlv
Neq; autem & quoniam est factum & erit. cap.cvii
Nec maior concluditur in quid de minore. cap.xxxiiii
Quærere igitur propter quid est. cap.lxxiiii

Excusatio auctoris apud lectorem probum aduersus obtrectatores.

Aemulus hinc carpet, reor & græce inscius illinc.
Esto, borum potius damnet vterq; velim.
Vt canis, e nilo bibit, & fugit auguror idem,
Cedet & a scriptis crassa minerua meis,
Hoc & amo, archadicos ita flagirita legentes,
Iam procul a libris iussit abesse suis,
Ergo mihi raris gratum, est satis, auribus esse,
Et Gonzaga vnus sit Plato pro populo.